

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK BİLİM DALI

SİNASOS'DAKİ KONUTLARDA İŞLEV VE MEKAN İLİŞKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Rabia Sevda DEMİRKOL

İstanbul, 2016

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK BİLİM DALI

SİNASOS'DAKİ KONUTLARDA İŞLEV VE MEKAN İLİŞKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Rabia Sevdâ DEMİRKOL

Öğrenci No:

130808019

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Bilge YILDIRIM GÖNÜL

İstanbul, 2016

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Sinassos’taki Tarihi Yapıların İşlev Kapsamında Mekansal Açıdan İncelenmesi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 16.05.2016

Rabia Sevdâ DEMİRKOL

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI SONUÇ TUTANAĞI

**Beykent Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,**

Aşağıda tez adı belirtilen yüksek lisans öğrencisi 130808019 no'lu Rabia Sevda DEMİRKOL'un 16/05/2016 tarihinde yapılan tez savunma sınavı¹ sonucunda 60 dakika süreyle sunduğu ve savunduğu tezi hakkında² oybirliği / oyçokluğu ile, Kabul kararı verilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

Anabilim Dalı	: İç Mimarlık
Programı	: İç Mimarlık
Tez Başlığı³	: Sinasos'daki Konutlarda İşlev Ve Mekan İlişkisi

<u>Tez Sınav Jürisi</u>	<u>Öğretim Üyesi</u>
Danışman	: Yrd. Doç. Dr. Bilge GÖNÜL
Üye	: Doç. Dr. E. Dilay GÜNEY
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Cüneyt DİRİ

İmza

¹ Jüri üyeleri söz konusu tezin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde toplanarak öğrenciyi tez savunma sınavına alır. Belirlenen günde yapılamayan jüri toplantısı, katılanların hazırladığı bir tutanakla enstitü yönetimine bildirilir. Bu durumda jüri en geç onbeş gün içinde toplanarak adayı tez savunma sınavına alır. Tez savunma sınav süresi en az 45 dakikadır. Yüksek lisans tez savunma sınavı, tez çalışmasının sunulması ve bunu izleyen soru-yanıt bölümlerinden oluşur ve dinleyiciye açıktır. (Beykent Lisansüstü eğitim ve Öğretim Yönetmeliği-Madde30-3)

² Tez sınavının tamamlanmasından sonra jüri, tez hakkında “kabul”, “düzeltme” veya “red” kararı verir. Jüri başkanı, jüri üyelerince imzalanmış sınav tutanağını, tez sınavını izleyen üç gün içinde ilgili enstitü yönetimine teslim eder. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde gerekli düzeltmeleri yaparak ve yönetmelikte belirtilen usullere uygun olarak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. (Beykent Lisansüstü eğitim ve Öğretim Yönetmeliği-Madde30-4)

³ İleride doğabilecek aksaklıkların engellenmesi için tezin başlığının yazılması gerekmektedir.

ÖNSÖZ

Sinasos, Sinasos'un tarihi çevresi ve yapıları ile ilgili araştırmalara başladığım zamandan itibaren bilgi ve birikimleri ile bana yol gösteren, tezimin oluşmasındaki süreçte benden hiçbir desteği esirgemeyen Danışman hocam Sn. Yrd. Doç. Dr. Bilge Yıldırım Gönül'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bölgedeki çalışmalarım süresinde bana yardımcı olan Süreyya Aytaş'a ve araştırma, gezilerim boyunca bazı çizimlerin temin edilmesi konusunda yardımını esirgemeyen Restoratör Mimar Fevzi Aysu'ya çok teşekkür ederim.

Tez süresince bana büyük bir manevi destekte bulunan canım ailem babam Gürbüz Demirci, annem Yasemin Demirci, kardeşlerim Büşra Demirci ve Ecrin Yağmur Demirci'ye teşekkür ederim. Zorlu çalışma süreçlerim esnasında bana güç, moral ve motivasyon veren değerli arkadaşlarım İç Mimar Nihan Çorlu, Mimar Fatmanur Ertem ve Mühendis Kübra Nur Vardal'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Ve son olarak tez aşaması boyunca bana büyük bir sabırla katlanan ve tüm hayatım boyunca yanımda olan, desteğini esirgemeyen eşim Öğr. Gör. Fırat Demirkol'a çok teşekkür ederim.

İSTANBUL-2016

İç Mimar Rabia Sevda DEMİRKOL

SİNASOS'DAKİ KONUTLARDA İŞLEV VE MEKAN İLİŞKİSİ

Tezi Hazırlayan: **Rabia Sevdâ DEMİRKOL**

ÖZET

Kapadokya bölgesinde yerleşimler tarih boyunca farklı kültürlere ev sahipliği yapmıştır. Başlangıçta Ortodoks kesimin barınma ihtiyacını karşılamak için kayalara oyulma suretiyle ortaya çıkan yerleşimler zamanla gelişen yapılaşma imkanları ile değişim göstermiştir. Bölgede yer alan konutların bugünkü kullanımlar açısından mekânsal adaptasyonunu konu alan bu çalışma eski adıyla Sinasos, bugünkü adıyla Mustafapaşa yerleşimindeki yapıların incelenmesi kapsamında ele alınmıştır. Bu kapsamda örnekler konut işlevini sürdüren yapılar ve yoğunlukla otel işlevi kazandırılan konutlardan belirlenmiştir. Çalışmada bilgi üretmeye yönelik yöntem olarak; literatür araştırmalarının yanı sıra, bölgedeki gözlem, inceleme ve sözlü görüşmelerden yararlanılmıştır.

Çalışmaya ilişkin temel kavramların yer aldığı giriş bölümünün ardından, Kapadokya bölgesi ve yerleşim alanları tarihi çevre kapsamında incelenmiştir. Daha sonra Kapadokya ve Sinasos bölgelerindeki tarihi yapılar korunması gerekli değerler ve yapım sistemleri açısından irdelenmiştir. Bu bilgiler ışığında, Sinasos'taki konutlarda sıklıkla görüldüğü gibi, özgün işlevini sürdüren veya otel olarak kullanılan örnekler mekânsal açıdan analiz edilerek bölgedeki yapılarda değer kaybı oluşturan unsurlar ortaya çıkarılmıştır.

Sinasos'un yerel kimliğini yansıtan tarihi konutlar özgün işlevin sürdüğü durumlarda bilinçli ya da bilinçsiz olarak mekânsal müdahalelere maruz kalabilmektedir. Şüphesiz bu müdahaleler yörede konuttan otele dönüşümün yoğun bir eğilimle ortaya çıktığı durumlarda daha dikkat çekicidir. Bölgenin mimari dokusunun korunması açısından konutlardaki müdahalelerin kontrol altında tutulması önemlidir. Zira kültür turizmi açısından bölgeye duyulan ilginin gün geçtikçe artmasında tarihi konutların katkısı büyüktür.

Anahtar Kelimeler: Kapadokya, Sinasos, Mustafapaşa, konut, otel, iç mekan, işlev, yeniden işlevlendirme.

THE RELATIONSHIP BETWEEN FUNCTION AND SPACE AT HOUSES IN SINASOS

Presented By: **Rabia Sevda DEMİRKOL**

ABSTRACT

Settlements region has hosted different cultures throughout history in Cappadocia. Initially, the settlements carved out by the rock shelter to meet the needs of the Orthodox sector have changed over time with growing construction opportunities. Spatial adaptation in terms of current use and housing in the region working with this subject area formerly Sinasos, now called investigation of structure are dealt with in Mustafapaşa settlement. In this context, examples of residential structures continued to function and density function is determined from the hotel acquire housing. In the study as a method for producing information; as well as literature research, observation in the region has benefited from the examination and oral interview.

Following the introduction, where the basic concepts of the study were examined under the Cappadocia region and historical environment in residential areas. Later in Sinasos Cappadocia and historic structures are discussed in terms of value and protection systems must be made. In light of this, as often seen in housing in Sinasos, examples used as a hotel or maintain the original function was revealed elements that make up the loss of value in terms of the spatial structure of the region analyzed.

Sinasos in cases where the original function takes historic houses, reflecting the local identity conscious or unconscious exposure to spatial interventions. Surely, it is noteworthy that even in cases where interventions occur with a heavy tendency of transformation from the hotel housing in the region. Keeping control of interventions in regard to the protection of the architectural fabric is important. Because of the interest in the region in terms of cultural tourism in the days of the issue date messier contribution is huge.

Key words: Cappadocia, Sinasos, Mustafapaşa, konut, otel, interior, function, adaptive reuse.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ŞEKİL LİSTESİ	vii
TABLO LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1.Amaç	3
1.2 Kapsam	3
1.3.Yöntem	4
2.TARİHİ ÇEVRE VE KORUMA KAPSAMINDA KAPADOKYA BÖLGESİ	5
2.1. Tarihi Çevre Koruma Kavramı	5
2.2. Tarihi Çevre Koruma Kapsamında Kapadokya Bölgesi	8
2.3. Kapadokya'daki Yerleşim Alanları.....	11
3. KAPADOKYA BÖLGESİNDEKİ TARİHİ YAPILARIN İRDELENMESİ: SİNASOS YERLEŞİMİ	21
3.1. Bölgedeki Tarihi Yapılarda Korunacak Değerler ve Değerlendirme Ölçütleri.....	21
3.1.1. Tarihi belge/Zaman değeri	21
3.1.2. Estetik Değer	25
3.1.3. İşlevsel/süreklilik Değeri	27
3.1.4. Özgünlük Değeri.....	31
3.1.5. Enderlik Değeri	32
3.1.6. Grup Değeri.....	33
3.1.7. Geleneksel Değer.....	35
3.1.8. Anı Değeri	36
3.1.9. Teknik ve Teknolojik Değer	38
3.1.10. Mitolojik Değer	39
3.2. Bölgedeki Tarihi Yapılarda Müdahale Yöntemleri	40

3.2.1. Restorasyon	40
3.2.2. Rekonstrüksiyon (Yeniden Yapım)	43
3.2.3. Sağlamlaştırma	44
3.2.4. Bütünleme (Reintegrasyon).....	45
3.2.5. Renovasyon	47
3.2.6. Temizleme	49
3.2.7. Taşıma	49
3.2.8. Çağdaş Ek;.....	49
3.3. Bölgedeki Tarihi Yapıların Yapım Yöntemleri Açısından İrdelenmesi	51
3.3.1. Oyma Yapılar	53
3.3.2. Yığma Yapılar	56
3.3.3. Karma (Yarı Oyma-Yarı Yığma) Yapılar	60
4.SİNASOS'DAKİ KONUTLARDA İŞLEV VE MEKAN İLİŞKİSİ	62
4.1. Tarihsel Süreçte Sinasos Yerleşimi.....	62
4.2. Özgün Sinasos Konutlarının Mimari Özellikleri	68
4.3.Konut İşlevini Sürdüren Yapılar	77
4.3.1. Dış ile ilişkisi (Sokak/Avlu).....	79
4.3.2. Açık ve Kapalı Kullanım Alanları.....	80
4.3.3. Mekan Organizasyonu	82
4.3.4. Mekansal Yeterlilik.....	85
4.3.5. Odalar	89
4.3.6. Mimari Elemanlar ve Yüzey Kullanımı.....	91
4.3.7. Donatı Elemanları.....	93
4.3.8.Malzeme Kullanımı	96
4.3.9.Konfor Şartları.....	98
4.3.10. Süslemeler	99
4.4. Otele Dönüştürülen Yapılar	102
4.4.1. Dış ile ilişkisi.....	102
4.4.2. Açık ve Kapalı Kullanım Alanları.....	103
4.4.3. Mekan Organizasyonu	104
4.4.4. Mekansal Yeterlilik.....	106
4.4.5. Odalar	106
4.4.6. Mimari Elemanlar ve Yüzey Kullanımı.....	108

4.4.7. Donatı Elemanları.....	112
4.4.8.Malzeme Kullanımı	115
4.4.9.Konfor Şartları ve Güvenlik.....	116
4.4.10. Süslemeler	118
5. SONUÇ.....	121
KAYNAKÇA;.....	124

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

ŞEKİL 1. Peribacası oluşumunu anlatan çizim (Andalfato, 1971, sf.59).....	10
ŞEKİL 2. Kapadokya Bölgesi'ndeki yerleşim dokuları (Kopp, 2002, sf.145)	11
ŞEKİL 3. Eski Ürgüp ve Yeni Ürgüp Kent Merkezleri.....	13
ŞEKİL 4. Göreme açık hava müzesi (Demirkol Arşivi, 2015)	14
ŞEKİL 5. Sinasos kasabasından örnek yapılar (Demirkol Arşivi, 2015)	15
ŞEKİL 6. Avanos peribacaları (Nevşehir Belediyesi).....	16
ŞEKİL 7. Ürgüp içinde Ortahisar (Demirkol Arşivi, 2015)	17
ŞEKİL 8. 1960'lı yıllarda Uçhisar (Uçhisar Belediye Arşivi, 2015)	18
ŞEKİL 9. İhlara Vadisi (Demirkol Arşivi, 2015).....	18
ŞEKİL 10. Çavuşin Kilisesi (Ertan Akbaş Arşivi, 2015)	19
ŞEKİL 11. Zelve Vadisi (Kaşmer, 2015, sf.12)	20
ŞEKİL 12. Elkep Evi yapısının tarihi belge ölçütü bağlamında değerlendirilmesi	22
ŞEKİL 13. Büyük Sinasos Konağı	23
ŞEKİL 15. Old Greek House	25
ŞEKİL 16. Fresco Konakları (Url.3)	26
ŞEKİL 17. Fresco Konakları (Url.3)	26
ŞEKİL 18. Sinasos'taki konakların kapı ve pencere detayları.....	27
ŞEKİL 19. Museum Hotel (Url.4).....	28
ŞEKİL 20. Haralambos Evi	29
ŞEKİL 21. Göreme Kaya Otel (Url.5).....	30
ŞEKİL 22. Butik Hotel Villa Columba.....	30
ŞEKİL 23. Cappadocia Palace Hotel (Url.6)	31
ŞEKİL 24. Akyol Hotel	32
ŞEKİL 25. Peri Bacaları Inn Hotel'in enderlik değer bağlamında değerlendirilmesi.....	33
ŞEKİL 26. Taşkonaklar (Url.8).....	34
ŞEKİL 27. Gül Konakları	35
ŞEKİL 28. Yunak Ev, geleneksel değer bağlamında değerlendirilmesi	36
ŞEKİL 29. Old Greek House (Demirkol Arşivi, 2015).....	36
ŞEKİL 30. Efsane Konağı (Url.10)	37
ŞEKİL 31. Oyma Mekanlar (Sinasos) (Demirkol Arşivi, 2015).....	38
ŞEKİL 32. Sinasos'taki yapılarda yapım sistemleri.....	39

ŞEKİL 33. Peribacaları (Demirkol Arşivi, 2015).....	40
ŞEKİL 34. Museum Hotel detayları.....	42
ŞEKİL 35. Old Greek House (Demirkol Arşivi, 2015).....	43
ŞEKİL 36. Butik Hotel Villa Columba (Url.21).....	44
ŞEKİL 37. Kayakapı Premium Cave Hotel (Url.12).....	45
ŞEKİL 38. Taşkonaklar (Url.13).....	46
ŞEKİL 39. Eski kız yurdu bozulan duvarları (Süreyya Aytaş Arşivi, 2015).....	47
ŞEKİL 40. Argos in Cappadocia.....	48
ŞEKİL 41. Kapadokya Meslek Yüksek Okulu.....	48
ŞEKİL 43. Akyol Hotel.....	51
ŞEKİL 44. Kaya Oyma, Karma ve Yığma Konut tipleri. (Peker, 1984).....	53
ŞEKİL 46. Peri bacasına oyulmuş konut örnekleri (Stea, Turan, 1993 sf.226).....	55
ŞEKİL 47. Sinasos Eski Oyma Konut Örneği (Demirkol Arşivi, 2015).....	55
ŞEKİL 48. Yığma Konut Örneği (Sinassos) (Demirkol Arşivi, 2015).....	57
ŞEKİL 50. Geleneksel düz çatı örneği (Binan, 1985, sf.127).....	58
ŞEKİL 52. Yatay taşıyıcılı örtü sistemi örneği (Erençin, 1979, sf.26).....	59
ŞEKİL 53. Geleneksel yapım sistemi içinde temel uygulaması (Binan, 1985, sf.30).....	59
ŞEKİL 54. Teperikoğlu'nun Evi (Balta, 2007, sf.143).....	60
ŞEKİL 56. Oyma ve Yığma birimlerin üreme şeması (Stea, Turan, 1993, sf.256).....	61
ŞEKİL 57. Doktor Sarandis P. Arhelaos'un Evi (Balta, 2007, sf.136).....	61
ŞEKİL 58. Hasan Biçer evi özgün konut (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015).....	69
ŞEKİL 59. Bir şirahane kesiti (Sinassos in Cappadocia, 1924).....	70
ŞEKİL 60. Mutfak örneği (Yıldırım, 2004, sf.45).....	71
ŞEKİL 61. Sinassos konutlarında avlu girişi (Demirkol Arşivi, 2015).....	71
ŞEKİL 62. Ahşap ve demir malzemenin kullanım yerleri (Demirkol Arşivi, 2015).....	72
ŞEKİL 63. İç mekan (Yıldırım, 2003, s.42).....	73
ŞEKİL 64. Büyük oda (megaspit) (Demirkol Arşivi, 2015).....	73
ŞEKİL 66. Sofa Tipleri.....	75
ŞEKİL 67. Mustafapaşa (Sinassos) Evlerinde Duvar Resimleri.....	76
ŞEKİL 69. Alt ve üst avlu (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015).....	79
ŞEKİL 70. Sokak ile Avlu ilişkisi (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015).....	79
ŞEKİL 71. Alt kat yarı açık alan (Demirkol Arşivi, 2015).....	80
ŞEKİL 72. Geçitler (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015).....	81
ŞEKİL 73. Old Greek House balkon (Demirkol Arşivi, 2015).....	81

ŞEKİL 83. Sinasos kapıları (Süreyya Aytaş Arşivi, 2015).....	91
ŞEKİL 84. Sinasos'taki yapılarda pencere (Süreyya Aytaş Arşivi, 2015)	92
ŞEKİL85. Sinasos'taki yapılarda tavan (Demirkol Arşivi, 2015).....	92
ŞEKİL86. Sinasos'taki yapılarda zemin (Demirkol Arşivi, 2015)	93
ŞEKİL 87. Erdoğan Yaman Evi-yüklük (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015).....	94
ŞEKİL88. Hasan Biçer Evi-Tv Ünite (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)	94
ŞEKİL 90. Recep Meşe evi halı (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015).....	96
ŞEKİL 91. Sinasos bölgesi konutlarda kullanılan yerel taş (Demirkol Arşivi, 2015)	97
ŞEKİL 92. İç ve dış kapılar	97
ŞEKİL 93. Sinasos'taki konutların pencere ve balkon malzemeleri.....	98
ŞEKİL 94. Konutlardaki ısınma sistemleri (Demirkol Arşivi,2015)	99
ŞEKİL 95. Konutlardaki süslemeler.....	100
ŞEKİL 96. Mekan içerisindeki süslemeler	100
ŞEKİL 97. Çömlek ve dokumalar	102
ŞEKİL 99. Old Greek House açık ve kapalı kullanım alanları	104
ŞEKİL 100. Old Greek House-Restoran.....	105
ŞEKİL 101. Old Greek House oda tipleri.....	107
ŞEKİL 102. Old Greek House iki odanın birleşmesi bakımından irdelenmesi	107
ŞEKİL 104. Old Greek House kapıları.....	109
ŞEKİL 105. Old Greek House pencere.....	110
ŞEKİL 106. Old Greek House duvar restorasyon sonrası duvar.....	110
ŞEKİL 107. Old Greek House zemin örnekleri	111
ŞEKİL 108. Tavan yüzey örnekleri	112
ŞEKİL 109. Otellerdeki restoran iç mekan donatıları	113
ŞEKİL 110. Old Greek House dolap (Demirkol Arşivi, 2015).....	113
ŞEKİL 111. Old Greek House sedir örneği (Demirkol Arşivi, 2015).....	114
ŞEKİL 112. Otel odalarındaki iç mekan donatıları	115
ŞEKİL 113. Yeni malzemeler	116
ŞEKİL 114. Jerveni Cave Hotel kalorifer noktaları	117
ŞEKİL 115. Jerveni Cave Hotel mağara oda (Demirkol Arşivi, 2015).....	117
ŞEKİL 117. Jerveni Cave Hotel oda iç mekanı (Demirkol Arşivi, 2015).....	118
ŞEKİL 118. Jerveni Cave Hotel TV kumanda cebi (Demirkol Arşivi, 2015)	119
ŞEKİL 119. Jerveni Cave Hotel lobisi (Demirkol Arşivi, 2015)	119
ŞEKİL 120. Jerveni Cave Hotel oda numaralandırılmasında kullanılan aksesuarlar	120

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

TABLO 1. 1924 yılına ait Sinasos tarihi yerleşim planı.....	63
TABLO 2. Konut işlevini sürdüren yapılarda işlev ve kullanımı.....	78
TABLO 3. Sinasos konutlarında kullanılan semboller.....	101

1. GİRİŞ

Türkiye, kültürel miras bakımından oldukça zengin bir ülkedir. Bu zenginlik kültürel mirasa konu olan anıtların hem sayısal çokluğu, hem de farklı kültürel birikimlerin ürünü olmasından kaynaklanmaktadır. Ülkenin kültürel mirasına sağladığı katkı dolayısıyla Kapadokya bölgesi ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Bölgedeki her bir yerleşim zengin mimari mirası ile tarihi çevre açısından önemli değerler taşır. Bu tezin konusu kapsamında ele alınan eski adıyla Sinasos, bugünkü adıyla da Mustafapaşa da bu yerleşimlerden biridir.

Tüm Kapadokya bölgesinde olduğu gibi, Sinasos’da da geçmişten günümüze ulaşan yapıları ve doğal çevre önemli tarihi değerler içerir. Kayalara oymak suretiyle başlayan ilk yapılaşmaların yanı sıra zamanla yığma ve oyma sistemin birlikteliği ve yığma sistemin tek başına kullanılmasıyla yerleşimlerin mimari dokusu gelişerek bugünkü yapıyı oluşturmuştur.

Toplumların ve buna bağlı yerleşimlerin farklı etkiler altında değişmesi doğaldır. Bu değişim şüphesiz mimariye de yansımaktadır. 1924 tarihinde imzalanan Lozan antlaşmasında kabul edilen mübadele sözleşmesi Sinasos’un tarihsel ve toplumsal yaşamında önemli bir rol oynamıştır. Antlaşma gereği, mübadeleden önce büyük çoğunluğunu Rumların oluşturduğu halk Yunanistan’a zorunlu göç etmiş ve buna karşılık Yunanistan’da yaşayan Müslüman Türkler de Sinasos’a gelerek Rumların kullandığı konutlara yerleştirilmişlerdir. Bu değişim konutlarda mekansal açıdan etkiler yaratan bir olay olarak ilk kabul edilebilir. Zamanla değişen toplum yapısına ve ihtiyaçlara bağlı olarak değişim bu denli kuvvetli olmasa da yavaş yavaş devam etmiştir. Gerek ülkemizde gerekse tüm dünyada kültür turizminin artması ve bölgenin dünya kültür mirası listesine alınmasının ardından farkındalık artarak bölgede turizme yönelik değişimler hız kazanmıştır. Bunun sonucu olarak konutların özgün işlevlerinin yerine otel olarak kullanılmaları yaygın bir eğilim haline gelmiştir.

Sinasos’taki tarihi yapıların günümüz yaşam koşullarına göre geçirdiği değişimi konut ve otel işlevleri üzerinden inceleyen bu çalışmanın bölümleri şöyle özetlenebilir:

Birinci bölümde; çalışmanın amacı, kapsamı, yöntemi gibi temel konular hakkında bilgi verilmektedir.

İkinci bölümde; literatür araştırması ile tezin kavramsal alt yapısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Tarihi çevre kavramı araştırılmakta, koruma kapsamında Kapadokya bölgesi incelenerek, bölgenin yerleşim alanlarına değinilmektedir.

Üçüncü bölümde ise; korunması gereken değer ve ölçütler açısından irdelenen Kapadokya bölgesindeki tarihi yapılar, yapım sistemleri ve müdahale yöntemleri açısından değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde; tez konusu kapsamında seçilen Sinasos'un tarihi çevre ve yapı kapsamında değerlendirilmesi yapılmaktadır. Sinasos'un tarihi yerleşimi incelenerek, bölgedeki yapılar değer ve ölçütler açısından irdelenmektedir. Bölgedeki yapıların müdahale yöntemleri seçilen örnekler üzerinden değerlendirilmektedir. Sinasos bölgesindeki yapıların mimari karakteristikleri ve yapım yöntemleri irdelenmektedir.

Beşinci bölümde; Sinasos'taki tarihi yapıların mekansal değişimi konut ve otel işlevleri kapsamında örnekler kapsamında irdelenmektedir. Bölgedeki özgün konutların mimari özellikleri incelenmektedir. Birincil örneklem olan konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen yapıların ve ikincil örneği oluşturan otele dönüştürülen yapılar dış ile ilişkisi, açık ve kapalı kullanım alanları, mekan organizasyonu ve mekânsal yeterlilik, odalar, mimari elemanlar ve yüzey kullanımı, donatı ve malzeme elemanları, konfor şartları, aksesuar ve süslemeler bağlamında irdelenmektedir.

Altıncı bölüm ise sonuç kısmı, tez konusu ile ilgili yapılmış literatür taramasının ve bölgede yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen veriler ortaya konmaktadır. Tezin ana fikri anlatılarak, incelenen konular yardımıyla değerlendirme yapılmaktadır.

1.1.Amaç

Tarihi yapıların çoğu zaman ilk yapıldıkları dönemdeki gibi varlıklarını sürdürebilmeleri mümkün değildir. Zaman içinde ortaya çıkan toplumsal gelişime ayak uydurabilmek için değişime ihtiyaç duymaktadırlar. Bu değişim iki şekilde gerçekleşebilir. İlki; çevresel ve fiziksel açıdan beklenen performansını karşılayamadıklarında özgün işlevlerini sürdürseler bile tarihi yapıların mekansal açıdan günümüz ihtiyaçlarına karşılayacak şekilde yenilenmeleri gerekmektedir. Bir diğeri ise; özgün işlevini yitiren tarihi yapıların yeni bir işlevle kullanımlarını sürdürmesiyle ihtiyaç duyulan mekansal değişimlerdir. Bu düşünceden yola çıkarak çalışma konusu; Kapadokya Bölgesindeki Sinasos Konutlarının irdelenmesi üzerine kurgulanmıştır.

Bu çalışmanın amacı; Sinasos'ta yaşamlarını sürdüren tarihi konutların gerek özgün işleviyle gerekse bölgede sıklıkla tercih edilen yeni bir işlev olan otel olarak kullanılması sonucu ortaya çıkan mekansal değişimleri irdelemektir.

Bu çalışma sonucunda elde edilen bilgilerle, tarihi yapıların işlev kapsamında gerek değişiklik gerekse de değişiklik gerçekleşmeden ortaya çıkan mekansal müdahalelerin koruma kapsamında alınacak kararlara ışık tutması hedeflenmektedir.

1.2 Kapsam

Genel olarak tarihi yapıların değişimi üzerine odaklanan bu çalışmada Kapadokya Bölgesinin önemli bir yerleşimi olan eski adıyla Sinasos bugünkü adıyla Mustafapaşa kasabasındaki konutların mekansal değişimi kapsamında araştırma yapılmıştır.

Bu çalışmanın konusu tarihi yapı ve çevre kavramlarını birlikte irdelemeyi gerektirmiştir. Toplumsal ve kültürel açıdan büyük bir gelişme içinde olan bölgenin ve yapıların tarihsel süreçte incelenmesi, yapım sistemleri, toplumsal ihtiyaçlar vb unsurlara bağlı mekansal değişimlerinin ve gerçekleştirilen müdahalelerin koruma kapsamında değerlendirilmesi konularında bilgiler içermektedir. Bu bilgiler Sinasos'taki tarihi yapıların konut ve otel olarak kullanılmak üzere restorasyonu gerçekleştirilen örnekler kapsamında ele alınmıştır.

1.3.Yöntem

Yukarıda belirtilen amaç ve kapsam doğrultusunda oluşturulan araştırmada inceleme yöntemi; tarihi yapıların değişiminin bir sürecin yansıması olduğu kavrayışı ile oluşturulmuştur. Yapıların olduğu çevrenin coğrafi ve fiziksel özellikleri, tarihi yapısı, toplumsal ve kültürel gelişim içinde geçirdiği değişimlere ilişkin literatürde yer alan bilgiler incelenmiştir.

Literatür araştırmalarının yanı sıra, Sinasos yerleşiminde yerinde yapılan araştırma, inceleme, gözlem ve görüşmelerle tarihi konutların mekansal açıdan değerlendirilmesine ilişkin bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Bu esnada belirlenen örneklerin yapım sistemleri, malzeme ve müdahale biçimleri, mekansal yeterlilikleri vb. unsurlar yerinde gözlemlerle saptanmaya çalışılmıştır.

2.TARİHİ ÇEVRE VE KORUMA KAPSAMINDA KAPADOKYA BÖLGESİ

2.1. Tarihi Çevre Koruma Kavramı

Tarihi yapılar çevresel açıdan bulundukları bölgeye kentsel kimlik kazandırır. Toplumların geçmiş yaşantılarına ışık tutan bu yapılar gelecek kuşaklara bilgi aktarmak için korunmalıdırlar.

Dünyanın her yerinde hangi ülke, şehir, kasaba, köy vs. yerleşim olursa olsun o bölgenin geçmiş değerlerini yansıtan kültürel miras öğelerinin tamamı tarihi çevreyi oluşturur. Her bir tarihi çevre bulunduğu bölgenin geçmişteki yaşanmışlıklarına bağlı olarak kendi kimliğini oluşturur. Tarihi çevreyi korumanın amacı kültürel mirası yok olmaktan kurtararak ve güncel yaşam ile bir bağ kurup, bütünleştirmektir. Koruma olgusu yaşamın bir parçası değildir.

Tarihi çevre ve yapıların korunması konusunda toplum bilincinin rolü büyüktür. Koruma konusunda yeterli bilince sahip toplumlar sosyo-kültürel açıdan yüksek değerlere sahiptir. Bu konuda Kuban'ın koruma anlayışına ilişkin şu görüşleri dikkat çekicidir: “Çağdaş tarih ve kültür anlayışı içinde bugüne seslenen ve yapıldığı çağ ile ilişki kurmamıza olanak veren her maddi ürün korumaya değer bir nesnedir. Bize geçmişten mesaj getiren bir araç olan yapıt ya da sanat objesi, bugün bir koruma konusu olmuştur. Başka bir deyişle; bir araç olmaktan öteye geçerek çağdaş kültür için çevrenin bir bileşeni, bir amacı olmuştur” (Kuban D, 2000, sf.35).

Koruma düşüncesinin geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. İnsanlığın başlangıcından itibaren var olan bu düşünceye ilişkin Erder şunları söylemektedir: “Tarihi yapı ya da çevreyi koruma kavramı gelişmesinden çok önce, koruma olgusu yaşamın bir parçası olarak hep vardı, fakat bugünkü anlamı dışında; sadece sahip olunanın ömrünü uzatmak, ondan daha fazla yararlanmak anlamlarını içermekteydi. Günümüzde ise tarihi çevre, geçmişte olmayan bir kültürel statü, bir dokunulmazlık statüsüne eriştiği için korunmaktadır” (Erder, 1975, sf.24). Bu görüşün ortaya koyduğu biçimde, koruma tarihsel süreçte gelişen ve mimarlık boyutunda mekan ile ilişki kurarak somut verilere dayanan bir olgu haline gelmiştir. Uzun süreli kullanım fikrinden yola çıkarak oluşan koruma anlayışı ilerleyen süreçlerde simgesel değer taşıyan estetik bir tavır oluşturmuştur.

Tarihi çevre koruma düşüncesi anıtsal yapıların korunmasından başlayarak kent dokusunu oluşturan tüm değerlerin korunmasına kadar ilerlemiştir. Eski yapıların korunması ile ilgili ve bunların uluslararası temele taşınması için Venedik Tüzüğü'nde yer alan bir madde, anıtların korunmasında ve yapılan rekonstrüksiyonların bilimselliği üzerindeki tartışmaları uzlaştıracı biçimde “onları bir sanat eseri olduğu kadar, bir tarihi belge olarak da korumak” şeklinde belirtilmiştir (Madde3).

Koruma olgusu II. Dünya Savaşı'ndan sonra kentlerin ve yapıların uğramış olduğu tahrip sonucunda ortaya çıkmıştır. Deforme olan kent ve yapılar için onları kurtarmak ve tekrar hayata kazandırmak isteyen kamuoyu belli çözüm yolları aramaya başlayarak ilk adımlarını atmıştır. Avrupa'da bu konunun ilk temeli 1945'te atılmıştır. 1945'ten sonra ise koruma çabaları hız kazanmıştır. Konu ile ilgili Ahunbay şunları belirtmiştir: “1964 yılı Mayıs ayında Venedik'te toplanan ikinci Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresi'nde gündeme gelmiştir. Alınan kararlar olumlu yönde somut adımlar atılmıştır” (Ahunbay, 1996 sf.116-117).

Tarihi çevrenin korunması toplum için büyük önem taşımaktadır. Çünkü tarihi çevrenin yok olmasından etkilenecek olan yine toplumdur. Gün geçtikçe kaybolan değerler toplumlar için her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. Yüzyıllar boyunca topluma ait olan tarih, tarihi çevre, yapılar üzerinde yaşanan, tahrip edilen her şey bugün tükenmeye ve yok olmaya başlamaktadır. Bunların yok olması demek, geçmişten kopuk ve kimliği belirsiz bir toplum olarak yaşanılacağı anlamını taşımaktadır. Bu durumun önemini anlayan dünya, artık geçmişlerini korumak ve onları yaşatmak için uğraşmaya başlamıştır. Her toplumun kendine has belli tarihi kentleri bulunmaktadır. Türkiye'nin her bölgesi tarihi değer taşımaktadır. Fakat hepsi farklı biçimde ülkenin tarihi değerine katkı sağlamaktadır.

Artık günümüzde koruma olgusu tek anıt olmaktan çıkıp tarihi çevre ile bütünleşerek bir genel anlayış oluşturmuştur. Tek bir yapı olarak değil, yapı ve yakın çevresi de koruma altına alınmaktadır. Türkiye ilk zamanlarda koruma olgusu altında Avrupa'dan geride kalmıştır fakat zamanla ülke bütününde tedbirler alınmaya başlanmış ve koruma düşüncesi benimsetilmiştir. Bu konu ile ilgili Kejanlı şunları belirtmiştir: “Türkiye'deki politik ve ekonomik değişim dönemleri incelendiğinde çıkarılan temel yasaların bu dönemlerle çakıştığı, son yıllarda ise artık Avrupa'da

uygulanan çağdaş koruma düzeyine ulaşmaya başladığı görülmektedir” (Kejanlı, 2007 sf.179).

Tarihi çevre ilerleyen zaman içerisinde birbiriyle bütünleşmiş ve bir doku oluşturmuş, bölgeye bir kimlik kazandırmış olan oluşumlardır. Dolayısıyla tarihi çevre koruma kapsamı altında yapının tek olarak korunması dışında çevresi ile bir bütün halinde kabul edilerek korunması amaç edinilmelidir. Okyay bu konu ile ilgili şunlara değinmiştir: “Tarihi çevre farklı zamanların bazen birbirine eklemlenerek, bazen bir öncekini silerek, bazen yeniden yaratılıp, bazen de eskisinin izlerine göre yaratılarak katmanlaşmasıyla oluşur. Dolayısıyla zaman içerisinde o mekanda yaşamış toplumların sosyal, kültürel özellikleri hakkında bilgi vermektedir” (Okyay, 2013, sf.2).

İnsanların içinde yaşadıkları bölgeler yaşamları boyunca kendi gereksinimleri doğrultusunda değişime uğramaktadır. Bu değişim zaman zaman tarihi çevrenin korunması açısından tehdit oluşturmaktadır. Yerleşmelerde sosyal yapı değişimi, ekonomik düşüş, yoğun yapılanma istekleri, bakımsızlık, yeni yollar ve ya doğal afetler, terk ve yok olmalara sebep olabilir. Madran ve Özgönül bu konu hakkında şunlara değinmiştir; “Kentlerin plansız gelişmesi veya yeni planlarla sağlanan imar haklarıyla kat yüksekliklerinin artması tarihi çevreleri ve yapıları olumsuz etkilemekte, aşırı yüksek kütlelerle çevrilen külliyelerin siluetteki etkisini zayıflatmakta, algılanmasını olanaksızlaştırmaktadır. Yoğunluğun artması tarihi merkez ve yerleşmelerde yoğun araç trafiğine neden olmakta ve dar sokakların genişletilmesi için baskı yaratmakta; gürültü ve istenmeyen yabancı öğelerin alana girmesiyle, tarihi çevre görsel bütünlüğünü ve uyumlu çevre etkisini yitirmektedir” (Madran, Özgönül, 2005, sf.47). Çevreye getirilen yanlış işlevler insanları uzaklaştıran etkenler arasındadır. Eskime, alt yapıların yetersiz olması, insanların konforlu binalarda oturma istekleri tarihi çevrelerdeki birçok yapının terk edilmesine, boş kalmasına neden olmaktadır. Bu sebeple kullanılmayan ve bakımı gerçekleşmeyen bir çok yapının tahribi söz konusudur. A.g.k’da bu konu ile ilgili şu bilgiler yer almaktadır: “Ekonomik etkinliklerin artması, tarihi kent merkezlerinin ticari, yönetsel ve diğer işlevlerle aşırı yüklenmesine neden olabilir. Bu yükleme, yapıların da kapasite üstü kullanılmasını gerektirdiği takdirde olumsuz değişim ve dönüşümler görülebilir” (A.g.k. sf.47).

Tarihi çevreler toplumların geçmişine dair ipuçları vermektedir. Tarihi çevredeki yapıların günümüz işlevlerine göre uyarlanıp, yeniden kullanılmaları korumayı güçlendiren bir etken olduğu gibi toplumların kültürel sürekliliğinin sağlanması açısından da oldukça önemlidir. Çevreye getirilen yanlış işlevler insanları uzaklaştıran etkenler arasındadır. Eskime, alt yapıların yetersiz olması, insanların konforlu binalarda oturma istekleri tarihi çevrelerdeki birçok yapının terk edilmesine, boş kalmasına neden olmaktadır. Bu sebeple kullanılmayan ve bakımı gerçekleştirilmeyen bir çok yapının tahribi söz konusudur

Koruma olgusunda ki en temel kural neyin korunacağını bilmektir. Geçmişten günümüze ulaşan dini yapılar, mezar anıtları ya da bölge içerisinde belirgin bir özellik taşıyan işlevsel binalar bugün korunmaya değer bulunmaktadır. Buna göre Kuban konu ile ilgili şunları belirtmiştir: “Biz geçmişi bugünle beraber yaşama hakkını günümüz kültürü içinde evrensel kabul gören bir ilke olarak savunmak zorundayız” (Kuban, D, 2000, sf.35).

2.2. Tarihi Çevre Koruma Kapsamında Kapadokya Bölgesi

Korumaya değer varlıklar taşınır ve taşınmaz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Taşınmaz kültür varlıklarının çoğunlukla yer aldığı Kapadokya ve çevresinde yer alan kaya mezarları, mağaralar, freskler, kabartmalar vb. çok sayıda eser ile Göreme Milli Parkı ve Kapadokya 1985 yılında UNESCO dünya mirası listesine girmeye hak kazanmıştır.

Birçok kaynakta Kapadokya’nın yerleşim tarihi hakkında farklı bilgiler verilmektedir. Bunlardan edinilen bilgilere göre Kapadokya bölgesinin yerleşim tarihi M.Ö 5000 – 6000 arasında olduğu tartışılmaz bir gerçektir. “Kapadokya, Ege göçleri ve Balkan halklarının Anadolu’yu istilası sonucunda Hitit Krallığının yıkılmasından sonra M.Ö. 12. y.y’dan M.Ö. 6. y.y.’a kadar sırasıyla Frigyalılar, Lidyalılar ve Karyalılar’ın yönetiminde kalmış, M.Ö. 6. y.y.’da Pers egemenliğine geçmiş ve bölgede “Kapadokya Krallığı” kurulmuştur” (Thierry, 1963, sf.4). Kapadokya bölgesinde Thierry’nin de belirttiği gibi birçok otonom küçük toplulukların yerleşme bölgesidir. Bölgenin sınırları hakkında Gülyaz şunları belirtmektedir: “Roma İmparatoru Augustus (M.Ö.63 - M.S.14) zamanında antik dönem yazılarından Strabon’un (M.Ö.64 - M.S. 24) 17 ciltlik “Geographika” adlı

kitabında (Anadolu XII, XIII, XIV) Kapadokya Bölgesinin sınırları güneyinde Toros Dağları, batıda Aksaray, doğuda Malatya ve kuzeyde Doğu Karadeniz kıyılarına kadar uzanan geniş bir bölge olarak belirtilmiştir. Bugünkü Kapadokya Bölgesi; Nevşehir, Aksaray, Niğde, Kayseri ve Kırşehir İllerinin bulunduğu alan olarak bilinmektedir” (Gülyaz, 2006, sf.149).

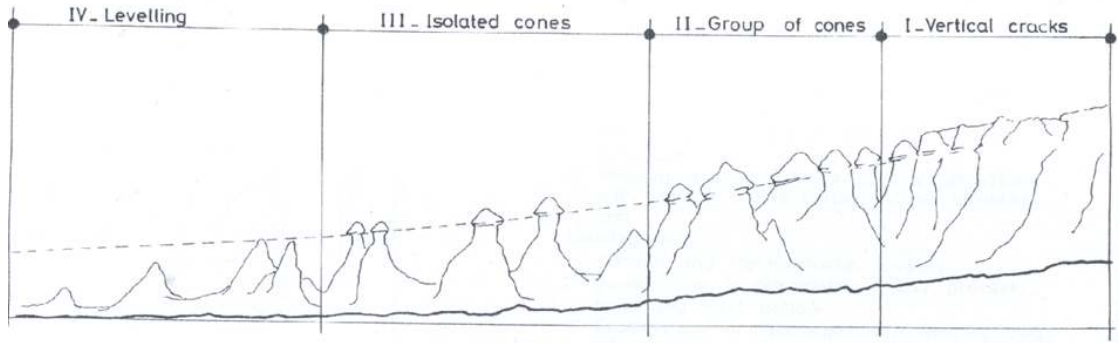
Kapadokya bölgesinde birçok uygarlığın yaşaması ile birlikte, her bir uygarlığın bırakmış olduğu eser bir diğerinden farklılık göstermektedir. Her bir uygarlığın din, dil, gelenek ve görenekleri veya sanatta ilerleyişi bir öncekinden farklı bir oluşum ortaya koymaktadır. Akurgal konu ile ilgili şunları belirtmektedir: “M.Ö 600’e tarihlenen Çatalhöyük, Kapadokya’nın güneydoğusunda, M.Ö 4000’e tarihlenen Kültepe Höyüğü ise kuzeydoğusunda yer alır. Din, töre, mitoloji ve sanat bakımından önemli bir kültür mirası bırakan Hattiler, M.Ö 2500-2000 yılları arasında bu bölgede yaşamışlardır. Hititler yaklaşık M.Ö 2000’de Anadolu’ya gelerek Hattilerin medeniyetini devralmış ve ilk yazılı eserleri oluşturmaya başlamışlardır” (Akurgal, 1983, sf.31).

Kapadokya sahip olduğu kültürel mirasla gerek ülke içinde gerekse dünyada ilgi uyandırarak kültür turizmi açısından oldukça önemli bir bölge haline gelmiştir. Bölgenin pek çok açıdan zengin değerlere sahip olduğuna değinen Çekiç şunları söylemektedir: “Kapadokya’da doğanın sunduğu olanakları değerlendiren insanoğlu, bölgenin dört bir köşesinde kültürel zenginliği de işlemiştir. Bu sayede; sadece doğal güzellikler değil, yapay hayatla doğal hayatın birbirine saygıyla kaynaştığı nadir bölgelerden biri oluşturulmuştur. Bölgede var olan tarihi, doğal ve arkeolojik potansiyeller turizmin bölgede önemli ekonomik faaliyet olmasını sağlamış, sahip olduğu bu değerler sayesinde bölgenin dünya çapında markalaşmasını ve turizmle beraber diğer hizmet sektörü kollarının da aktifleşmesinde katkıda bulunmuştur.” (Çekiç, 2008, sf.180).

Kapadokya’nın kendine özgü mimarisi bölgenin kendi doğal koşullarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bölgedeki malzeme ve ona bağlı gelişen yapıım sistemleri, biçim olarak ortak özelliklere sahip yapıların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bütünde birbirine benziyor gibi görünse de kendi içinde farklı biçimlerde şekillenen bir doğal oluşum söz konusudur. Bölgenin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı konut mimarisini etkilemektedir. Bölgedeki doğal oluşumlar topografik yapıya

bağlı olarak biçimlenme özelliği göstermektedir. Volkanik tüflerin sebep olması ile meydana gelen eteklerine kurulmaktadırlar.

Kapadokya Bölgesi'ndeki volkanik oluşum belli bir süre sonrasında durma noktasına gelmiştir. Hava koşulları ile birlikte belli değişimler yaşanmıştır. “Bazalt katmanının altında bulunan kalın tuf katmanına kadar inen çatlaklarda başlayan aşınma ile birlikte üst katmanında bazalttan oluşmuş şapkalar bulunan konik tuf kütleler ortaya çıkmıştır. Bu oluşumlara peribacası adı verilmektedir. Ancak bu terim son dönemlere kadar ortaya çıkmamıştır, hatta 1720 yıllarında bölgede seyahat eden bir gezgin tarafından “Piramit Evler” olarak tanımlanmışlardır” (Lucas, 1998, sf.484) (Şekil1). Peribacası adı verilen bu oluşumların yeraltında yatayda ve düşeyle oyularak mekan oluşturulmasına olanak vermektedir. Oyma yapıların ilk olarak kendini gösterdiği kütlelerdir.

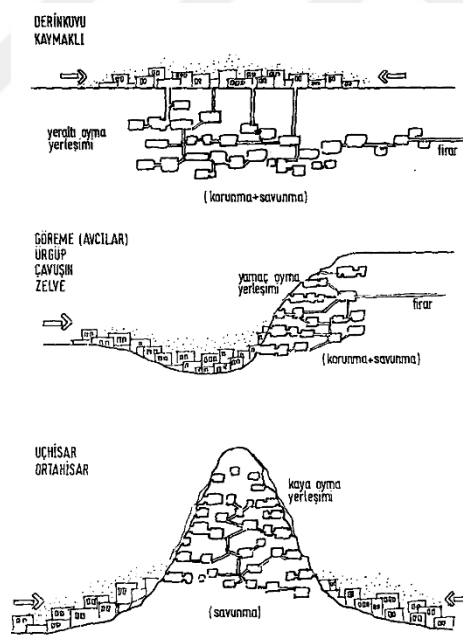
ŞEKİL 1. Peribacası oluşumunu anlatan çizim (Andalfato, 1971, sf.59)

Bölgeye yayılan lavlar değişik sertliktedir. Bu sertlikte bir tuf tabakasından oluşan bir plato meydana gelmiştir ve bu plato erezyonla aşınmıştır. Kaya kütleler oyularak günün şartlarına göre sığınaklar yapılmıştır. Bölge sahip olduğu bu değerler dolayısı ile dünyada ilgi uyandırmış, markalaşmıştır. Turizme katkıda bulunmuş, ekonomik açıdan bölgeye ve ülkeye katkı sağlamaktadır.

2.3. Kapadokya'daki Yerleşim Alanları

Kapadokya bölgesinde topoğrafik biçimlenişe göre farklı karakterde yerleşim dokuları yer almaktadır. Bunlar savunma ve korunma, barınma amaçlı oluşum gösteren yapılardan oluşmaktadır. Bölge içerisinde var olan oluşumlar sırasıyla (Şekil 2);

- Düz araziye kurulu yerleşimler; Varolan yerleşimin altında korunma amaçlı yapılan yerleşimlerdir. Örn. Derinkuyu, Kaymaklı.
- Vadi yamacına kurulu yerleşimler; Asıl yerleşimin yukarısında yamaca oyularak yapılmış yerleşimlerdir. Örn. Avcılar, Çavuşin, Zelve.
- Büyük volkanik tuf kaya eteğine kurulu yerleşimler; Tuf kaya oyularak savunma, korunma ve barınma amaçlı yerleşimler oluşturulmuştur. Örn. Ortahisar.

ŞEKİL 2. Kapadokya Bölgesi'ndeki yerleşim dokuları (Kopp, 2002, sf.145)

Ürgüp; Kapadokya Bölgesi içindeki en büyük yerleşim merkezlerinden biri ve aynı zamanda yörenin kalbi niteliğindedir. Ayrıca hem doğal ve tarihi oluşumların ana arterinde bulunması, hem de en önemli konaklama merkezi olması nedeniyle, gerek yerli gerek yabancı ziyaretçilerin dikkatini çekmektedir. Kapadokya

bölgesinde tarihi dokunun en iyi korunduğu ve biçimlendiği yerleşim alanı Ürgüp'tür. (Akgüç, A., Atuk, N., 1987, sf.1)

Ürgüp kasabası Kapadokya bölgesinin tarihi çok eskilere dayanmakla birlikte bölgeye has özelliklerin kendini gösterdiği kasabalardan bir tanesidir. Konu ile alakalı olmak üzere Güney şunları belirtmiştir: “Ürgüp’ün tarihi M.Ö. 10000 yılına kadar uzanmaktadır. İlçenin 8 km güney doğusundaki Avla dağında yapılan kazılarda neolitik ve paleolitik döneme ait taş aletler bulunmuştur. Daha geç dönemlere ait en önemli kalıntılar ise Ürgüp kasaba ve köylerinde bulunan Roma dönemine ait kaya mezarlarıdır. Ürgüp, taşı çok, taşlık, kayalık anlamına gelmektedir. Tarih boyunca birçok isim almıştır” (Güney, 1988 sf.160). Ürgüp tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmakla birlikte, o uygarlıkların vermiş olduğu isimler ile tarihte bölgenin birçok adı bulunmaktadır. Konu ile alakalı Görmez şunları söylemiştir: “Osiana adıyla Kapadokya’nın önemli merkezlerinden birisi olmuştur. Hristiyanlığın ilk yayılma dönemlerinde de önemini korumuştur. Bu dönemde Konama (Gizem) ve Soandos’ta (Soğanlı) büyük din okulları açılmıştır. Buralarda misyonerler, Hristiyanlığı halka benimsetmek için çalışacak kişiler yetiştirilmiştir. Bu iki din ocağının yolları üzerinde olduğu için Ürgüp önem kazanmıştır.” (Görmez, K, 2002, sf.197).

Ürgüp’te iki ayrı oluşum bulunmaktadır. Bunlardan ilki eski Ürgüp adını alan kent merkezinde bulunan oyma mekanların ve bölgenin yöresel taşı ile inşa edilmiş olan ve yapılaşmaların, eskiden günümüze korunduğu yerleşim yeridir. İkincisi ise yeni Ürgüp adı verilen günümüz çağında inşa edilmiş yerleşim bölgesidir (Şekil 3). Akgüç ve Atuk yerleşimin genel dokusuna ve konumuna değinerek şunları aktarmaktadır: “Tarihi dokunun yoğun olduğu mahalleler şehrin batı kısmını oluşturmaktadır. Nevşehir yolu da bu mahallelerin arasından geçmektedir. Şehir doğu ve kuzey yönünde gelişme göstermektedir. Yeni yerleşim alanları bu bölgelere kurulmuştur. Şehrin batı kısmında tarihi dokunun olması Ürgüp’ün batıya doğru gelişmesini engellemektedir. Ürgüp’te eski ve yeni yerleşim alanları birbirinden tamamen ayrılmış durumdadır. Bu yüzden de burada tarihi doku karakteristik özelliklerini kaybetmeden günümüze kadar gelmiştir. Yeni Ürgüp daha çok konutlaşma sorununa çözüm getirmektedir ve asıl turistik merkez eski kent merkezinde kalmaktadır. Geleneksel yapılar ise gerek konut işlevi ile gerekse turizm

amaçlı konaklama üniteleri olarak kullanılmaya devam edilmektedir. Ürgüp; tarihi dokunun doğal oluşumlarla çevrili olduğu, vadilerle peri bacalarının taş yapılarla iç içe geçtiği bir yerleşimdir. Taş malzemeye başlayıp, kayaların içine dek devam eden bir mekan, Ürgüp binalarının başlıca özelliğidir. Mimari öğeler, doğal konumun uzantısı gibidir. Dışarıdaki mekanı içeriye yansıtan süslemelerin yer aldığı bir yerleşimdir” (Akgüç, A., Atuk, N., 1987, sf.1). Ürgüp bölgesi gerek eski, gerek yeni olmak üzere kent merkezi birbirinden ayrıştırılmaktadır. Kapadokya’nın her bölgesinde olduğu gibi Ürgüp içerisinde de doğal oluşumlu, üreyebilir şemalı oyma yapılar, yığma yapılar ve karma yapılar kendini göstermektedir. Buna göre Pekak mimariye daha detaylı değinerek şunları aktarmıştır: “Evlerin zemin katının üstü, yalnız bir kattan ibarettir. Fakat hepsinde ambar olarak kullanılan eski bir veya birkaç mağara bulunur. Burada kireç çok az olduğundan bütün binalar beyaz sünger taşından yapılmıştır ve sıvaları balçıktandır. Damları da toprak olduğu için kış mevsiminin birkaç ayında yağmur ve kar yağın böyle bir şehir için uygun olmayan bu tarzın kabulü, yakacak bulunmamasından ve o halde tuğla ve kiremit üretmenin mümkün olmamasından ileri gelmiştir. Binaların çatı vb ahşap kısmı da güneyden büyük masraflarla getirilen ince ve zayıf çam kerestesidir. Ürgüp şehrindeki binalar, her türlü mimari süslemeden yoksundur. Evlerin içleri de dışları gibi hiçbir süse sahip değildir” (Pekak, 2014, sf.180).

Şekil 3.A. Eski Ürgüp
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 3.B. Yeni Ürgüp
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

ŞEKİL 3. Eski Ürgüp ve Yeni Ürgüp Kent Merkezleri

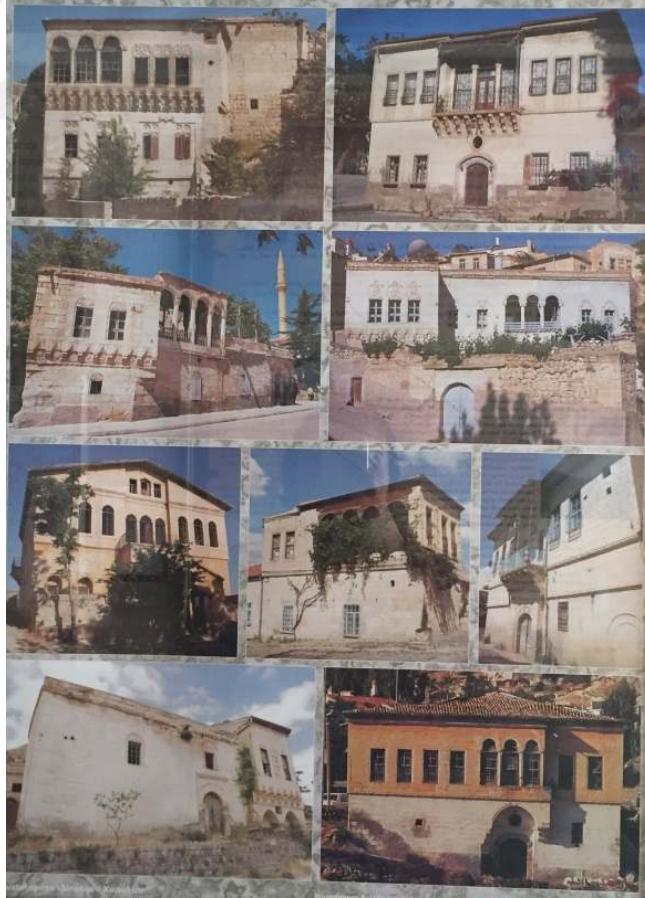
Göreme Vadisi; Kapadokya bölgesinin genel mimari oluşumu gibi doğal sebepler ile kendine has bir dokusu olan önemli merkezlerden bir diğeridir. Bugün “Göreme Açık Hava Müzesi” adı altında bulunan, vadinin yukarı bölümü, aşağı vadi ile Maçcan-Avcılar Köyü kaya içine oyulmuş birçok dini mekânı kapsamaktadır. Göreme vadisi, bölge içindeki en geniş monastik (manastır, manastır hayatı) oluşumları içinde barındırmaktadır. “Manastır” terimi, içerisinde özellikle bir kilise ve toplu yaşam için çeşitli amaçla hizmet verdiği düşünülen mekânlardan oluşan kompleksler için kullanılmıştır. Araştırmacılar, vadideki kiliseler konusunda farklı düşünceler öne sürmekte ve kiliseleri farklı dönemlere tarihlendirmektedirler. Bölgedeki monastik yaşam ve bu yaşama ait olduğu düşünülen kompleksler araştırmacılar tarafından çözümlenmeye ve belli kalıplar içinde değerlendirilmeye çalışılmıştır” (Şekil 4) (Alev, 2014, sf. 24).

ŞEKİL 4. Göreme açık hava müzesi (Demirkol Arşivi, 2015)

Sinasos; bir diğer adıyla Mustafapaşa tarihi çok eskilere dayanan yerleşimlerden bir diğeridir. Kasaba birçok uygarlığa dönem dönem ev sahipliği yapmıştır. İlbars ve Temren bu konu ile alakalı şunları belirtmiştir: “Sinasos (Mustafapaşa) bölgesinin tarihi M.Ö. 3000 yıllarına kadar inmektedir. Bölgede bu tarihte Hititlerin yaşadığını öğreniyoruz. M.Ö. 1200 yıllarında görülen kavim göçleri Hitit Uygarlığı’nın da çökmesine neden olmuştur. M.Ö. 750 yılına kadar devam eden belirsizlik döneminden sonra bölgede Frig yerleşmeleri kurulmuştur. M.Ö. 700’lerden itibaren bölgede Kimmerler ve sıra ile Asur, Babil ve Persler yönetimi ele geçirmişlerdir. M.Ö. 550-330 yılları arasında Akemenid-Pers hakimiyetine girerken, M.S. 15 yılında Roma hakimiyetine girmiştir” (İlbars, Temren, 2003, sf.13).

Sinasos birçok küçük tepe üzerine kurulmuştur. Bu tepe arasındaki vadilerde şekillenmiştir. Sinasos’da oyma yapılara nazaran yığma yapılaşmalar hakimiyet göstermektedir. Konutlar genellikle yörenin kendine özgü taşı ile bölge ustaları tarafından inşa edilmiştir. Rodies şunları aktarmaktadır; “Bu bölgede yer alan ev ve konakların yapıldığı dönemde, Mustafapaşa’nın (Sinasos) erkek nüfusu genellikle tüccarlık yaptığından, inşaat işlerinde çalışan yerel usta sayısının çok az olduğu, kaynaklarda belirtildiğine göre 1924 yılında yapılan bir sayımda kasabada, bir inşaatçı, bir sıvacı, bir demirci bulunduğu bilinmektedir. Buna tezat Ürgüp’te ise üyelerinin azımsanmayacak sayıda olduğu inşaatçılar loncası bulunmaktaydı. Beldedeki hemen hemen bütün evleri bu ustalar yapmıştır Ürgüp ve Sinasos’daki evlerin cephe süslemelerinin birbirine çok benzemeleri bir tesadüf değildir. Sinasos’luların, İstanbul’da gördükleri Rum tarzı konakları taklit etmek istemeleri, diğer yandan Ürgüp’lü taş ustalarının sanat bilgilerini bu beldeye taşımaları sonucunda, yöredeki yapıların keline özgü mimari bezemesi oluşmuştur” (Roides. S., a.g.m., sf.148.) (Şekil 5).

ŞEKİL 5. Sinasos kasabasından örnek yapılar (Demirkol Arşivi, 2015)

Avanos; Nevşehir il merkezine en yakın olan yerleşimdir. Diğer bölgere göre daha büyük ve gelişmiştir. Kızılırmak'ın karşı kıyısında eski yapı kalıntıları bulunmaktadır. Bunlar çok sayıda peribacalarıdır. Hepsinin içerisinde güzel bir kapısı, yukarı çıkmak için bir merdiveni ve mekanların aydınlatılması sağlanması için büyük pencere açıklıkları bulunmaktadır. Tek bir kaya kütlesi üzerine üst üste oyulmuş birçok oyma mekandan oluşmaktadır (Şekil 6). Bunun dışında yerleşimin merkezinin bir tarafı çarşı ve hükümet binalarının olduğu kısmı oluştururken diğer tarafı ise ikamet amaçlı yerleşimi oluşturmaktadır. Eski bölgedeki yapıların çoğu üst üste geçmiş bir biçim izlenimi vermektedir. Bölgedeki yapılar kısır taşı kullanılarak yapılmıştır.

ŞEKİL 6. Avanos peribacaları (Nevşehir Belediyesi)

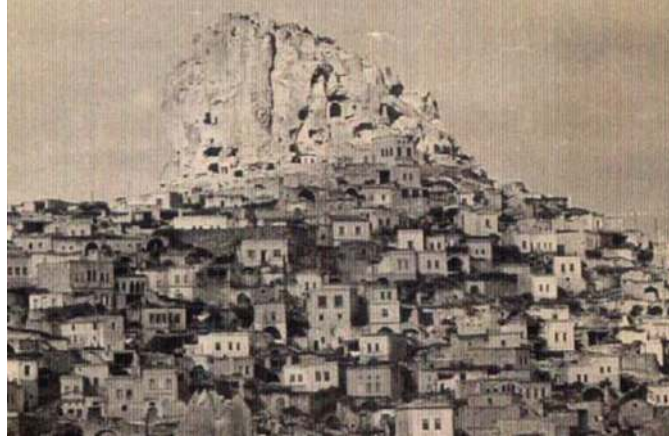
Avanos, Kapadokya bölgesinin el sanatları merkezidir. Bölge ekonomisi özellikle son yıllarda turizme dayalı ilerlemektedir. Bu turizmin temelini çanakçılık, halıcılık oluşturmaktadır. Çanak atölyelerinin çoğu merkezde bulunmaktadır. Bu atölyelerin birçoğu kayadan oyma mağaralardan oluşmaktadır.

Ortahisar; kasabasının tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte bölgenin ortak bir özelliği olarak birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Yerleşimdeki konut yapıları genellikle avlulu düzende inşa edilmiştir. Ortahisar çevresinde genellikle taş malzeme ile yapılmış ve iki katlı yapıların Rum'lar zamanından kalmadır (Şekil 7). Geleneksel çevreyi oluşturan ve döneminde inşa edilen yapılar, belirli bir fizik, mekan uyumu ve ölçeği içinde alanda yer alırken, daha sonra inşa edilen yapılar toplumsal, ekonomik ve kültürel nedenlerle inşa edilmiştir.

ŞEKİL 7. Ürgüp içinde Ortahisar (Demirkol Arşivi, 2015)

Uçhisar; Kapadokya bölgesinde savunma kenti olarak tanımlanmaktadır. Uçhisar'ın yanı sıra, Ortahisar ve Ürgüp Kapadokya'daki diğer savunma amaçlı tepe yerleşmeleridir. Bölgenin en yüksek noktasında yer almaktadır. Aynı zamanda bölgedeki en eski yerleşimdir. Hititler döneminde kale olarak kullanılmaya başlanılmıştır. "...Uçhisar, 1969'da yapılan seçimlerde Belediye teşkilatını kurmuş ve 500 hanelik bir kasaba olarak gelişmiştir. 1960 lı yıllarda Uçhisar Kalesinin çevresi "afet bölgesi" ilan edilince, yeni Uçhisar Kalenin Güney ve güneybatısındaki düzlüklere kurulmuştur. Halen kalenin çevresinde ve vadiye bakan yamaçlarda yaşayan konutlar olmakla beraber, terk edilen konutların üzerinden mekânsal ve davranışsal izleri okumak mümkündür" (Cimşit, 2007, sf.80). Uçhisar kalesinin zirvesinden bölge panoramik olarak görünmektedir. Kale içerisindeki mekanlara ilişkin bağlantılar ise merdivenler, tüneller ve koridorlarla sağlanmıştır (Şekil 8).

ŞEKİL 8. 1960'lı yıllarda Uçhisar (Uçhisar Belediye Arşivi, 2015)

Ihlara Vadisi; Kapadokya bölgesinin kendine has bir mimari özelliği olan bir diğer yerleşimdir (Şekil.9). “Ihlara Vadisi ve çevresi Neojen-Kuaterner yaşlı Hasan Dağı volkanizmasına bağlı olarak ortaya çıkan malzemenin, rüzgar, sellenme ve akarsu etkileriyle şekillenmesi ile oluşmuştur. Oluşan bu yüzey şekilleri özellikle Hristiyanlığın ilk dönemlerinden itibaren yerleşme ve ibadet yeri olarak kullanılmıştır” (Gülkal, 1999, sf.21). Genellikle kaya oyma olarak oluşum gösteren mimari dokudaki taşlar, işlenebilme özelliğinden dolayı zaman içerisinde inşasında da kullanılmıştır. “Yöre insanı ilk yerleşimlerden günümüze kadar çevresindeki kayaları oluşturan tüf malzemenin kolay oyulabilme özelliğinden sürekli olarak yararlanmıştır. Yüzyıllar boyu çevredeki yerleşim, jeolojik oluşum nedeniyle kaya içi yaşamı biçiminde devam etmiştir. Bölgede bol miktarda bulunan ve kolaylıkla işlenebilen yöresel taş, konut yapımında da ustaca kullanılmıştır” (Gürler, 2007, sf.17).

ŞEKİL 9. Ihlara Vadisi (Demirkol Arşivi, 2015)

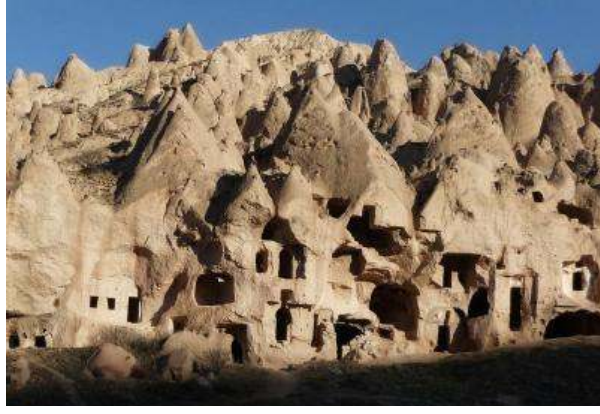
Çavuşin; Kapadokya bölgesinin en eski yerleşim yerlerinden biri olan, Göreme-Avanos yolu üzerinde, Göreme'ye 2 km uzaklıkta bir yerleşimdir. Kaya içerisine kurulu olan bir köydür. Eski yerleşim yerlerindeki evler kaya kütlelerde kendini göstermektedir. Bölgenin en önemli yapısı Vaftizci Yahya Kilisesi'dir (Şekil 10).

ŞEKİL 10. Çavuşin Kilisesi (Ertan Akbaş Arşivi, 2015)

Zelve; Zelve Vadisi'nin orijinal adı ve yerleşimin tarihçesi hakkında hiçbir somut veri yoktur. Günümüzde Zelve Açık Hava Müzesi, Nevşehir ilinin Avanos ilçesine bağlıdır. Avanos'a 5 km. uzaklığındaki Zelve Vadisi'ndeki Hristiyan yaşamın başlangıcını 5.yüzyıla tarihlendirmektedir. Vadideki kiliselerin çoğunda yoğun haç tasvirlerinin olmasını erken Hristiyan dönemi sanat anlayışı ile bağdaştırmaktadır. 7. yüzyılda yaşanan Arap istilas ve ardından yaşanan İkonoklazma Dönemi sebebiyle Avanos yıkık kent görünümünü almıştır. Arap istilaları döneminde, özellikle ikonoklazma sürecinde, Avanos'ta bulunan kilise, şapel gibi Hristiyan ibadet mekânlarının sayısı; Kızılırmak'ın güney kesimindeki bölgelerde bulunan Hristiyan ibadet mekânlarının sayısından daha azdır. (Thirerry, 1981, sf.119).

“Zelve de kaya evler içinde yaşayan insanlar Zelve köyüne taşınmaktadırlar. Zelve bölgesi ise, Göreme-Avanos karayolundan 2 km içeride olup, üç vadiden oluşmaktadır ve peribacalarının en yoğun olduğu yerdir. Vadideki peribacaları sivri uçlu ve geniş gövdelidir. Su ve rüzgar aşındırmasının oluşturduğu doğal vadiler ve bunları çevreleyen kayalar içinde oyulmuş kayadamlar (kaya evleri) Kapadokya'nın en tipik yerleşim yerleridir. Balıklı, Üzümlü ve Geyikli Kiliseler vadinin en önemli kiliseleri olup, ikonoklastik dönem öncesine aittir” (Kaşmer, 2015, sf.12) (Şekil 11).

ŞEKİL 11. Zelve Vadisi (Kaşmer, 2015, sf.12)

3. KAPADOKYA BÖLGESİNDEKİ TARİHİ YAPILARIN İRDELENMESİ: SİNASOS YERLEŞİMİ

3.1. Bölgedeki Tarihi Yapılarda Korunacak Değerler ve Değerlendirme Ölçütleri

Aşağıdaki değerler Madran ve Özgünül'ün Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması adlı kaynağında verildiği biçimde ve 2013 Icomos Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesinde yer alan değerler ışığında ele alınarak incelenmiştir.

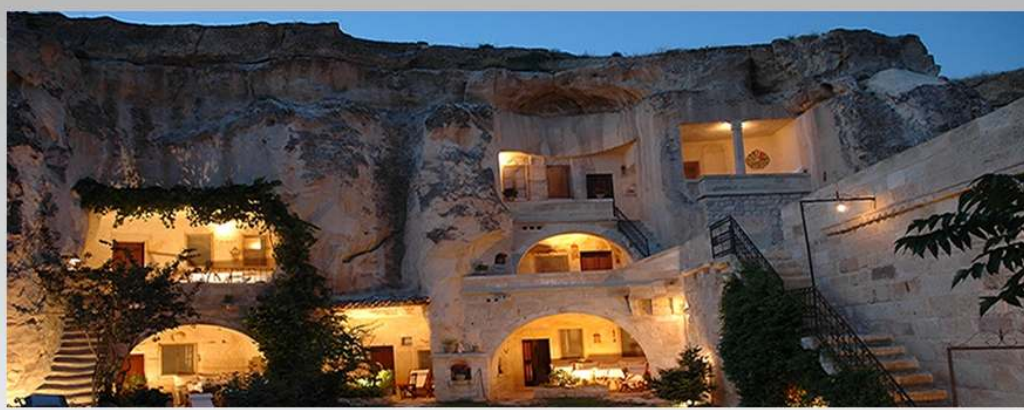
Değerler kapsamında yer yer bildirmede yer alan yer yer de Madran ve Özgünül'ün kaynakları referans alınarak, bölgedeki yapılar mevcut tarihi niteliklerine göre incelenmiştir. Bu bölümün alt başlığında incelenen örnekler çalışmanın konusu gereği otel olarak kullanılan yapılardan seçilmiştir.

3.1.1. Tarihi belge/Zaman değeri

Tarihi yapılar kendi içerisinde bir çok değeri barındırmaktadır. Tarihi değer ölçütü ise eski eser kapsamındaki tüm yapı tiplerini içermektedir. Bir yapının yaşı, dönemi içerisinde tanık olduğu bir çok olay, yaşam koşulları tarihi belge olmak üzere değerlendirilmektedir. Madran ve Özgönül'e göre; "Bu değer iki değişik biçimde tanımlanabilir. Bunlardan ilki, o yapı ya da yapı grubunun o yerleşmenin tarihindeki bir olayla, bir değişimle ilgisinden kaynaklanır. O kentin ya da ülkenin ya da ülkenin yaşamında önemi olan bir olaya ev sahipliği yapmak, geçmişte kalmış ve toplumda iz bırakmış bir etkinlikle beraber anılmak, o taşınmaza tarih boyutu güçlü bir değer katacaktır. Tarihi değer diğer bir boyutu ise "eski" olmasıyla ilgilidir" (Madran, Özgönül, 2005 sf.62). Ülkemizde de tarihi belge ölçütü değeri taşımakta olan bir çok alan ve yapı bulunmaktadır. Bunların her biri kendi dönemi içerisinde birçok anıya, savaşa, olaya tanıklık etmiş olmasından dolayı ve insanlara o bölgeye ya da yapıya gittiğinde yaşanmışlıkları anımsatıyor olması ile alakası bu değer ölçütünü taşımaktadır. Nitekim bu konu ile ilgili Ahunbay şunları ileri sürmüştür; "Bu değer kapsamındaki yapılar "tarihi bir olayla veya kişiyle ilişkisi olması", "tarihi bir süreci yansıtmaları" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Örneğin, 1071 yılında Malazgirt Savaşı'nın yapıldığı Malazgirt Ovası ya da Gelibolu Tarihi Yarımadası ya da Sivas Kongresi'nin yapıldığı bina. Bunlar şöyle ki; Malazgirt Ovası geçmişte önemli bir savaşın yapılmış olduğu ve bu savaşa tanıklık eden bir alan olduğu için tarihi belge

ölçütü taşımaktadır. Gelibolu Tarihi Yarımadası, Çanakkale, Gelibolu savaşlarına tanıklık eden ve bir çok şehitlik, anıt bulunan halen daha insanların gidip, görüp ziyaret edebilecekleri yaşayan bir bölgedir. Sivas Kongresi'nin yapıldığı bina ise içinde geçen tarihi olaydan dolayı özel bir anlam taşımaktadır. Özel bir toplum yapısını, yaşam biçimini yansıtan yerler bu özellikleriyle korunmalıdırlar. Örneğin bugün terk edilmiş matbaalar, darphaneler, zeytinyağı üreten yağhaneler” (Ahunbay, 1996 sf.30).

Kapadokya bölgesindeki birçok yapı tarihi belge değeri taşımaktadır. Ürgüp’de Elkep Evi olarak bilinen yapı bunlardan biridir. İnsanların barınma amaçlı yaptıkları 14 tarihi kayaya oyma odası olan bu yapı günümüzde ise butik otel işleviyle yaşamaya devam etmektedir. Cephe yüzeylerinde kesme taş işçiliğinin hakim olduğu Elkep Ev’in iç mekanı ise dönemin tarihini yansıtmaktadır (Şekil 12).

Şekil 12.A. Elkep Evi
Kaynak: Url.1

Şekil 12.B. Elkep Evi İç Mekan
Kaynak: Url.1

ŞEKİL 12. Elkep Evi yapısının tarihi belge ölçütü bağlamında değerlendirilmesi

Tarihi Sinasos kasabası geçmişte aynı ve farklı kültürlerin değişen zamanlardaki yaşamlarına ev sahipliği yapmış bir yerleşimdir. Bu durum bölgede

yer alan yapıların; geçmişteki kültürel, ticari vb. alanlardaki yaşanmışlıklarına ilişkin tarihi belge ölçütü açısından önemli bir değere sahip olduğunu gösterir. Bu ölçüt kapsamında izler taşıyan Büyük Sinasos Konağı olarak bilinen yapı oldukça önemlidir. Özgün durumunu koruyarak restore edilen yapı bugün otel olarak kullanılmaktadır (Şekil 13).

ŞEKİL 13. Büyük Sinasos Konağı

Zaman ölçütü yapının yapıldığı tarihin üzerinden geçen süreyi yani ne kadar eski olduğu gösteren bir ölçüttür. Ükelere göre değişen bu ölçüt farklılıklar taşımaktadır. Ahunbay’a göre: “Zamanın etkisinden ve insanların vermiş oldukları hasarlar doğrultusunda zarar görmeden günümüze ulaşan tarihi yapıların sayısı azdır. Bu nedenle çok eski tarihlerden kalan yapılar çok az olduğu için korunmak istenmektedir. Günümüzde korunacak değerlerin seçiminde oldukça titiz davranılmaktadır. Korunacak yapı için farklı bir yapı ve çevresi olması, kimliksel değeri olması ilke edinilmektedir” (Ahunbay, 1996, sf.30).

Bu ölçüt kapsamında bir örnek oluşturan Heaven Cave House Otel (Razziya Evi), Ürgüp şehir merkezinde olup, iki bölümden oluşmaktadır. Bir bölüm çok eski bir Rum Evinden, diğeri ise eski bir Türk Evinden oluşmaktadır. Odalarda, geleneksel taş malzeme kullanılmıştır (Şekil 14).

Şekil 14.A. Heaven Cave House
Kaynak: Url.2

Şekil 14.B. Heaven Cave House İç Mekan
Kaynak: Ur.2

ŞEKİL 14. Heaven Cave House yapısının tarihi belge/zaman ölçütü bağlamında değerlendirilmesi

Tarihi belge ölçütünün hem geçmişte yaşananların bir belgesi, hem de eskilik kavramına ilişkin bir ifade olarak değerlendirilmesi açısından da Sinasos'taki yapılar oldukça önemlidir. Mustafapaşa kasabasında bulunan Old Greek House olarak bilinen yapı bu ölçütün iki ayrı biçimde değerlendirilmesi açısından iyi bir örnektir. Yapı 1800'lü yıllarda inşa edilen eski bir Rum konağıdır. Mübadele ile birlikte Selanik'ten göçerek gelen bir Türk öğretmen ve ailesine verilmiştir. 1992 yılına kadar aile burada yaşamaya devam etmiştir. İyi bir restorasyondan geçiren konak günümüzde otel olarak yeni işleviyle kullanılmaya devam etmektedir. Yapıldığı tarihin üzerinden oldukça zaman geçmesine rağmen özgünlüğünü koruyarak günümüze ulaşan Sinasos'un en eski konaklarından bir tanesi olan yapı bunun yanı sıra süreklilik, anı, özgünlük gibi pek çok değere sahiptir (Şekil 15).

Şekil 15.A. Old Greek House
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 15.B. Old Greek House
Kapı Detayı
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

ŞEKİL 15. Old Greek House

Yukarıda bahsedilen bilgiler ışığında tarihi değer ve zaman ölçütü bağlamında ele alınan yapıların birbirleri arasında bir ilişki bulunmaktadır. Yapının tarihi belge değeri açısından korunuyor olması, yapıya zaman ölçütü kazandırmaktadır. Yapının tarihi değeri üzerinden geçmiş olan zaman dilimiyle ilişkilidir. Bu bilgiler doğrultusunda bu değerler yapı kapsamında birlikte ele alınmaktadır.

3.1.2. Estetik Değer

Güzel olma, estetik olgusu göreceli bir kavramdır. Tartışmaya açık bir kavram olması ile birlikte bir çok kesime göre bu ölçüt değişmektedir. Bu konuda uzmanların çeşitli değerlendirmeleri bulunmaktadır. Madran ve Özgönül konu hakkında şunları söylemiştir: “Yapı ve çevrelerinin güzel olma özelliği esas alınarak hazırlanan bir koruma ölçütüdür. Nesnel bir değerlendirme olmadığı için tartışılmaktadır. Eğitim düzeyine bağlı olarak estetik değerlendirme ölçütü değişmekle birlikte, konusunda uzman mimar, sanat tarihçi, arkeologlarda bu konularda değerlendirmelerde bulunabilmektedir” (Madran, Özgönül, 2005 sf.62). Ahunbay’a göre ise: “Güzel olma özelliği, yapı ve çevrelerin korunması konusundaki istekleri güçlendiren önemli bir etkidir” (Ahunbay,1996 sf.31).

Bu ölçüt kapsamında incelenen bir örnek olarak Ürgüp'te yer alan Fresco Konakları olarak bilinen yapının tarihi 18.yy'a dayanmaktadır. 4 bölümden oluşan yapıda, ilk yapım aşamasında 2 eski konak bir araya getirilmiştir. Bugünkü konak ise 4 farklı yapıdan oluşmaktadır. 2011 yılında restorasyonu gerçekleştirilerek otele dönüşmüştür. Yapı içerisindeki kapılar, pencereler, pencere yüzeylerindeki doğramalar, duvar resimleri, freskler vs. korunarak otel işlevinde olan yapıya geçmişin güzel ve estetik detayları günümüzde tekrar kazandırılmıştır (Şekil 16).

ŞEKİL 16. Fresco Konakları (Url.3)

Fresco Konaklarının çok eski zamanlardan kalma orijinal duvar fresklerinin bulunması, dönemine ait kapıların onarımı gerçekleştirilerek korunması ve yapının yeni işlevi içerisinde yer verilmesi, konak duvarlarındaki nişler ve bu nişler içerisindeki fresklerin orijinalliğini kaybetmemesi yapının estetik değer ölçütü taşıdığı anlamına gelmektedir (Şekil 17).

ŞEKİL 17. Fresco Konakları (Url.3)

Sinasos kasabasında tüm konutlar estetik değer taşımaktadır. Duvar yüzeylerindeki freskler, iç mekan donatıları, pencere, balkon doğramalarındaki tasarım zenginliğinden dolayı konutlar estetik değer ölçütü taşımaktadır (Şekil 18).

Şekil 18.A. Sinasos Konak Kapıları
Kaynak: Süreyya Aytaş, 2015

Şekil 18.B. Sinasos Konak Pencere Motifi
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

ŞEKİL 18. Sinasos'taki konakların kapı ve pencere detayları

3.1.3. İşlevsel/süreklilik Değeri

Bir yapı tipinin dönemi dışında başka dönemlerde de var olma özelliğini taşıması anlamına gelmektedir. Yapı kendi dönemi içerisinde ve ya günümüz şartlarında işlevsellik, kullanım değeri açısından yakın çevresi ile ilişkili olmalıdır. “Kültürel mirasın uzun süre kullanımının sağlanması ve günümüz toplumunda kendine en uygun, diğer yapılarla bütünleşebileceği bir yer bulması ile ilgilidir. Böylelikle en temel kurallardan biri olan yapı kullanılarak korunacaktır. Yapıya çağdaş topluma ve yapının kaldırabileceği doğrultuda bir işlev kazandırılarak bakımı, ayakta kalması ve korunması sağlanmalıdır” (Madran, Özgönül, 2005 sf.62).

Bu ölçüt kapsamında Museum Hotel olarak bilinen yapı örnek gösterilebilir. Yapının konumlandığı alan binlerce yıllık mağara ve taş evlerden oluşmaktadır. Otel olarak kullanılmak üzere 1998 yılında başlayan restorasyon çalışmalarına, halihazırda bünyesinde bulunan birçok mağaranın restorasyonu ile devam edilmektedir. Eski harabe, mağara ve yıkıntı evler aslına sadık kalınarak restore edilmiştir (Şekil 19).

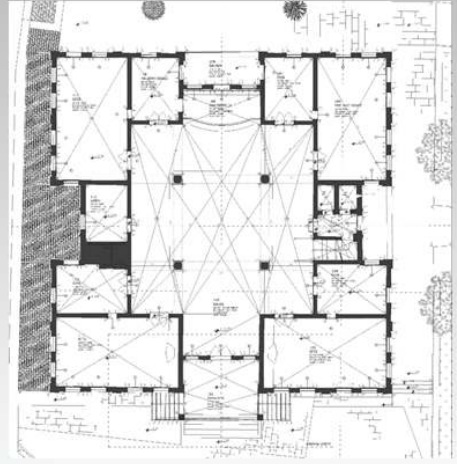

ŞEKİL 19. Museum Hotel (Url.4)

İşlevsel/süreklilik değer kapsamında değerlendirilen Sinasos bölgesindeki Haralambos Sultanidis konağı, 1892 yılında yapımına başlanan konak kasabanın girişinde bir prestij sembolü olmuştur. Konak yalnızca Haralambos Sultanidis'in ailesini ağırlamak amaçlı değil, kasabaya gelen ve kalanların da konaklayabileceği, misafirhane olarak da kullanılan bir yapı olmuştur. Yapının geniş sofasında ve avlusunda da balolar ve eğlenceler düzenlendiği anlatılmaktadır. Bu açıdan da yapının yalnızca konut değil, aslında daha sosyal amaçlara hizmet eden bir yapı olduğu, belki de bu nedenle hem kasabanın girişinde, hem de kasabada eşine rastlanmaz boyutlarda olduğu açıklanabilir. 1924 yılında yer alan nüfus değişimi ile birlikte, Haralambos Sultanidis konağının sahipleri de Yunanistan'a gitmiştir ve konak kamu mülkiyetine geçerek 1940 yılına kadar boş kalmıştır. Yapı 1940 ile 1975 yılları arasında yeni bir işlev kazanmış ve beş derslikli bir ilkokul olarak kullanılmaya başlanmıştır (Şekil 20) (Sözlü Görüşme: Süreyya Aytaş, 2015).

Şekil 20.A. Haralambos Evi Dış Cephe
Kaynak: Tekin, 2009

Şekil 20.B. Haralambos Evi Kat Planı
Kaynak: Tekin, 2009

ŞEKİL 20. Haralambos Evi

Icomos Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesinde kullanım değeri olarak yer alan değer bu çalışmada işlevsel değer olarak yer almaktadır. Bir yapı içerisinde bulunduğu dönemin gereklerine göre inşa edilmektedir. Zaman geçtikçe yapı işlevini kaybedebilir. Bununla birlikte yapının ayakta kalabilmesi için yapıya yeni bir işlev kazandırmak gerekebilir. Madran ve Özgönül'e göre: "Yapıların işlevinin devamının sağlanabildiği gibi, yeni bir işlev uyarlanması da sağlanabilir. Kimi yapılar bugün özgün işlevlerini yitirmişlerdir ve çağdaş yaşam koşullarına uygun o yapılara yeni işlevler kazandırılmıştır. Örnek olarak, ülkemizin yeni eğitim sisteminde, Osmanlı dönemi medreselerinin yeri yoktur. Bu bağlamda işlevsel değerleri de yoktur. Ancak günümüzde birçok Osmanlı medreselerine yeni işlevler kazandırılarak tekrar kullanıma açılmıştır" (Madran, Özgönül, 2005 sf.71). İşlevsel değer Icomos Türkiye'nin 2013 tarihli bildirgesinde şöyle açıklanmaktadır: "Kültürel varlığın kullanımının sürmesi ve kendisine çağdaş toplumda bir yer bulması bağlamında, yapının kullanılarak korunması ve çağdaş yaşamda yer alarak geleceğe taşınması durumudur. Yapının özgün kullanımının ya da toplumun onun için öngördüğü yeni kullanımın yapıya kattığı değerdir" (Icomos Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, 2013, sf.4).

Göreme Kaya Otel olarak bilinen yapı işlevsel değerini sürdüren bir örnektir. Bina yaklaşık 200 yıl önce Kapadokya'nın özgün mimari karakteristiği referans alınarak inşa edilmiştir. 1950 yıllarında kalabalık bir aileye ev sahipliği yapmıştır.

Daha sonraları yapı ev sahiplerinin ihtiyaçları doğrultusunda genişletilmiştir. Bugün ise otel işlevi kazandırılarak yapının yeniden hayata geçmesi sağlanmıştır (Şekil 21).

ŞEKİL 21. Göreme Kaya Otel (Url.5)

Butik Hotel Villa Columba, Sinasos kasabasının en eski tarihli konaklarından biridir. 1885’de inşa edilmiş bir Rum konağıdır. Dönemi dışında günümüz çağında da var olma özelliği taşıması ile birlikte süreklilik değere örnek gösterilebilecek bir yapı tipidir. Sinasos bölgesindeki karma tipli yapılar arasında yer almaktadır. Volkanik tüf ve küllere oyularak oluşturulmuş mekanlara sahip olan otel, yapının özgünlüğünün kaybetmemesi için en doğru şekilde restorasyonu gerçekleştirilmiştir. Odalar konağın orijinal haline sadık kalarak oluşturulmuştur (Şekil 22). Geleneği sürdürmek açısından en doğru onarım yöntemleri ile hayata tekrar kazandırılmıştır.

Şekil 22.A. Butik Hotel Villa Columba Cephe
Kaynak: Url.16

Şekil 22.B. Butik Hotel Villa Columba İç Mekan
Kaynak: Url.16

ŞEKİL 22. Butik Hotel Villa Columba

Yukarıda bahsedilmiş olan bilgiler ışığında tarihi yapıların işlevsel ve süreklilik değeri arasında yakın ilişki bulunmaktadır. Tarihi bir yapının işlevsel değerinin korunması, onun süreklilik değeri kazanmasına katkı sağlar. Nitelik tarihi

yapıları kullanarak korumak doğru bir yaklaşım olarak kabul görmüştür. Bu kullanım kimi zaman özgün kimi zaman da yeni bir işlevle olabilir.

3.1.4. Özgünlük Değeri

Bir yapının kendi dönemindeki tüm özellikleri günümüz çağında da halka anlattığı, bilgi verdiği değerdir. “Özgünlüğün artması halinde, o yapıyı ve temsil ettiği dönemi tanımamız ve gerekli bilgileri edinmemiz de giderek kolaylaşacaktır. Özgünlük değeri kısaca bugüne değin sürebilme, kalabilme olarak da tanımlanabilir” (Madran, Özgönül, 2005 sf.62).

Bir eserin özgünlüğünün, yenilikçi ve yaratıcı yönlerinin ortaya konması, eserin üretiminden veya tasarlandığı zamandan geriye doğru yapılan bir analizin, karşılaştırmanın sonucudur. Bunun yanı sıra mimari ürünün üretiminden sonra kazandığı ikonik (ürünün simgesel değeri veya kanonik tanımıyla ürünün standard ve norm belirleyerek model oluşturan-öncül olan yapısı) özellikler de yine özgünlüğe işaret eden durumlardır. Lipstadt’ın (2001) da üstünde durduğu bu iki kavram ve ayrım özgünlük adına önemli görünmektedir. (Leatherbarrow, 2001, sf:25)

Özgünlük değer ölçütü konusunda Cappadocia Palace Hotel olarak bilinen yapı örnek verilebilir. Otel 19. yy sonuna kadar bölgede bir kilisenin misafirhanesi olarak hizmet vermiştir. Günümüz koşullarında ise özgünlüğü bozmayarak bir otele dönüştürülmüştür (Şekil 23).

ŞEKİL 23. Cappadocia Palace Hotel (Url.6)

Özgünlük değer ölçütüne örnek verilebilecek Akyol Hotel, Sinasos bölgesindeki bir çok otelden yalnızca bir tanesidir. Sinasos kasabasında eski bir Rum evinin yenilenmesi ile oluşturulmuş yapıdır. Otel odalarının bir kısmı yığma birimlerle oluşturulmuş iken bir kısmı ise kayalara oyulmuş birimlerle

oluşturulmuştur. İç mekanlar ise eski dönemden koparılmayarak geleneksel mobilyalar ile özgünlüğü korunmuştur. Diğer tüm Sinasos otellerinde olduğu gibi duvar yüzeylerindeki freskler, iç mekan donatıları, pencere, balkon doğramalarındaki tasarım zenginliği bozulmadan günümüze kadar gelmiştir (Şekil 24).

Şekil 24.A. Akyol Hotel Cephe
Kaynak: Url.18

Şekil 24.B. Akyol Hotel İç Mekan
Kaynak: Url.18

ŞEKİL 24. Akyol Hotel

3.1.5. Enderlik Değeri

Tek olma özelliği, bir yapının kendi dönemi içerisinde bir örneğinin daha olmadığı, döneminin mimari tekniklerinin diğer yapılarda çok az görüldüğü ya da görünmediği anlamını taşımaktadır. Madran ve Özgönül bu konu hakkında şunları söylemektedir: “Örneği az bulunan hemen her yapı enderlik değeri taşımaktadır ve daha değerli olmaktadır. Yapının tüm mimari özellikleri, tasarımcısı, dönemi, içinde bulunduğu bölge gibi değişik özelliklere bağlı olması durumudur. Örnek olarak, 13. yy ortak nitelikleri olan bir yapı grubu; Konya-Sahip Ata Külliyesi, Konya-İnce Minare Külliyesi” (Madran, Özgönül, 2005 sf.62). Icomos’un 2013 tarihli bildirgesine göre: “Benzerleri zaman içerisinde yok olmuş yapılar ya da yapı elemanları enderlik değeri taşırlar. Türü, mimari üslubu ve tasarımcısı bağlamında benzeri olmayan ya da günümüze tekil olarak gelen yapı ya da yapı elemanları teklik değeri taşırlar” (Icomos Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, 2013, sf.4).

Kapadokya bölgesindeki tüm yapılar enderlik değerine sahip olmasına rağmen bu kavrama bir örnek olarak Peri Bacaları Inn Hotel olarak söz edilen yapıdan bahsedilebilir. Yapım koşulları, doğal oluşum koşullarının, yaşam şekillerinin yönlendirmesi özellikleri enderlik değeri oluşturmaktadır. Yüzlerce yıl

önce oyulmuş peribacaları korunarak ve sürekliliğinin sağlanarak bugün Peri Bacaları Inn Hotel olarak günümüzde devamlılığını sağlamaktadır. Kapadokya bölgesinin özgün yerleşim yörelerinden biri olan Göreme de yer almaktadır (Şekil 25).

Şekil 25.A. Peri Bacaları Inn Hotel
Kaynak: Url. 7

Şekil 25.B. Peri Bacaları Inn Hotel
Kaynak: Url. 7

Şekil 25.C. Peri Bacaları Inn Hotel
Kaynak: Url. 7

ŞEKİL 25. Peri Bacaları Inn Hotel’in enderlik değeri bağlamında değerlendirilmesi

3.1.6. Grup Değeri

Tarihi yapıların bir arada bulunması durumudur. Bir yapı türünün tanımlanabilecek özelliklere sahip bir alanda ya da ülke içerisinde bulunan o yapı sayısından kaynaklanan bir durumdur. “Bu değeri yatayda ve düşeyde irdelemek olasıdır. Düşeyde grup değeri daha çok arkeolojik alanlarda görülür ve bilimsel olarak stratigrafik değer olarak da tanımlanabilir. Yatayda ele alındığında, Türk-İslam sanatında “külliye” olarak tanımlanan yapı grupları ortaya çıkmaktadır” (Madran, Özgönül, 2005 sf.70). Icomos Türkiye’nin 2013 tarihli bildirgesinde “Grup

Değeri” tanımlaması şöyle yer almaktadır: ”Birlikte bir bütün oluşturan, mimari miras öğelerinin yapısal ve anlamsal bağlamda bir arada bulunmalarından doğan değerdir” (Icomos Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, 2013, sf.4).

Bu ölçüt kapsamında Taşkonaklar olarak bilinen yapı örnek olarak incelenebilir. Yapı grubu Uçhisar’da Güvercinlik Vadisi’nin yamacında bir araya getirilen 7 tarihi konağın ve mağaraların yıllarca süren restorasyonu ile otele dönüştürülmüştür. Birbirinden tamamen farklı 24 oda küçük müdahaleler dışında orijinal görüntüsünü birebir korurken, bazıları tamamen el işçiliğiyle yörenin doğasına bağlı kalınarak restore edilmiştir. İnşaat sırasında her taş, tandırlık, şömine, kemer korunarak odaların geçmiş özellikleri bugünlere aktarılmaktadır (Şekil 26).

ŞEKİL 26. Taşkonaklar (Url.8)

Sinasos bölgesinde Gül Konakları olarak bilinen yapı grup değerine bir örnektir. Üç eski Rum konağının bir araya getirilmesiyle otele dönüştürülmüştür. Bu üç eski konak birlikte bir bütün oluşturarak mimari mirasların bir arada bulunmalarından doğan önemli bir durum oluşturmaktadır. Binanın özgün mimari karakteri büyük ölçüde korunmuştur. Otelin etrafı yeşil bahçe ile çevirilidir. Odaların tümü kemerli olması ile birlikte taş duvarlı ve ahşap zeminlidir (Şekil 27).

Şekil 27.A. Gül Konakları Cephe
Kaynak: Url.17

Şekil 27.B. Gül Konakları İç Mekan
Kaynak: Url.17

ŞEKİL 27. Gül Konakları

3.1.7. Geleneksel Değer

Eskiye bağlı kalma, kendi gelenek ve göreneklerini sonraki dönemlerde de sürdürme anlamına gelmektedir. Madran ve Özgönül geleneksel değer konusunda şunları söylemektedir: “Birçok eski konutlarda bulunan sedirler. Günlük yaşamda kullanılan elemanlar olmaları bakımından belli bir dönemi yansıttıkları için değer taşırlar. Bunun gibi geçmiş kültürlerden gelen elemanlar gündelik yaşam ve mekan içerisinde uyum sağlandığı taktirde geleneksel değer ölçütü taşımaktadır” (Madran, Özgönül, 2005 sf.71). Geçmişinden kopmamış toplumun günümüz çağında içerisinde ya da dışında, bu değerlerin korunmasına özen gösterilmelidir. Geleneksel ya da folklorik değer Icomos Türkiye’nin 2013 tarihli bildirgesinde şöyle açıklanmaktadır: “Toplumun yerleşmiş örf ve adetleri, yaşam biçimleri, inanışları ve alışkanlıklarının mimari mekânlarla (yapılar, yapı grupları veya yapı parçaları) birlikte var olmasının yarattığı değerdir” (Icomos Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, 2013, sf.4).

Kapadokya bölgesindeki tüm yapılar geleneksel değer ölçütüne sahip olması ile birlikte bölgedeki Yunak Ev olarak bilinen yapı içlerinden yalnızca bir örnektir. Yapı yamaçlardaki kayalıklara oyularak inşa edilmiştir. Bölgeye has tüf, kesme taş ile yapılan yapılar ile benzerlik gösteren Yunak Ev hem dış hem iç düzenlemeler olarak bölgenin geleneksel kimliğini yansıtmaktadır (Şekil 28). Geçmişin her bir ayrıntısı aynı şekilde şimdiki işlevine uyarlanarak günümüzde de kullanılmaktadır (Şekil 21).

Şekil 28.A. Yunak Ev
Kaynak: Url. 9

Şekil 28.B. Yunak Ev İç Mekan
Kaynak: Url.9

ŞEKİL 28. Yunak Ev, geleneksel değer bağlamında değerlendirilmesi

Geleneksel değer bir diğer adı ile Folklorik değer adı altında değerlendirilebilecek olan Old Greek House, Sinasos bölgesindeki yığma yapım yöntemlerine verilebilecek örneklerden bir tanesidir (Şekil 29).

ŞEKİL 29. Old Greek House (Demirkol Arşivi, 2015)

Otel içerisinde kullanılan elemanlar, mübadele öncesinden kalmış elemanlardır. Halı, kilim, mutfak gereçleri, kıyafet dolapları, yatak örtüleri vs. eski dönemdeki özelliklerini günümüzde de hala korumaktadır.

3.1.8. Anı Değeri

Hatıra ya da olayların yaşandığı dönemdeki bir yapı ya da yapı gurubu ile bağlantısının olması durumudur. Madran ve Özgönül'e göre: "Her toplumun geçmişteki olaylarla ilgili anıları vardır. Bu anılar kimi hallerde bir yapıyla özdeşleşir" (Madran, Özgönül, 2005 sf.62). Bir kişinin doğup büyüdüğü ev, o kişi

için önemli bir değer taşıyabilir. Bazı yapı ya da yapı grupları da tarihteki bir olayın canlı şahitleri oldukları için, halk tarafından o olaylarla birlikte anılırlar.

Kapadokya bölgesindeki eski tarihi konakların hepsi anı değeri özelliği taşımaktadır. Bu konakların bir çoğu önce Rum halka daha sonra mübadele ile birlikte Anadolu'ya gelen mübadil Türklere ev sahipliği yapmıştır. Bunlar içerisinden Efsane Konağı olarak bilinen yapı anı değeri açısından incelemek için örnek olarak gösterilebilir. 1800'l yılların sonlarında yapılmış olan bu konak eskiden bir Rum aile tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Zamanın vermiş olduğu deformasyonlara uğrayan yapı yeniden işlevlendirilerek otele dönüştürülmüştür. Mübadele olayına tanıklık eden bu konak tüm yaşanmışlıkları ile birlikte anı değeri taşımaktadır (şekil 30).

şEKİL 30. Efsane Konağı (Url.10)

Sinasos bölgesindeki her bir konağın kendi içerinde anı değeri barındırdığı tartışılmaz bir gerçektir. Bölgedeki yapıların önce Rumlar, sonra Türkler tarafından kullanılmış olmasına neden olan mübadelenin somut kanıtları olmaları anı değeri açısından değerlendirilmelerine gerekçe olarak gösterilebilir. Yukarıda da bahsedildiği gibi; Old Greek House ve Canseverler Konağı olarak bilinen yapılar bunun örneklerinden sadece bir kaçıdır.

3.1.9. Teknik ve Teknolojik Değer

İnşai varlığın dönemi içerisinde yapılmış, ona verilmiş olan yapım teknikleri, kullanılan malzeme gibi mimari özelliklerinin tümüne denilmektedir. Madran ve Özgönül konu ile ilgili şunları aktarmaktadır: “Bir dini yapı ya da anıtsal bir yapı içinde ya da dışındaki tasarım anlayışı, teknik yapım, süsleme özellikleri ya da o dönem zanaatkarlarından kalmış olan el işçiliklerini kapsar. Örneğin, Ayasofya Cami’ndeki süslemeler, mozaikleri, el işçilikleri artistik ve teknik değer taşımaktadır” (Madran, Özgönül, 2005 sf.63).

Teknik ve teknolojik değer Icomos Türkiye’nin 2013 tarihli bildirgesinde şöyle açıklanmaktadır “Kültür varlığının ait olduğu dönemin teknik bilgi, beceri, yapım, malzeme ve işçiliğine ilişkin belgesel niteliklerinin tümüdür. Tasarımındaki anlayışı ve bezeme özelliklerini, dönemin ulaştığı beğeni düzeyini ve niteliğini kapsar” (Icomos Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, 2013, sf.4).

Kapadokya bölgesindeki eski tarihi konaklar ve oyma yapıların her biri teknik ve teknolojik özellikleri taşımaktadır. Yapılan oyma mekanların her biri o dönemde yaşayan insanların kendi el emeği, elleri ile yontarak, oyarak kendileri için ortaya çıkarttıkları yaşam alanlarıdır. Konaklarda ise pencere, balkon demirlerinde yapılmış motif desenler, kapı kolları, duvar freskleri bu değer içerisinde incelenebilmektedir (Şekil 31).

ŞEKİL 31. Oyma Mekanlar (Sinassos) (Demirkol Arşivi, 2015)

Teknik ve teknolojik değer kapsamında, Sinassos bölgesindeki tarihi yapılar döneminin inşaat yapım tekniği ve malzeme kullanımını göstermektedir. Bu bilgi

yerel bir unsur oluşturur. Bölge içerisindeki konakların yapım teknikleri, malzemeler, bezemeleri, freskleri, kapı detayları, pencerelerdeki motifler vs olmak üzere her bir detay yapıya değer katmaktadır (Şekil 32).

Şekil 32.A. Oyma Yapılar
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 32.B. Yığma Yapılar
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

ŞEKİL 32. Sinasos'taki yapılarda yapım sistemleri

3.1.10. Mitolojik Değer

Kesinliği kanıtlatmamış ya da kimi zaman kanıtlanmış olan söylentilerin, halk tarafından bir yapı üzerine yüklenmesi, yapıya bir hikaye kazandırılmış olma durumudur. Mitolojik değer, “O yörede yaşayanların bir yapı ya da alanı bir efsaneye, bir söylentiye bağlamaları ile oluşur” (Madran, Özgönül, 2005 sf.63).

Peribacası; tepesinde geniş, şapkaya benzer bir taş bulunan, piramit biçimini andıran taş yığınının denmektedir. Dünyanın bir çok farklı noktasında peri bacaları bulunmaktadır. Kapadokya bölgesinde volkanik dağların lav püskürtmeye başlaması ile bölgedeki iç deniz kurumuştur. Kuruma ile oluşan çukuru püsküren lavlar doldurmaya başlamıştır. Püsküren lavlar, yayılmış, kurumuş ve sertleşmiştir. Peri bacalarının oluşumunun ilk sebebi lavlardır. Mitolojiye göre, Göreme yöresinde eski zamanlarda peribacaları içerisinde yaşayan perilerin olduğu ve bu perilerin insanların tarlalarını ekip biçmelerinde onlara yardımcı olduğuna dair bir takım efsanelerin olduğu bilinmektedir (Şekil 33).

ŞEKİL 33. Peribacaları (Demirkol Arşivi, 2015)

3.2. Bölgedeki Tarihi Yapılarda Müdahale Yöntemleri

3.2.1. Restorasyon

Restorasyon tarihi yapı ve çevrelerinin gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli rolü olan onarım yöntemidir. Koruma anlayışının en önemli teknik onarım yöntemlerinden biridir. Yapı ihtiyacı olması ile birlikte bir toplum ihtiyacı, geçmişte geleceğe taşıma ihtiyacını giderebilecek olan yapılması gerekli en önemli müdahale yöntemidir. Ancak tarih boyunca yapılan onarımlarla bugün yapılan restorasyon etkinlikleri arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Restorasyon, geçmişte çoğunlukla yapının işlevsel değerini ve yaşamını sürdürmesi için bir gereklilik olmuştur. Bu ilke günümüzde de geçerliliğini korumakla birlikte, ilk işlevini yitirmiş yapılar da kültürel mirasın geleceğe aktarılması için önemli bir görev olarak restorasyonun kapsamı alanına girmiştir. Geçmişte onarımın amacı yapıyı ayakta tutmak, yıkılan kısımları yeniden yaparak biçimsel bütünlüğünü korumak, değişen isteklere göre yeni eklerle işlevliğini sağlamak iken, günümüzde anıtlar ve tarihi çevre belirli bir dönemin kentsel ve mimari düzenini, yapım tekniklerini, sosyal yaşamını açıklayan bir belge olarak da değerlendirilmektedir (Ahunbay, 1996, sf.8).

Hasol mimarlık sözlüğünde restorasyonu “aslını bozmadan onarma” olarak tanımlamıştır (Hasol, 2002, sf.121). Celal Esad Arseven “sanatçı tamir” olarak değerlendirir (Arseven, 1943, sf.57). Restorasyon, bir kültür varlığının özgün nitelikleriyle korunarak, geçmiş sosyal-ekonomik, kültürel, mimari, tarihi değerlerine ilişkin bir belgenin gelecek kuşaklara aktarımını sağlayabilecek; bu mimari belgelere dürüst yaklaşımlar ile gelecekte yanılırlara neden olmayacak müdahaleleri öngören

bilimsel bir çalışmadır (Asatekin, 1995, sf.16). Restorasyon tarihi korumak amacıyla tarihi değere sahip korunması gerekli eserlerin özgününü bozmadan, nesillere aktarımını sağlayacak onarım işlemleridir. Ancak restorasyona başlamadan önce yapının iyice tanınması ve belgelenmesi gerekir. Geçmişte yapılan onarımlar yapının işlevselliğini devam ettirmek amacıyla yapılmıştır. Günümüzde ise restorasyon kurumsal temelleri olan, kişisel görüşlere bağlı kalmadan belirli ilkeler doğrultusunda yapılmaktadır. Arel (1990) restorasyonun amacını; “Eski eser sınıfına giren bir yapıyı mümkün olan en az ek ve eklenti ile ve onun kültürel, sanatsal ve belgesel yanını zedelemeyen, onu değiştirip yok etmeden, bulunduğu durumda dondurup yaşatma işleminin gerçekleştirilmesidir” olarak tanımlar. (Arel, 1990, sf.38).

İnceleme, belgeleme gibi ön aşamaları bulunmaktadır. Restorasyon, koruma ve onarım bakımından mümkün olduğunca en az müdahale ile onarabilmektir. Nitekim Brandi’nin restorasyon teorisi ve restorasyon kriterleri şöyledir: “Restore edilecek objenin, müdahale öncesinde bir sanat eseri olarak çözümlenmesi ve anlaşılması gerekmektedir. Bu bir tarihi duvar için bile geçerlidir. Duvar yapım tekniğinin, taş boyutlarının, derz tekniğinin, yaşlanmışlığın getirdiği yüzey erozyonu ve kayıpların, diğer formların anlaşılması ve restorasyonun yalnızca fiziksel bir objeyi iklimsel bozulma koşullarına karşı koruma olarak düşünülmemesi gerekmektedir. Duvarın yaşına ve korunmuşluk durumuna göre, her seferinde farklı bir estetik/teknik bağlamda müdahale görmesi söz konusudur. Yani restorasyon ister sanat objelerinde ister sıradan objelerde olsun, yalnızca teknik bir olgu değildir. Restorasyonun estetiği de birlikte düşünülmelidir” (Brandi, 2009, sf.4).

Restorasyon yapılırken, onarımı yapılacak olan yapı çevresel değerler ve çevre ilişkileri açısından dikkatle ele alınmalıdır. Yapılar sadece dış duvarların içindeki mekanla varlık göstermez. Kentsel doku içinde de önemli bir yeri vardır. Kapadokya bölgesinde restorasyona uğrayan tarihi yapılar içerisinde Museum Hotel olarak bilinen yapı örnek verilebilir. Hotelin restorasyon çalışmaları ile UNESCO Dünya Mirasında yer alan onlarca tarihi mağara ve taş evin yok olmasına engel olunmuş, korunup ilerideki nesillere aktarılması sağlanmıştır (Şekil 30). Restorasyon çalışmaları esnasında yapıdaki özgün mimari kimlik ve kültürel yansımalar özenle korunmuştur. İnşaat süresince yerel taş ustaları, marangozlar ve inşaat çalışanları

istihdam edilmiş olup, bölge ekonomisine katkı sağlanmıştır. İnşaat süresince geleneksel doğal ve el işçiliği ürünler kullanılmış olup, plastik ve diğer doğal olmayan fabrikasyon ürünler kullanılmamıştır (Şekil 34).

ŞEKİL 34. Museum Hotel detayları

Sinasos, Kapadokya bölgesinin en eski tarihi merkezlerine sahip kasabalarından bir tanesidir. Bölgedeki yaşam alanları gerek doğal oluşumları, gerek bölge insanlarının katkılarıyla birlikte adeta yaşayan bir tarih haline gelmiştir. Mübadele ile birlikte birçok konak kendi kaderine terkedilmiş ve birçoğu harabeye dönüşmüştür. Zamanında etkisi ile birlikte yapılarda eskimeler, deformasyonlar meydana gelmiştir. Bu bölüm içerisinde Sinasos bölgesindeki doğru müdahale yöntemleri ile tekrar bölgeye kazandırılmış olan yapılar incelenmektedir.

Restorasyon kavramına Sinasos bölgesinden örnek gösterilebilecek pek çok yapıdan biri de Old Greek House olarak bilinen yapıdır. Otel olarak kullanılmak üzere restore edilen yapının özgün nitelikleri korunmuştur. Geçmişin sosyal-ekonomik, kültürel, mimari ve tarihi değerlerine ilişkin bir belge niteliğine sahip yapı yerli ve yabancı turizme katkı sağlamaktadır (Şekil 35).

ŞEKİL 35. Old Greek House (Demirkol Arşivi, 2015)

3.2.2. Rekonstrüksiyon (Yeniden Yapım)

Çeşitli nedenler sonucunda tahribe uğramış ve/veya tümü yok olmuş bir yapı ya da yapı grubunun belgelere bağlı kalınarak kabul edilebilir bir uygulama ile yeniden yapım işlemine rekonstrüksiyon denilmektedir. Tümüyle yıkılmış, yok olmuş bir yapının veya anıtın mevcut veriler doğrultusunda yeniden inşa edilmesidir. Ancak özel durumlarda kabul edilebilir bir uygulamadır. Özel durumlarda rekonstrüksiyon gerçekleşen yapıların teknik verilerinin var olması gerekir. Yeni yapı, tarihi bir değer taşımaz, yapıldığı tarihin malzeme ve işçiliğini barındırmaz, taklitten ibarettir. Yıkılmış yapıya ait korunmuş öğelerin; doğrama elemanları, tavan bezemeleri, sütunlar, silmeler gibi yeniden yapılan yapıda kullanılması, rekonstrüksiyonun tarihi yapıyla olan ilişkisini güçlendirir, tarihi açıdan anlam taşınması da geleneği yaşatma bakımından korumaya yönelik olabilmektedir. Kapadokya bölgesinden bir rekonstrüksiyon örneği olarak: Uçhisar'ın yerel halk tarafından terkedilmiş eski yerleşim bölgesinde, Güvercinlik Vadisi'ne bakan yamaçta konumlanan Elai Houses butik otel kompleksi kentsel sit alanında yer almaktadır. Mevcut yapı stoku bir kısmı ayakta kalan bir kısmı tamamen yıkılmış halde eski evlerden oluşmaktadır. Ana proje kararları olarak; mevcudun desteklenerek, onararak korunması, yeni yapılacak eklemelerin genel kontörünün arazideki izlerden faydalanarak yok ise yazılı, sözlü kaynaklardan tespiti ile tamamlanması esas alınmıştır (Nevşehir Belediye Arşivi).

Tümüyle harabeye dönüşmüş bir kısmı yok olmuş vaziyette olan Butik Hotel Villa Columba en eski tarihli Sinasos konaklarından bir tanesidir. Rekonstrüksiyon

tekniki ile birlikte harabeye dönüşmüş olan yapı elde bulunan veriler doğrultusunda yeniden yapılarak bölgeye tekrar kazandırılmıştır. Yapım sırasında yapının harabeye dönüşmeden önceki mevcut halinden faydalanılmıştır (Şekil 36).

ŞEKİL 36. Butik Hotel Villa Columba (Url.21)

3.2.3. Sağlamaştırma

Tarihi yapılar kent içerisinde bir belge değeri taşımaktadır. Müdahale yöntemleri içerisinde de en az müdahale ve en doğru müdahale olarak değerlendirilir. Bu nedenle koruma açısından en doğru yöntemlerden biri sağlamaştırma tekniğidir. Zemin, taşıyıcı sistem ve ya malzemenin sağlamaştırılması olmak üzere müdahalenin kapsamı ve yöntemi de değişmektedir. Doğan Kuban’a göre; “Bütün restorasyonlar için ortak olan sağlamaştırma etkinliği bir restorasyon türü değildir. Minimum restorasyonun kendisidir. Ve tümüyle bilimsel müdahaledir. Korunma statüsü içindeki her yapı, ister yeni ister özgün işleviyle, felsefi ya da pratik nedenlerle restore edilsin, ilk aşama da malzeme ve strüktür olarak yaşamı uzatacak fiziksel ve kimyasal müdahale yapılmalıdır. Bu aşamada sağlamaştırmadan önce temizleme adı altında bir ayıklama yapılmalıdır. Her restorasyonun temeli olan sağlamaştırmada, zorunlu olmadıkça özgün malzemelerin korunması temel bir ilkedir” (Kuban, 2001, sf.35).

Her kültürel mirasın kendine özgü bir karakteri vardır. Bu yapıları kendi özellikleri ve bu doğrultuda koşulları içerisinde değerlendirmek gerekmektedir. Hazırlanacak olan onarım yöntemi ise bu çerçevede geliştirilmelidir. Söz konusu hasar en doğru biçimde tespit edilmeli sağlamaştırma yapılmalıdır. Brandi bu konu hakkında şunları söylemiştir; “Eğer bir tarihi yapıda sağlamaştırma yapılacaksa bu, strüktürel sağlamaştırma ile sınırlı kalmalı, bezemeli yüzeylere bir müdahale yapılmamalıdır. Özgün taşıyıcı sistem, malzeme ve şemalarına saygı gösterilmesi

gerekmektedir” (Brandi, 2009, sf.5). Kapadokya bölgesinde sağlamlaştırma örneği olarak; Kayakapı Premium Cave Hotel olarak bilinen yapı gösterilebilir (Şekil 37). Restorasyonu yapılan 28 ev sağlamlaştırılarak hotele dönüştürülmüştür. Otelin taşıyıcı sistemi, iç ve dış malzeme yüzeylerindeki bozulmalar onarılmıştır. Özgün elemanların karakterini bozmayacak şekilde sağlamlaştırma yöntemi gerçekleştirilmiştir. Yapı ve hemen yanında bulunan yapıların onarımı gerçekleştirilmiş, otel işlevi kazandırılmıştır.

ŞEKİL 37. Kayakapı Premium Cave Hotel (Url.12)

3.2.4. Bütünleme (Reintegrasyon)

Çok fazla tahribe uğramış, yok olmuş ya da bir bölümü hasar görmüş bir yapının elde bulunan belgeler doğrultusunda tümüyle özgün haline geri getirilmesi için yapılan işleme bütünleme adı verilmektedir. Örneğin, hasar görmüş bir pencereyi özgün haline uygun bir biçimde yenilemek, göze hoş gelmeyen bir bölümü bütünleyerek hem estetik kazandırılır hem de kullanılabilir hale getirilir. Tüm bu onarımlar sonucunda da yapı tümüyle yok olma tehlikesinden kurtarılmış olur. Brandi’ye göre: “Mimari eser, zaman içinde yüzey erozyonları ve parça kopmalarıyla hatta strüktürel çökmelerle bütünlüğünü yitirebilir, ancak potansiyel bütünlük halen sürmektedir. Restorasyon, potansiyel bütünlüğü olan fragmanların re-integrasyonudur. Yapı harabe hale geldiğinde, yalnızca özgün fragmanların bir araya getirilmesi yoluyla bütünleme yapılmalıdır. Mimaride malzemeler zaman içinde eskise de, yapının iletlediği mimari konsept hala izlenebilmektedir. Bütünlemenin sınırı ise, yapı kalıntısının potansiyel bütünlüğünün niteliği ve inceliği tarafından çizilmektedir. Yani restorasyonda iki durum söz konusudur. Tarihi ve estetik ölçütten

bağımsızdır ve yapının yaşı ile ayrı olarak değerlendirilmektedir” (Brandi, 2009, sf.5).

Bütünleme, yakın mesafeden bakıldığında anlaşılmalıdır fakat uzaktan bakıldığında yapı bütünü zedelemekten yapılmış olmalıdır. Yapılan bütünleme ileri de yapılması gereken restorasyon yöntemini engellememelidir. Yarım kalan parçanın bütün hale getirilmesine denilmektedir.

Kapadokya bölgesindeki Taşkonaklar bütünleme yöntemine bir örnektir (Şekil 38). 7 tarihi konak ve mağaranın tekrar bir araya getirilmesi ve birbirinden kopmuş olan bölümlerin tekrar birleştirilmesi ile restorasyonu gerçekleşmiş ve günümüze butik otel işlevi ile tekrar kazandırılmıştır. Fakat bütünleme işlemi bu 7 konağın bir araya getirilmesinde değil, bu 7 konak ve mağaranın kendi içerisinde harabe olmuş, yıkılmış, dökülmüş, yok olmaya yüz tutmuş bölümlerinin elde bulunan belgeler doğrultusunda özgün haline tekrar getirilmesi olarak kendini göstermektedir. Daha sonraki restorasyon işleminde yeni bir işlev kazandırmak için bütünleme yöntemi uygulanan yapıların bir araya getirilmesi ile otel oluşmuştur.

ŞEKİL 38. Taşkonaklar (Url.13)

Sinasos bölgesindeki Jerveni Cave Hotel bütünleme kavramına verilebilecek en doğru örnektir. Eski kız yurdu olan yapı zamanla bazı bölümlerinde bozulma durumları görülmüştür. Yapının bozulan bölümleri mevcut belgeler doğrultusunda onarılmıştır. Onarım bittikten sonra eski kız yurduna yeni bir işlev olmak üzere otel olarak değerlendirilerek ayakta kalması sağlanmıştır. (Şekil 39).

ŞEKİL 39. Eski kız yurdu bozulan duvarları (Süreyya Aytaş Arşivi, 2015)

3.2.5. Renovasyon

Zamanla değişen yaşam biçimi ve ona bağlı istekler nedeniyle birçok tarihi yapı özgün işlevini yitirmekte, ilk yapılış amacından farklı bir işlevle kullanılmaya ihtiyaç duyabilmektedir. Han, hamam, kervansaray, tekke, manastır gibi tarihi yapılar ancak özel durumlarda özgün işleviyle kullanıldıklarından dolayı, kullanım amaçlarını yitirdiklerinde boş kalmakta ve yıkılmaya, yok olmaya yüz tutmaktadır. Özellikle bakımsızlık nedeniyle yıkılmaya başlayan veya yangın gibi nedenlerle çatı, döşeme, duvar kayıpları olan yapılarda iç mekan değişimlerinin yapılması yapının yaşamını yeni işleviyle devam ettirmesi açısından uygun görülen düzenlemelerdir. Renovasyon esnasında yapı belli kısımları korunarak yenilenmelidir. Doğan Kuban’a göre renovasyon; “Yapının özgün ya da yeni bir işlev için kullanılır hale getirilmesidir” (Kuban, 2001, sf.36).

Kapadokya bölgesinde bir renovasyon örneği olarak; Argos in Cappadocia olarak bilinen yapı gösterilebilir (Şekil 40). Özel konumu, yamaca kademeler halinde yayılan konakları, yaşam alanlarını birbirine bağlayan tünel ve sokakları için girişilmiş bir yenileme/ yeniden biçimlendirme projesidir. Uçhisar bölgesinde eski bir manastır yerleşkesidir. Buna ilişkin mağaralar, tüneller ve tarihi evlerin restorasyonu gerçekleştirilmiştir. Otel işlevini üstelenen yapı gelenekselliğini, özgünlüğünü kaybetmeden günümüz çağında hayata tekrar kazandırılmış durumdadır.

Şekil 40.A. Argos in Cappadocia
Kaynak: Url.14

Şekil 40.B. Argos in Cappadocia İç Mekan
Kaynak: Url.14

ŞEKİL 40. Argos in Cappadocia

Canseverler Konağı, Sinasos'ta renovasyon (yeniden işleve uyarlama) kapsamına giren pek çok yapı içinde iyi bir örnek olarak dikkat çekmektedir. Değişen yaşam koşulları doğrultusunda birçok tarihi yapı gibi Canseverler Konağı da özgün işlevini yitirmiştir. Bu bağlamda yapı tekrar bölgeye kazandırılmak adına ilk yapılış amacından farklı bir işlevle yenilenmiştir. Oldukça geniş bir alana yayılmış olan eski adıyla Canseverler Konağı bugün Kapadokya Meslek Yüksek Okulu adı altında bölgede eğitim yapısı olarak kullanılmaya devam etmektedir (İşcen, 2007, sf.53) (Şekil 41). Bunun dışında işlev değiştirerek otel olarak kullanılan pek çok özgün konut yapısının yanı sıra farklı amaçlara yönelik kullanılan diğer yapılar da bulunmaktadır.

Şekil 41.A. Kapadokya MYO Cephe
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 41.B. Kapadokya MYO Avlu
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

ŞEKİL 41. Kapadokya Meslek Yüksek Okulu

3.2.6. Temizleme

Yapının tarihi boyunca yapıya zarar vermeden yapılan uygulamalar dönem eski olarak kabul edilip yapıyla bütün oluşturduğu için korunmasına karar verilebilir. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları karar verme yetkisine sahiptir. Restorasyon projelerinde yapısal eklerle ilgili olarak belgeleme yapıp paftalar hazırlanır. Yapılacak olan rölöve çizimlerinde, yapısal ekler belgelenir. Temizleme yöntemleri; bezeme temizliği, cephe temizliği, mekanik temizlik, kimyasal temizlik, su ile yıkama, emici kil, kağıt hamuru ve jel uygulaması şekilde sıralanabilir.

3.2.7. Taşıma

Bazı özel durumlarda kültür varlığının başka bir alana taşınması gerekebilir. Bu işlem yapının özelliklerine bağlı olarak yapılmalıdır. En uygun işlem yapının her elemanın tek tek numaralandırılarak sökülüp taşınacağı yerde tekrar kurulması olacaktır. Nitekim Venedik Tüzüğü'nün 7. Maddesinde şöyle belirtilmiştir: “Bir anıt tanıklık ettiği tarihin ve içinde bulunduğu ortamın ayrılmaz bir parçasıdır. Anıtın tümünün ya da bir parçasının başka yere taşınmasına -anıtın korunması bunu gerektirdiği, ya da çok önemli ulusal, ya da uluslar arası çıkarların bulunduğu durumlar dışında- izin verilmemelidir” (Venedik Tüzüğü 7.Madde).

Yerinde korunamayacak durumda olan anıtın veya yapının özgün durumunun rölövesinin çıkarılarak, belgeleme ve fotoğraflamaları yapıldıktan sonra numaralandırılmaktadır. Belirlenen uygun bir yere götürülerek koruma işlemi gerçekleştirilmektedir. Ahşap yapılar için uygun olabilen bu yöntem, moloz taş veya karma yapılar için çok uygun olmayabilir. Bu durumlarda yapı veya anıtın bütünlüğünü bozmadan taşınması gerekmektedir. Tarihi yapı kapsamında olmasa dahi korunacak değerlerin taşınma yöntemi ile muhafaza edilmesi açısından bölgedeki müzelerde sergilenen eserlerden söz edilebilir.

3.2.8. Çağdaş Ek;

Zaman zaman tarihi yapıların yeniden kullanılabilmeleri için bazı eklere ihtiyaç duyabilmektedir. Fakat bu durum görünümü mümkün olduğunca en az şekilde etkilemelidir. Ekler yapı ve koruma ölçütlerine en uygun şekilde tasarlandığında başarılı olunacaktır. Nitekim Venedik Tüzüğü'nün 13. Maddesinde

şöyle belirtilmiştir: “Eklemelere ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağlantısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir (Venedik Tüzüğü 13. Madde).

Sinasos bölgesinde ihtiyaçlar doğrultusunda yapının yıkılan bölümleri kimi zaman geleneksel kimi zaman da çağdaş malzeme ve teknik ile tamamlanmakta veya yapıdan bağımsız bölümlere ilave yapılabilmektedir (Şekil 42).

ŞEKİL 42. Jerveni Cave Hotel yeni mağara oda inşaat aşaması
(Demirkol Arşivi, 2015)

Yapının bozulan ya da eksilen bölümlerinin aynı malzeme ve biçimle değiştirilmesine olanak sağlayan bir müdahale türüne basit onarım denmektedir. Akyol Hotel eski bir rum evinin otele dönüştürülmesi ile yenilenmiştir. En doğru onarım yöntemlerinden biri uygulanan Akyol Hotel onarım tekniği ile tekrar Sinasos bölgesine sunulmuştur. En az müdahale yöntemi ile zemin, taşıyıcı sistem ve malzemelerin vs olmak üzere tekrar eski halinde olduğu gibi güçlendirilmesi ile otele dönüştürülerek bölgeye kazandırılmıştır. İç mekanlar özgünlüğünün korunması amaç edinilmiştir (Şekil 43).

Şekil 43.A. Akyol Hotel Cephe
Kaynak: Url.20

Şekil 43.B. Akyol Hotel İç Mekan
Kaynak: Url.20

ŞEKİL 43. Akyol Hotel

3.3. Bölgedeki Tarihi Yapıların Yapım Yöntemleri Açısından İrdelenmesi

Kapadokya'nın kendine özgü bir yapısı vardır. Kendiliğinden oluşmuş ve insan eliyle biçimlenmiş mekanlar bölgede önemli bir doku oluşturmaktadır. Yapılar mimari, malzeme, estetik vb. nitelikleriyle karakteristik özelliğe sahiptir. Yerleşimler bölgenin topografik yapısına bağlı olarak dağılmış, biçimlenmiş ve gelişmiştir.

Kapadokya bölgesinde kaya oyma mekanlar çok sayıda bulunmaktadır. Bu yapılar ilk yapıldığı dönemden bu zamana kadar bir çok insana sığınak olma görevi üstlenmiştir. Zamanla oyma mekanların yanına yığma yapılar eklenerek tipoloji genişletilmiştir. Bu şekilde de bölgenin özgün mimarisi ortaya çıkmıştır. Peker bu konu hakkında şunlara değinmiştir: “Kapadokya’da karasal iklime bağlı olarak hava sıcaklığının gündüz yüksek, gece düşük olması, ısının konut içerisine geç girmesini sağlamayı gerektirmektedir. Kesme ve yığma taş duvar ve oyma konut birimleri kullanılarak gün boyu ısı emilmekte, gece radyasyon ile binaların ısınması sağlanmaktadır. Kışın da sıcak havayı içeride tutmak amacıyla, kalınlığı 60 ila 100cm olan çok katmanlı duvarlar yeterli bir yalıtım katmanı oluşturmaktadır. Kaya oyma birimler yüksek yalıtım değerlerine sahiptir. Yaz ile kış arasındaki ısı farkının fazla oluşu nedeniyle konutlarda iklim özelliklerine göre mekânsal ayrım yapılmıştır. Kışın genelde soğuktan daha iyi korunduğu için zemin katlar kullanılmaktadır. Sıcak yaz aylarında ise avlu ve eyvanlar ana mekan olarak kullanılır. Konutların kuru ve sıcak iklim koşullarına uyumunu sağlamak amacıyla, yaz aylarında pişirme eylemi avludaki yaz mutfağına kaydırılmış, zemin kattaki pencereler küçük ve avlu

kotundan yüksekte düzenlenerek, iç mekanlar, zemin radyasyonundan korunmuştur” (Peker, 1984 sf.61).

“Yöresel mimari kültürel, sosyal, ekonomik özellik ve malzeme değişimleri doğrultusunda değişiklik gösterir. Yöresel mimari, toplumun günlük yaşam biçimi, geçmişi, yaratıcı güçleri ve kökleri hakkında bilgi verir. Yöresel kültür mirasının taşıdığı özellikler.

- Ana fikir ve yapımda sistematik ve bilimsel olmayan bir beceri,
- Belirli bir topluluk tarafından uygulanan yapıım yöntemleri,
- Yöresel bir kültürel devamlılığın evrimi,
- Yerel zanaat ve sanat tekniklerinin kullanımı,
- Zaman içinde ortaya çıkan yeni durumlara ve ihtiyaçlara uyum yeteneğidir” (Ciav-Icamos, 1992, sf.1)

Beyaz ve krem tonlardaki yapılarda güneş ışınlarının yansıtılıp mekanların az ısınmasının sağlanması amaç edinilmiştir. Yörenin tek yapı malzemesi taştır. Bu taş kolay işlenebilen ve işlendikten sonra sertleşen bir yapıya sahiptir. Bunun yanında pencereler, kapılar, tavan, balkon süslemelerinde ahşap malzeme kullanılmıştır.

Kapadokya bölgesinde sivil mimari, coğrafi yerleşimleri açısından üç gruba ayrılabilir. İlki Derinkuyu ve Kaymaklı’da görülen düz araziye yerleşimler. İkincisi Göreme, Zelve ve Çavuşin’de vadi yamacına kurulu yerleşimler. Üçüncüsü ise Uçhisar ve Ortahisar gibi yerleşim yerleri ise büyük volkanik tüf kayalarının eteklerine kuruludur. Kapadokya bölgesinde 3 konut tipi olduğu saptanmıştır. Bunlar oyma, yarı oyma-yarı yığma ve yığma olmak üzere incelenmiştir.

Sinasos’da bulunan konutların tümü insanların barınma, sığınma, korunma, günlük işlere yönelik birtakım ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri doğrultusunda bir üreme şeması ortaya çıkmıştır. Ev içinde temel ihtiyaçlar gerçekleşmektedir. Ev yakınında ise üretime yönelik işlevler binanın üreme şemasını etkilemektedir. Avlu, eyvan gibi açık ve yarı açık alanlara sahip konut tiplerinin oluşmasında etkili olmuştur.

Sinasos konutlarında, zemin katta pencerelerin az ve görüş hizasının üstünde olması, avlu duvarlarının yüksek ve görüşü engelleyecek biçimde yapılması, toplumsal alışkanlıkların bina biçimi üzerindeki etkisini göstermektedir. Sinasos'ta bulunan iki farklı dine mensup nüfusun konutları genel olarak aynı özellikleri taşımaktadır. Konutların farklılaşması genellikle gelir düzeyi ile ilgili olmuştur. Hristiyan evlerinde, Müslüman evlerinden farklı olarak bir "ikona odası" bulunmaktadır. Sinasos'ta eyvan, balkon, revak ve damların, topoğrafik özellikler sonucu birbirini görebilecek biçimde konumlandırılmış olması, yerleşme ölçeğinde sosyal ilişkileri güçlendiren özelliklerdir. Konut içinde insanlar arası ilişkiler, yerleşme ölçeğinde insanlar arası ilişkiler ve bu ilişkilerin yer aldığı çevre, konutlardaki mekan düzenlemesi üzerinde etkili olmuştur (Yıldırım, 2004, sf.45).

Sinasos'da geleneksel konutlarda cephe süslemelerinde farklı yaklaşımlar görülmektedir. Bazı yapılarda binanın ölçeği yapıya bir karakter kazandırırken bazılarında ise bezemeler, renkler, pencere ve kapılardaki çıkmalar yapıya bir karakter kazandırmaktadır. Asırlardır görülen ve bölgenin karakteristik bir özelliği sayılan kaya oyma yapılar, yığma taş yapılar ve kaya oyma – yığma taş birlikteliğinden oluşan karma yapılar yerleşim dokusunu oluşturmaktadır (Şekil 44).

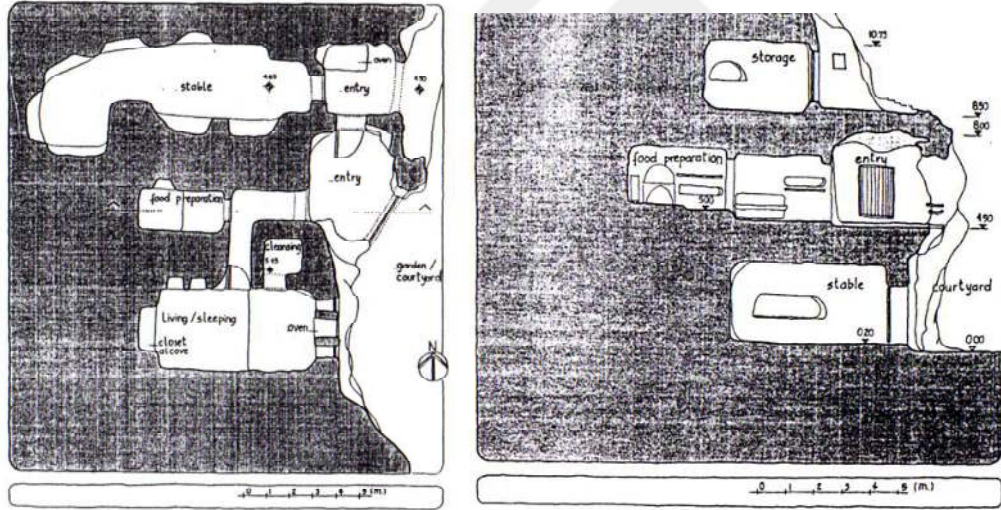
ŞEKİL 44. Kaya Oyma, Karma ve Yığma Konut tipleri. (Peker, 1984)

3.3.1. Oyma Yapılar

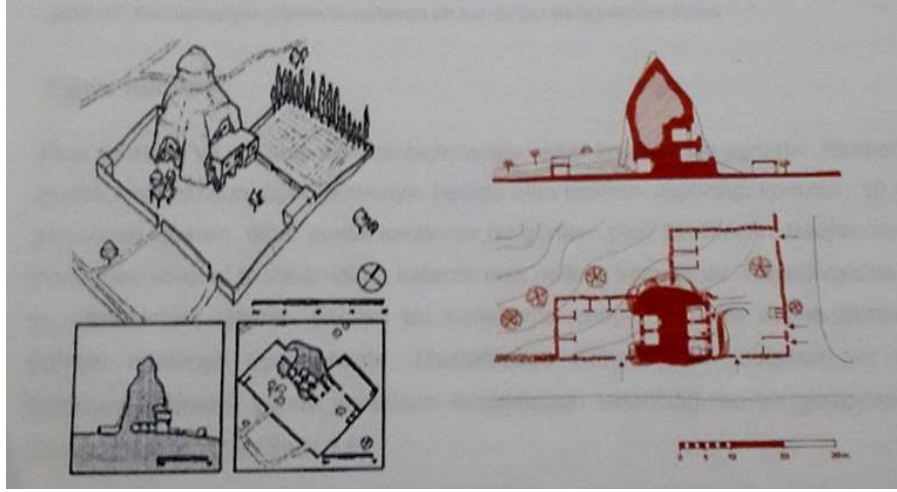
Oyma konutlar insanların sığınmak, koruma ihtiyaçlarını karşılamak üzere, insan gücü ile taşların oyularak oluşturulduğu mekanların tümüdür. Stea ve Turan konu ile alakalı şunları söylemiştir: "Bölgenin jeolojik yapı özelliği doğrultusunda ilk yerleşmeler vadi yamaçlarında veya peri paçası denilen oluşumların içinde bulunan, oyma konut gruplarıdır. Bu konutlar yatay ve düşey doğrultuda ihtiyaç

oldukça yeni birimlerin oyulmasıyla gelişen, açık sonlu ve belli bir plan özelliği olmayan oluşumlardır. Konut birimlerinin ebatları ve şekilleri fazla farklılık göstermez. İlk oda tamamen oyulduktan sonra, üç yönde diğer odalar da oyulur. Isı kaybının az olması bu odaların kısım daha da kullanışlı hale getirmektedir. İç odalardaki havalandırma sorunu, düşey bir havalandırma bacası ile çözülmüştür” (Stea, Turan, 1993 sf.172).

Oyma konutlar peribacaları ve yamaca yaslı bir şekilde yapılmaktadır. Konutun büyüklüğü içinde yaşayanları ihtiyaçlarına göre belirleniyordu (Şekil 45-46). Yamaca yaslı vaziyette bulunan oyma konutlar Mustafapaşa, Zelve, Avcılar, Ürgüp, Uçhisar, Ortahisar ve Çavuşin’de kendini göstermektedir. Oyma konut birimleri bir veya birden çok katlı olma özelliğine de sahiptirler. Peribacalarına oyulmuş olan konut birimleri ise Zelve, Avcılar ve Uçhisar’da kendini göstermektedir.

ŞEKİL 45. Tek ve çok katlı oyma konut örnekleri (Stea, Turan, 1993, sf.227)

ŞEKİL 46. Peri bacasına oyulmuş konut örnekleri (Stea, Turan, 1993 sf.226)

Oyma yapım sistemleri Kapadokya bölgesinin her bölgesinde görülmektedir. “Tüm Kapadokya’da olduğu gibi Sinasos’ta da, düşey ve yatay doğrultularda kayaların içine oyularak gelişmiş yeraltı konutları bulunmaktadır” (Roides, 1924, s: 53).” (Şekil 47). En yalın köy konutu bir tek oyma birimden oluşmaktadır. Zamanla, ihtiyaçlar doğrultusunda, mevcut oyma birimin iki yanında ve arkasında oyularak elde edilen başka birimlerin eklenmesiyle konut ebatları da büyüyebilmektedir (Şekil 47). En çok Kipos ve Gavras mahallelerinde görülmektedir. Oyma konutlar ilk yapılan yaşam alanlarıdır. Halk dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı kendilerine yaşam alanları oyma teknikle inşa etmişlerdir.

ŞEKİL 47. Sinasos Eski Oyma Konut Örneği (Demirkol Arşivi, 2015)

“Sarp kaya yüzeylerine açılmış bir insan boyunda ve yarım metre derinliğinde kapılarına ulaşan çok dar basamaklarla ulaşılması ve kapıların arkasında kilit görevi

gören devasa taş tekerler birbirine yatay ve dikey olarak bağlanan mağara dizileridir” (Balta, 2007, sf. 32).

Sinasos’ta çoğunlukla yamaçta yer alan oyma konutlardan günümüze birtakım eklemelerle özgünlüğünü kaybetmeden ulaşabilen örnek çok azdır. Yörede, değişen şartlar ve ihtiyaçlar sonucu oyma konutlar sadece mutfak, ahır ve depo olarak kullanılmakta, konutların önüne veya üzerine inşa edilen birimler esas konut alanlarını oluşturmaktadır (Yıldırım, 2004, sf.46).

Doğal etkenler doğrultusunda üreme göstermiş olan nişlerin ve girintilerin içi oyulmaktadır. İçi oyularak oluşturulan oyma birimler ihtiyaçlar doğrultusunda genişletilmekte ve sayısı arttırılmaktadır. İşlevinin önemine göre büyüklüğü ve işçiliği değişmektedir.

3.3.2. Yığma Yapılar

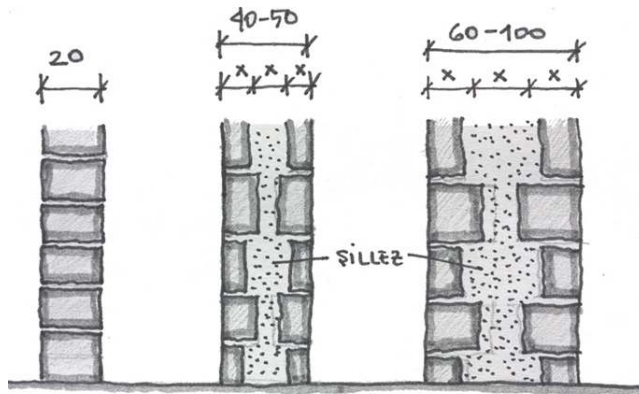
Yığma konutlar ise; bölgenin yerel malzemesi olan taş ile yapılmış yapı gruplarıdır. Farklı büyüklük ve düzende planlanmışlardır. Genellikle iki katlı ve eyvanlı olmak üzere kurgulanmışlardır (Şekil 48). Bu yapıların zemin katında, oturma odası ve mutfak bulunmaktadır. Üst katları ise sofadan ve günlük yatak odalarından oluşmaktadır. Binan konu ile ilgili şunları belirtmektedir: “Plan şemaları ve genelde simetrik biçimleriyle, diğer konutlardan ayrılırlar. Ekonomik olarak Anadolu’nun diğer kentleriyle ilişkide olan kesimin yaptırdığı konutlar, 19. yy. sonundan itibaren, diğer büyük kentlerde de görülen plan özelliklerini taşıyan ve bu özelliklere yöresel özelliklerini de katarak inşa edilmiş konutlardır. Kapadokya’da 19. yy ortalarından itibaren yapılan bu konutlarda zengin plan ve cephe düzenleri yöresel mimariye uyarlanmıştır. Mustafapaşa (Sinasos) ve bölgede yer alan Güzelyurt (Gelveri) yığma konutların bozulmadan kalabildiği bu tür yerleşimlerdir” (Binan, 1994, sf: 73).

ŞEKİL 48. Yığma Konut Örneği (Sinasos) (Demirkol Arşivi, 2015)

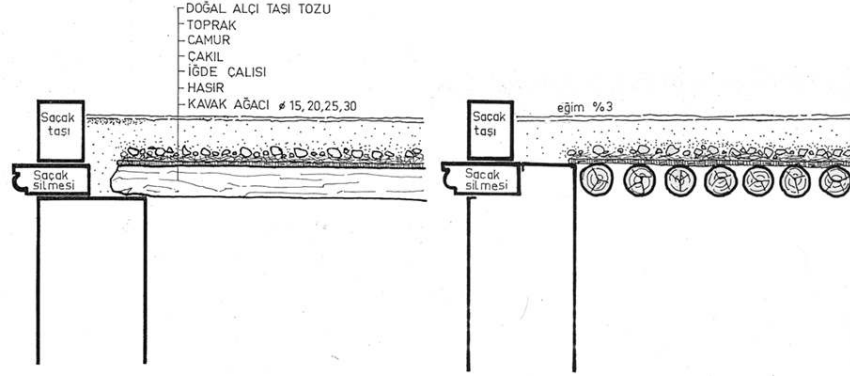
Konutları oluşturan yapı elemanları bölgede özgünlüğünü korumaktadır. Duvarlar, çatılar, örtüler ve temellerde görülmektedir. “Yığma sistem taş konutların strüktürünü oluşturan öğeler; “Taşıyıcı Sistem“ ve “Örtü Sistemi” olarak iki genel bölümde ele alınabilir” (Binan, 1994, sf.171). Bölgede kullanılan taşıyıcılar, sürekli ve tekil taşıyıcılardır. Sürekli taşıyıcı olan duvarlar, taşıdıkları örtüye ve örtüden gelen düşey ve eğik yüklere dayanak oluşturacak boyut ve teknikte yapılmışlardır.

Duvarlar: Bölgedeki yapıların duvarları üçe ayrılmaktadır. Bunlardan ilki 20cm kalınlığında olan kesme taş duvarlar, ikincisi 40-50cm kalınlığından olan çift cidarlı duvarlar ve üçüncüsü 60-100cm kalınlığında çift cidarlı duvarlardır. Cidarlar kesme taş ve moloz taştan yapılmaktadır. Şillez adı verilen kil, su ve volkanik taş parçalarının karışımından oluşan malzeme çift cidarlı duvarların iç dolgusudur (Şekil 49).

ŞEKİL 49. Geleneksel yapı sistemlerinde yığma yapı duvar tipleri (Binan, 1994, sf.171)

Çatılar: Teras çatılar ve eğimli çatılar olmak üzere iki tip görülmektedir. 1839'da Tanzimat Fermanı ile gayrimüslimlerin konutlarında yalnızca düz çatıya izin verilmiştir. Daha sonra Tanzimat Fermanı ile birlikte azınlıklara tanınan haklar dolayısı ile yapılan yeni yapılarda eğimli çatı kullanılmıştır. Bu tarihten önce yalnızca düz çatı kullanıldığı bilinmektedir. Düz çatıların bir diğer adı ise "Toprak Dam'dır. Eğimli çatıların üzeri ise kiremit veya taş ile kapatılıyordu (Şekil 50).

ŞEKİL 50. Geleneksel düz çatı örneği (Binan, 1985, sf.127)

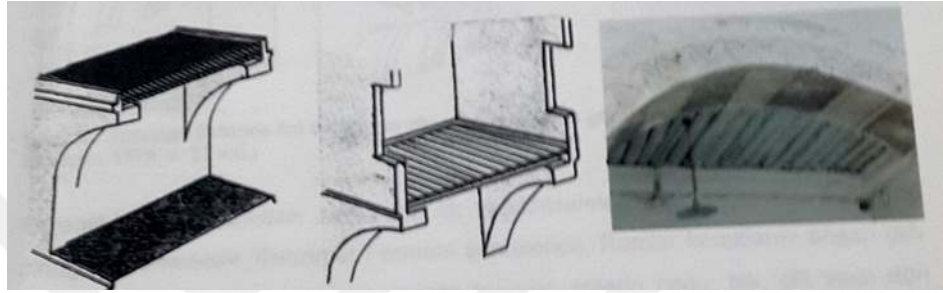
Örtüler: Yapılarda hakim örtüler tonoz ya da düz örtüler olabilir. Tonoz ile örtülmüş mekanlar, halk arasında 'kemer odalar' olarak adlandırılmaktadır. Bunun nedeni, geleneksel yapıda rastlanan şekliyle tek seferde örülen ve tek yarıçapa bağlı tonoz şeklinde değil, yan yana yer alan tek merkezli ancak iki farklı çapta kemerlerin sıralı olarak birleşmesinden oluşturulmasıdır (Şekil 51) (Yıldırım, 2004, sf.35). Kemerler arasındaki çap farkı genelde açıklığın beşte biri kadardır ve yan duvarların yüksekliği de açıklığın yarısına denktir (Peker, 1984, s.58). Düz örtüler ise, 'hezen' adı verilen, çapları 15 ile 30 cm arasında değişen kabuğu soyulmuş kavak ağaçlarının yan yana dizilmesi ile yapılmaktadır. Çapları 15-20 cm arasında olan hezenlerle oluşturulan örtüler aralıksız yan yana dizilir ve taşıyıcı duvara 20 cm kadar girerek otururlar. Çapları 20-30 cm arasında değişen hezenlerle oluşturulan örtülerde ise hezenler 35- 40 cm aralıklı akslarla dizilmiştir. Hezenlerin üstü hasır veya ahşapla ya da taş plaklarla kaplanabilir (Şekil 52) (Binan, 1994, sf.175).

Örtü sistemleri, yatay ve eğrisel örtü sistemleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Yatay örtü sisteminde ahşap kirişleme yöntemi kullanılmıştır. Dairesel kesit ahşapların yanyana sıralanmasıyla meydana gelmektedir.

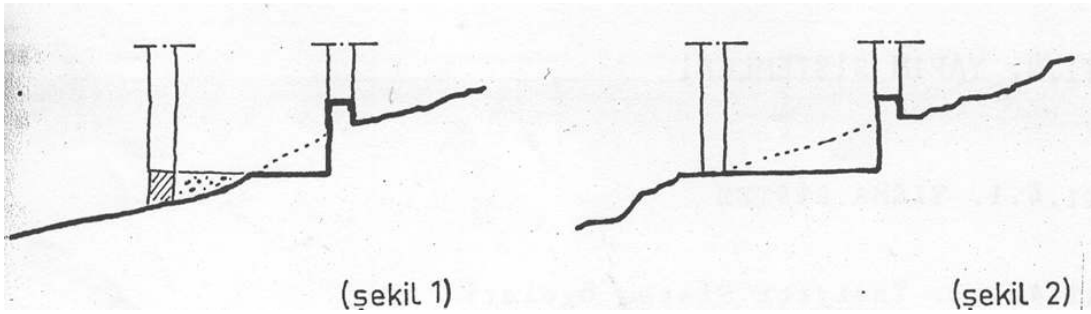
ŞEKİL 51. Yatay taşıyıcılı örtü sistemi örneği (Erençin, 1979, sf.26)

Kemerler ve tonozlar eğrisel taşıyıcı sistem olarak kullanılmıştır.

ŞEKİL 52. Yatay taşıyıcılı örtü sistemi örneği (Erençin, 1979, sf.26)

Temeller: Eğer yapı eğimli bir yüzeye oturuyorsa, temel hizası yüksek kısımdan kazılarak ve alçak kısımdan doldurularak belirlenir. Ortaya çıkan yüzeye 50 cm kalınlığında taş katmanı serilir ve ön yüzey kesme örgü ile sabitlenir (Şekil 53) (Peker, 1984, sf.55).

ŞEKİL 53. Geleneksel yapım sistemi içinde temel uygulaması (Binan, 1985, sf.30)

Yığma yapım sistemleri Sinasos bölgesinde görülen bir diğer yapılaşma türüdür. Ekonomik olarak Anadolu'nun diğer kentleriyle ilişkide olan kesimin yaptırdığı, tümel planlama ilkesine dayalı olarak bir defada inşa edilmiş konutlardır (Yıldırım, 2003, sf.48). Genellikle Rum kesim tarafından yapılmış, malzemeleri ise

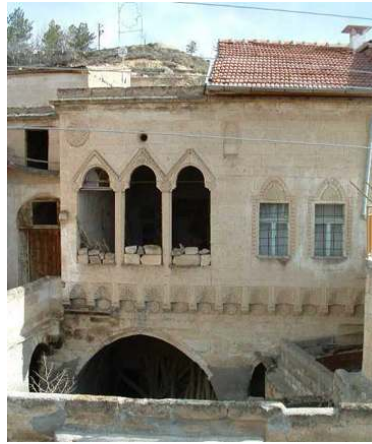
yerel malzeme olan taştır. İç ve orta sofalı plan tipine sahiptir. Tek katlı veya iki katlı planlanmıştır (Şekil 54).

ŞEKİL 54. Teperikoğlu'nun Evi (Balta, 2007, sf.143)

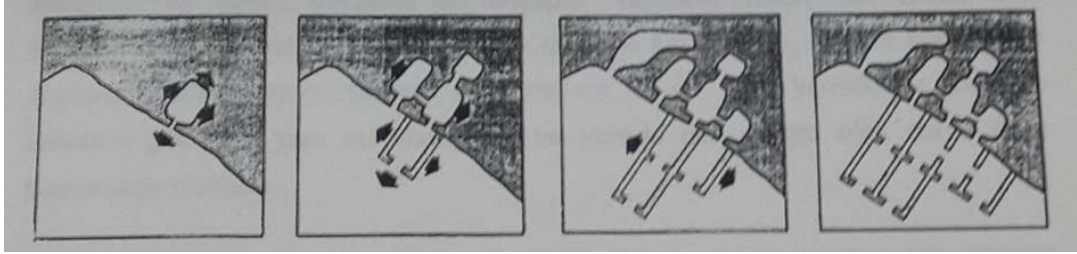
3.3.3. Karma (Yarı Oyma-Yarı Yığma) Yapılar

Yarı oyma-yarı yığma yapılar; Oyma yapı birimine yığma yapı biriminin eklenmesiyle meydana gelen yapılardır. Yamaca yaslanmış ve düz araziye inşa edilmiş biçimde yapılmıştır. Yer altında bulunan oyma yapıların üzerine yığma yapıların ilavesi ile geliştirilmiştir. Konut yapılarında yer altındaki bölümler genellikle depo, ahır vs olarak kullanılırken, yer üstündeki bölümler ise kendi yaşam alanları olarak ayrılmakta idi (Şekil 55).

ŞEKİL 55. Yarı oyma-yarı yığma konutlarda alt kat ve üst kat eyvanına örnek (Yıldırım, 2004, sf.33)

“Oyma konut birimlerinin dışarıya açılan yüzüne yığma sistem ile yapılan bölümlerin eklenmesi ile oluşmaktadır. Bu konutların yaşam düzeyinin gelişmesi ile oluştuğu düşünülmektedir” (Stea, Turan, 1993, sf.194) (Şekil 56).

ŞEKİL 56. Oyma ve Yığma birimlerin üreme şeması (Stea, Turan, 1993, sf.256)

Kaya oyma mekanlar genelde mutfak olarak işlevlendirilmiştir. Depo, samanlık, ahır gibi mekanlar olarak kullanılmıştır. Bu konutlarda görülen eyvan, giriş eyvanı olarak ve tandır evi adı verilen yaz mutfağında avluya açık bir eleman olarak yer almaktadır.

Karma yapım sistemi ile; bir diğer deyişle oyma ve yığma sistemin bir arada kullanıldığı yapılar Sinasos bölgesinde diğer yapılaşma türünü oluşturmaktadırlar. Genellikle bir yamaç sırtına yaslandırılmıştır. Zemin katında avlu bulunmaktadır. Avlunun büyüklüğü ve etrafındaki hücre sayısı evdekilerin ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmektedir. Cephe düzenlemeleri ise kesme taş ile yapılmıştır (Şekil 57).

ŞEKİL 57. Doktor Sarandis P. Arhelaos'un Evi (Balta, 2007, sf.136)

4.SİNASOS'DAKİ KONUTLARDA İŞLEV VE MEKAN İLİŞKİSİ

4.1. Tarihsel Süreçte Sinasos Yerleşimi

“Kapadokya bir tarihi süreç yaşarken (Sinasos) Mustafapaşa Beldesi'nin bu tarihi sürecin neresinde yer aldığı tam olarak bilinmemektedir. 1800'lü yıllarla birlikte kasaba hakkında bilgi sahibi olunmaya başlanmaktadır. Bu yüzyılda Kapadokya Bölgesinin büyük bir kültür, ticaret ve alışveriş merkezi olduğu, ayrıca tüccarların İstanbul ile yakın bağlantılarının bulunduğu ve yaşamlarının uzun bir bölümünün orada geçtiği belirtilmektedir. Bölgenin ticaret etkinlikleri sayesinde İran ve Arap dünyası hatta Batı Avrupa ile dahi bağlantıları olduğu belirtilmektedir. Batı, Doğu ve yöresel özelliklerin bir karışımı olan evlerin inşa edilmesi, Kapadokya'nın binlerce yıl boyunca kozmopolit bir bölge olarak ticari ve kültürel bir rol oynamasının etkisi içerisinde oluşmuştur” (İlbars, Temren, 2003, sf.13).

Farklı sınırlar içerisinde farklı birçok döneme ev sahipliği yapmıştır. Volkanik patlamalar sonucu bölgeye beyaz, sarı küller yağmıştır. Lavlarının soğumasıyla birlikte doğal etkenlerle tuf katmanları aşınmıştır. Tuf katmanlarının aşınmasıyla beraber peribacası denilen konik topoğrafik oluşumlar meydana gelmiştir. Sinasos'un bir diğer adı Mustafapaşa'dır. Ürgüp'ün 6km güneyinde yer almaktadır. Volkanik tuf zeminli bir yerleşim yeridir. Tarih boyunca Sasima, Levidis, Assuma, Sunasyun, Sinason gibi birçok isme sahip olmuştur. 20. yy kadar Sinasos olarak adlandırılmıştır. 19. ve 20. yy'a kadar Müslümanlar ve Rumlar bir arada yaşamışlardır ve taş işçiliği, tarım, hayvancılık, devlet memurluğu gibi geçim kaynakları olmuştur. Kostof konu ile ilgili şunlara değinmiştir: “Sinasos, Roma İmparatorluğu'nun Hristiyanlığı resmi dinlerinden biri olarak kabul ettiği dönemden başlayarak bir Hristiyan yerleşimi olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu yönetiminde iken de Kapadokya'da tamamen Rum kültürünü yansıtan az sayıda yerleşmeden biri olma özelliğini korumuştur. Nüfusunun büyük çoğunluğu Rum olan Sinasos, İstanbul'daki ticaret etkinlikleriyle zenginleşmiş, 19. yy'da Ortodoksluğun canlandırılması çalışmalarında, özellikle etkinlik göstermiştir” (Kostof, 1972, sf.31).

Sinasos yerleşim dokusu, ortak kullanıma açık kamu yapıları ve konutlardan oluşmaktadır. Bu yapılara örnek olarak köprü, çeşmeler, kiliseler, camiler, medrese, umumi hamam, kızlar okulu, erkekler okulu, kütüphane, vergi dairesi, başkanın ofisi, otel, eczane, han, muhtarlık, ihtiyarlar heyeti evi vs. verilmektedir. . Bütün bunlar

yerleşimin döneminde önemli bir merkez olduğunun göstergeleridir. Kasabanın merkezinde Aziz Konstantin ve Helena Kilisesi, köy toplantı merkezi, eczane, pazar yeri, kahvehaneler, otel, cami ve medrese bulunmaktadır (Tablo 1). Medrese 1316 yılında tamamlanmıştır. Kasabada yer alan en büyük cami, medresenin karşısında inşa edilmiştir. Kare planlı, hacimlerin üzeri beşik tonoz ile örtülü Aşağı Cami'dir. Kapadokya'daki diğer Rum kasabalarından öğrencilerin de yatılı okuduğu, Erkekler Okulu günümüze ulaşmamıştır.

1924 yılına ait Sinasos tarihi yerleşim planı	
	
Tablo 1.A. (Arhealos, 1924, sf.7)	Tablo 1.B. (Arhealos, 1924, sf.7)
1- Erkekler Okulu	7- Kızlar Okulu
2- Köy İhtiyarlar Heyeti Evi	8- Taxiarches Kilisesi
3- Otel	9- Hamam
4- Aziz Konstantin ve Helena Kilisesi	10- Maraşoğlu Köprüsü
5- Medrese	11- İpek Böceği Üretim Çiftliği
6- Köy Toplantı Merkezi ve Eczane	12- Mezarlık

TABLO 1. 1924 yılına ait Sinasos tarihi yerleşim planı

Yukarıda belirtilen tablo ışığında 1924 yılında Rumlar tarafından hazırlanan yerleşim planı görülmektedir. Kasabanın bugünkü sınırlarına o dönemde ulaşıldığı görülmektedir. Konutlar tepe ve yamaçlara konumlandırılmaktadır. İlk kurulduğu dönemde Sinasos'ta eğitim ve sosyal sistemler görülmektedir. 1924 yılına ait Sinasos tarihi yerleşim planında önemli kamu yapıları yer almaktadır.

1924 Mübadele Öncesi;

Mübadele öncesinde Rum halkın büyük bir kısmı İstanbul ve Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde çalışmaktaydı. Rumlar mali kaynaklarını Sinasos'ta okul, otel, kilise, hamam, köprü gibi yapıların inşa edilmesi için kullanmış, kentin gelişmesine ve zenginleşmesine katkıda bulunmuşlardı. Anadolu'nun diğer bölgeleri ve İstanbul ile yakın ilişki içinde bulunan gelir düzeyi yüksek halk, büyük ölçekli evler yaptırmış, bu yapım etkinliği sonucunda Sinasos'un bugünkü dokusu ortaya çıkmıştır.

Sinasos'da yaşayan Rum azınlığın siyasal ve ekonomik açıdan da olumlu haklar elde etmeleri, Tanzimat'ın ilanından itibaren başlamıştır. Tanzimat; 3 Kasım 1839'da bir ferman, bir Hatt-ı Hümayun olarak ilan edilmiş, devletin ileri gelenleri, lonca ve esnaf temsilcileri, elçiler, Rum ve Ermeni Patrikleri ve kalabalık bir halk huzurunda duyurulmuştur (Yurdaydın, 2000, sf.54). Azınlıktaki vatandaşlar için yeni haklar getiren Tanzimat Müslüman, Hristiyan herkesin can ve malının güvenliğinin sağlanması, vergilerin belli bir usulde toplanması konularını içermektedir. Bu tarihten sonra devletin zayıflamasına karşın azınlıklar güçlenmiş, bu etki kendisini siyasi ve ekonomik alanda göstermiştir. İki toplumun ortak yaşamına ve mücadelesine ev sahipliği yapan Sinasos 1924 yılında büyük bir değişime sebep olacak mübadeleyi yaşamıştır.

Sinasos, Kapadokya bölgesi içerisinde son derece önemli bir merkezdir. İlk dönemlerde nüfus fazla kalabalık olmamaktadır. Halk tarım ile geçimini sağlamakta idi. Nüfusun artması ile tarım geliri yetersiz kalmış ve halkın bir kısmı ticaret için İstanbul'a gitmek zorunda kalmıştır. Sinasos'un gelişiminde İstanbul ile kurulan ticaret ilişkilerinin önemi fazladır. Sinasos'da Rum nüfusun fazla olmasından kaynaklanan bir sonuç olarak Yunanca'nın bir lehçesi konuşulmuştur. İstanbul'da yapılan tüccarlık işleri sayesinde Sinasos'a birçok zenginlikler kazandırılmıştır. Böylece refah seviyesi hızla yükselişe geçmiştir. Tanzimat Fermanı ile birlikte Rum

kesim Müslüman halk ile eşit haklara sahip olmuşlardır. Bu kazandıkları özgürlükler ile birlikte kendi kimliklerini koruyabilmektelerdi.

Sinasos merkezde eğitime çok önem verilmekteydi. Okul açılmış ve okumak zorunlu hale getirilmiştir. Avrupa'dan sanat alanında eğitimcilerin getirilmesi sağlanmıştır. Osmanlı dönemindeki nüfus sayımlarında 5000 nüfusa sahip kasabanın %80 Rum, %20 Müslüman olduğu tespit edilmiştir. Mübadele öncesinde kasabanın 5'i Rum, 2'si Müslüman mahallesini içermekte olduğu birçok kaynaktan belirtilmektedir. Lulas, Gavras, Kapalos, Yeni Mahalle, Kipos bunlar Rumlara ait mahalleler idi. Aimilyanos ve Galaysa ise Müslüman kesime ait olduğu belirtilmektedir (Yıldırım, 2004, sf.16). Yıldırım'ın kaynağında belirtilen mahalle isimlerinin bir kısmı Balta'nın kaynağında da bulunmaktadır. Fakat Aimilyanos, Galaysa adlı mahallelerden bahsedilmemektedir.

Evangelia Balta'nın 1924 yılında hazırlanmış "Doğu'nun İncisi Sinasos" albümünü içine alan araştırmalarını derleyerek hazırladığı "Sinasos: Mübadeleden önce bir Kapadokya Kasabası" isimli kaynaktan yukarıdakilerden kısmen farklı 12 mahalle hakkındaki bilgiler şöyle sıralanmıştır;

"Kapatos; Kuzeydoğuda, yüksek bir tepeye kurulmuş, en güzel ve Avrupalı evlere sahip, köyün en sosyetik mahallesi idi. Ortaokul, yönetim merkezi ve kütüphane orada bulunurdu. Mahalledeki son evlerin duvarlarla çevrili bahçeleri vardı.

Lulas; Kapalos'tan hemen sonraki en zengin mahalleydi. Cami ve Türk okulu (medrese) sayesinde, mahalle her zaman kalabalık olurdu. Lulas, Ay Aimilianos ve Lofi (tepe) tepelerinin eteklerinde amfiteyatro şeklinde uzanıyordu.

Gavras; Mezarlığın bulunduğu Lofi tepesinin arkaları Lulas mahallesiyle komşuydu. Köyün hayırseverlerinin bağışlarıyla kurulan hamam da buradaydı.

Dergos; Bu mahalle, suları hiç tükenmeyen meşhur çeşme, Kız Okulu ve Dergos Çayı'nın çağlayanı bulunurdu.

Mahatur; Sadece Hristiyanların yaşadığı bir mahalleydi. Bu yörenin doğal gizli sığınakları vardı.

Yeni Mahalle; Köy ahalisinin yarısının gittiği Arhangelos (baş melek) Mikail Kilisesi buradaydı. Köyün diğer yarısı, köy merkezinde bulunan Mesohori'deki (köy ortası) Ayios Konstandinos Kilisesine gidiyordu.

Mezgit; Türklerle Rumların karışık yaşadığı kaya üstüne kurulmuş bir mahalleydi. Buradan köy merkezindeki Mesohori'ye gitmek için 70-80 basamak inilmeliydi.

Kipos [bahçe]; Sadece Hristiyanların yaşadığı, evleri bahçeli olan bir mahalleydi. Burada üstü taşlarla örtülü bir kubbeyle korunan bir çeşme vardı. Bu çeşmenin suyu göz hastalıkları ve trahom için birebirdi.

Mesohori [köy ortası]; Pazaryeri, dükkanlar, Belediye Binası, buğday pazarı ve han buradaydı.

Dalamaçia; Kayalık zemin üzerine kurulmuş, köyün aynı adlı biricik şelalesinin bulunduğu Türk mahallesi.

Miskin Mahallesi; Adını çok pis oluşuna borçlu, yoğun nüfuslu Türk mahallesi.

Galasies; Gavras'ın bitişiğindeki Türk mahallesi. Buranın halkı Rumlarla çok iyi anlaşır, Rumların buğdaylarıyla tarlalarında yarıcı olarak çalışırdı" (Balta, 2007, sf. 25).

Sinasos'un sahip olduğu bu düzen 30 Ocak 1923 yılında imzalanan fakat 1924 yılında uygulanan nüfus değişimi ile değişmiştir.

1924 Mübadele Sonrası;

1924 yılında nüfus değişimi gerçekleşmiştir. Nüfus değişiminden önce adı Sinasos olan kasabanın adı köye su gelmesini sağlayan bir paşanın adı verilerek Türkçe olması sağlanmıştır. Kasabanın yeni adı Mustafapaşa olmuştur. 1924 mübadelesi ile Rum halk Selanik'e yerleştirilmiştir. Makedonya göçmeni Türkler ise kasabaya yerleştirilmiştir. Bu dönemde kasabada bir geçim sıkıntısı meydana gelmiştir. Bu geçim sıkıntısına bir çözüm olarak birçok yapının taşları satılmıştır. Böylece özgün yapıların birçoğu aslını kaybetmiştir. 1966 yılına kadar muhtarlık ile

yürütülen kasaba daha sonra belediye olmuştur. Mübadele öncesinden günümüze kadar nüfusta hızla değişiklikler olmuştur.

Mübadele sonrası da Türk nüfusunun az olması ve mali olanakların yetersizliği sebebi ile işsizlik oranı artmıştır. Bunun sonucunda da kent merkezine olan göçlerde artış görülmüştür. Buna ilişkin nüfusta düşüş gerçekleşmiştir. Kasaba halklarının ihtiyaçlarını karşılamak adına kapı, pencere, bezemeleri söküp satmaları sonucunda geleneksel konutlar iyi korunamamıştır. Gün geçtikçe harabe bir görünüme ulaşmıştır.

Sinasos'un nüfusu günümüzde 2000-3000'e ulaşmaktadır. Nüfusun büyük çoğunluğu ise emekliler ve memurlardan oluşmaktadır. %40 oranındaki halk ise tarımla uğraşmaktadır. Kasabada bir ilkokul, bir ortaokul ve bir de üniversite bulunmaktadır (Büke, 2013).

4.2. Özgün Sinasos Konutlarının Mimari Özellikleri

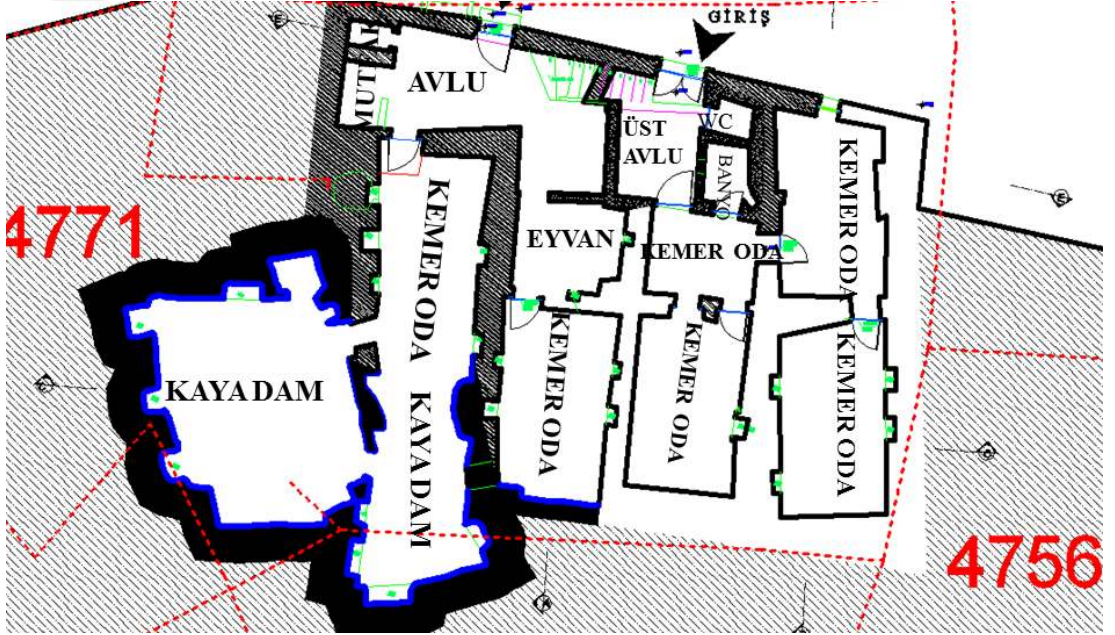
Sinasos'daki yapıların mimari karakteristiği yöreye özgü yaşam tarzı, malzeme ve yapım sistemine göre biçimlenmiştir. Mübadeleden önce bölgede yaşayan çoğunluğunu Rumların oluşturduğu gayrimüslimlerin Sinasos yerleşiminin ekonomik gelişiminde katkısı büyük olmuştur. Gelir düzeyi yüksek olan halk büyük ölçekli konutlar yaptırmışlardır. Bu konutların önemli bir doku oluşturduğu Sinasos'ta bugünkü mimari yapılaşma ortaya çıkmıştır.

3 Kasım 1839'da yapılan Tanzimat Fermanı ile bölgedeki gayrimüslim halka bir takım haklar tanınmıştır. Kendilerine tanınan bu haklar ile bölgede gayrimüslimler özgürleşmiştir ve Sinasos'u sahiplenerek sosyal, ekonomik, eğitim, mimari vb. alanlarda bölge yararına birçok şey yapmışlardır. Konu ile ilgili Arel şunları belirtmektedir; “Sinasos'ta Tanzimat Fermanı sonrasında Batılılaşma Hareketleri'nin kurumlaşmasıyla vücut bulmuş ve 19. yy'ın ikinci yarısında kasabanın çehresi değişmeye başlamıştır. Aslen başka kentlerde yaşayıp İstanbul'a çalışmaya gelen ve maddi refaha ulaşan gayrimüslim toplulukların, burada gördükleri değişimleri, 19. yy Batılılaşma Hareketleri'nin oluşturduğu özgürlükçü ortamda, konut yaptırma yoluyla yansıtmaları da bu süreçte etkili olmuştur. Bu dönemde yabancı dil bilen ve Osmanlıların Avrupa ile başlayan siyasi, ticari ve kültürel ilişkilerinde aracı olan gayrimüslim nüfus, merkezle yarışabilecek bir konut mimarisi patlamasını gerçekleştirmiştir. Genel çizgileriyle İstanbul mimarisinden ayrılmayan bu yeni konakların ortak özelliği, 18. yy'da yapımına başlanan 19. yy'da en parlak örneklerini veren iç sofalı şemanın benimsenmesidir” (Arel, 1982, sf.53).

Geleneksel konutlar, üretim yaparak geçimini sağlayan ailelerin barınma ve günlük işlere yönelik birtakım ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmiştir. Temel ihtiyaçlar, konut içinde ve konutun yakınında üretime dönük yaşam tarzı, yiyecek kurutmak, saklamak, yemek hazırlamak, hayvan barındırmak gibi işlevler konut biçimi oluşumunu yönlendirmiş, yapı tiplerinin ve birimlerinin oluşmasında etkili olmuştur. Sinasos konutlarında yapı içerisinde temel ihtiyaçlar karşılanmaktadır. Saklama, hayvan barındırmak, yemek alanları avlu içerisinde çözümlenmiştir. Yiyecek kurutma eylemleri genellikle dam da gerçekleşmektedir.

Konut içerisinde ki biçimleniş şeklinde eyvan, avlu, dam gibi yarı açık alanlar bulunmaktadır. Kiler, şaraphane, ambar gibi mekanlarda ise kurutma, depolama,

ayıklama yapılmak üzere kurgulanan alanlardır. Bölgedeki geçim kaynakları değiştikçe, gelir düzeyi de buna paralel olmak üzere artmış, konutlardaki ihtiyaç duyulan işlevlerde farklılaşma görülmektedir. Sinasos evlerinde eyvan, avlu, dam gibi yarı açık alanların, kiler, şaraphane, ambar gibi birimlerin yapılmasında iklimsel özelliklerin yanı sıra bu mekanlarda ayıklama, kurutma, depolama gibi tarımsal etkinlikler de gerçekleşmektedir. Geçim kaynakları değiştikçe evlerdeki ihtiyaç duyulan mekanlar değişiklik göstermiştir (Şekil 58). Günümüzde evlerdeki bu birimler tamamen kaldırılmaktadır. Ulaşılan maddi refah sonucunda, kasabada yaşam fazla değişmediği halde yeni yapılan evlerde plan tipi ve işlev bakımından büyük değişimler yaşanmaktadır. İç sofa, orta sofa plan teması egemen olmaya başlanmıştır. Yeni konut planında başoda büyük önem kazanmaya başlamaktadır. Bununla birlikte sofa adı altındaki mekanlar zamanla başoda kadar büyük önem kazanmaktadır.

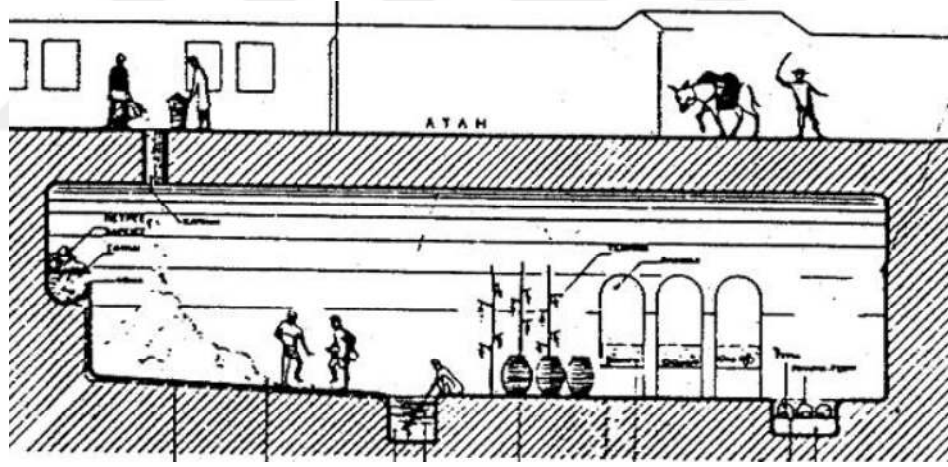
ŞEKİL 58. Hasan Biçer evi özgün konut (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

“Anadolu'nun diğer bölgelerinde görülen değişim çizgisi doğal bir akış sergilerken, burada 19. yy'da yapılan yasal düzenlemelerin ve değişikliklerin sonucunda, konut tiplerinde değişme ve konut yapımında artış yaşanmıştır. Bu yeni ev tipinde iç ve orta sofalı plan şeması egemendir. Yeni ev planında başoda kadar önemli diğer mekan sofa olmaya başlar” (Arel, 1982 , sf. 54). Sinasos'ta 19.yy'da ortaya çıkan yeni konut tipleri bulunmaktadır. Bunlar Arel'in de belirtmiş olduğu iç ve orta sofalı konutlardır. Bu değişim etkileyici bir görünüm ortaya çıkarmaktadır.

Oyma birimli konutlardan büyük ölçekli konutlara kadar birçok konut çeşidi bir arada bulunmaktadır. Sinasos kendi döneminin en çağdaş konut tipine kadar uzanan büyük bir yelpazeye sahiptir. Konutların ana birimlerinden biri olan odalar, sofa ve ya avlu etrafında konumlandırılmıştır. Merkezi sofanın çevresine odaların ve diğer birimlerin yerleştirilen plan şemaları iki katlı olmaktadır.

Sinasos'daki Rum konutlarının Türk konutlarından bir farkı “ikona odası” denilen bir alan bulunmaktadır. İkona odaları genellikle zemin katta ya da zeminin altında yapılmaktadır. Bu odalar yapıdaki ailelerin ibadet alanı olmaktadır. Küçük bir şapel biçiminde tasarlanmaktadır ve iç kısımlarda ise resim bulunmaktadır.

Sinasos konutlarının hemen hemen tamamının taş ustalarının eserleri olduğu bilinmektedir. Konutların hepsi avluludur. Avlunun giriş bölümünde ahır bulunmaktadır. Avlunun altında genellikle kayaya oyma yapılmış mekanlar bulunmaktadır. Bunlar yoğunlukla şarap imalatının yapıldığı mahzen bölümü olarak kullanılmaktadır (Şekil 59).

ŞEKİL 59. Bir şirahane kesiti (Sinasos in Cappadocia, 1924)

Genel olarak evler iki katlıdır. Önemli odalar üst katta bulunur iken mutfak, kiler vb. mekanlar alt katta yer almaktadır. Mutfak iç mekan donatılarından en göze çarpanları kayaya oyulmuş ya da taştan yapılmış olan fırın ve tandır ocaklarıdır (Şekil 60). Birçok evde şömine, gömme dolaplar ve duvarda içi resimlerle süslenmiş nişler bulunmaktadır. Çatıları teras şeklinde inşa edilmiştir.

ŞEKİL 60. Mutfak örneği (Yıldırım, 2004, sf.45)

Sinasos yapılarında cephelerde izlenen belli bir tipoloji yoktur. Taş bezeme stilleri yapılar arası farklılıklar gözlenebilmektedir. Fakat avlulu girişi olan yapılarda özel bir durum söz konusudur. Avlu girişi konutun kendi girişiymiş gibi özenlidir. Girişlerde söveler genellikle taşın kendi rengindedir (Şekil 61).

ŞEKİL 61. Sinasos konutlarında avlu girişi (Demirkol Arşivi, 2015)

Yapılarda genellikle taş, metal ve ahşap olmak üzere 3 ana malzeme kullanılmaktadır. Kullanılan taş bölgedeki volkanik tüfler sonucunda oluşan bölgenin yöresel taşıdır. Bu taş Sinasos bölgesindeki konutların temel malzemesi olmuştur. Ahşap, yörede bulunan kavak ağaçlarından yapılmaktadır ve yerine, kullanımına göre değişiklik göstermektedir. Bu malzemenin kullanılması oldukça zor olduğundan zamanla yerine ince yapıda kullanılmak üzere çam getirilmektedir. Demirler ise ince işçilikte pencere demirliklerinde ve korkuluklarda kullanılmaktadır (Şekil 62).

ŞEKİL 62. Ahşap ve demir malzemenin kullanım yerleri (Demirkol Arşivi, 2015)

Sinasos'ta farklı konut tiplerine rastlanmaktadır. Konutlardaki ana mekanlar sofa etrafında ya da avlu etrafında konumlandırılmaktadır. Sokağa bakan odalar aydınlık mekanlar oluşturmuşlardır. Alt kat plan düzeni ile üst kat plan düzeni birbirini takip etmektedir. Üst katlarda çıkmalar yapılarak daha ferah mekanlar elde edilmektedir.

Konutlardaki odalarda genellikle malzeme olarak ahşap kullanılmaktadır. Her evin girişinde taş döşenmiş pabuçluk bulunmaktadır. Her oda da ortalama 90 x 30 ahşap ya da taş bir sedir bulunmaktadır. Kapıların arkasında ve ya yanında ahşap bir yüklük bulunmaktadır. Rafli dolaplar, lambalık, çeşitli ebatlarda nişler, ev eşyalarının konduğu bir tahtaboş, odanın ortasında büyük bir mangal, bazı örneklerde gusülhane bulunur. Tavan tonoz ise işlemeli kemerler kullanılmaktadır. Düz örtülü ise de tavan göbeği bulunmaktadır (Şekil 63).

ŞEKİL 63. İç mekan (Yıldırım, 2003, s.42)

Kabul Odası; alt katta avlunun dış kapıya bakan bölümünde bulunmaktadır. Başoda gibi konuk ağırlama gibi işlevlerde kullanılan mekandır. Bu oda da bezemelerin yoğunluğu göze çarpmaktadır.

“Büyük Oda (Megaspit), çeşitli amaçlarla kullanılan geniş bir odadır. Duvarlarındaki raflara madeni ve toprak kaplar, iş önlükleri, su testileri konur. Günlük elbiselerin, tahılların, sebze ve ekmeğin konduğu dolaplar bulunur” (Roides, 2001, s.7). Küçük ölçekli evlerde başoda, konuk ağırlama, oturma, yemek yeme, uyuma ve günlük işlerini yapma amacıyla kullanılmaktadır. Diğer işlevler ise evin başka bölümlerine dağıtılmıştır. “İç ve dış bezemelerinin fazlalığı, ebatlarının büyüklüğü ile diğer odalardan ayrılan başoda çoğunlukla evin giriş cephesinde veya yola bakan cephesindedir. Başodanın konumu, evin biçimine göre farklılık göstermektedir” (Şekil 64) (Roides, 2001, s.7).

ŞEKİL 64. Büyük oda (megaspit) (Demirkol Arşivi, 2015)

Eyvan; Sinasos bölgesindeki konutların yarı açık alanlarının büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. Eyvanın mimari anlamda tam karşılığı bulunmamaktadır. Bölgedeki konutların her birinde alt katta ve üst katta eyvan bulunmaktadır. Üst kat eyvanı, oturma, günlük işleri yapma, konuk ağırlama için kullanılan, çoğunlukla alt kat eyvanının üzerinde bulunan bir mekandır (Şekil 65).

Şekil 65.A. Oya Kırçalı Evi
Kaynak: Kabaltı Mimarlık, 2015

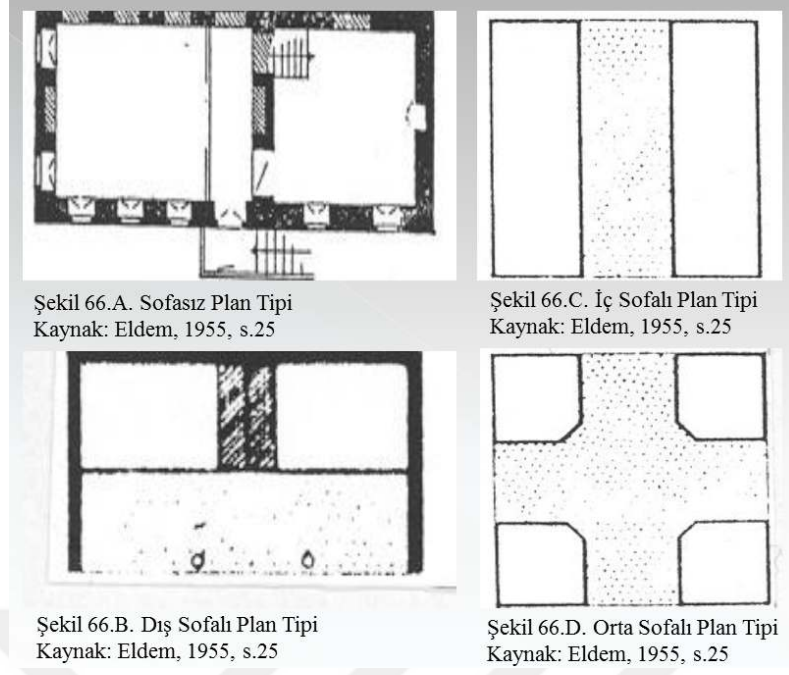
Şekil 65.B. Oya Kırçalı Evi
Kaynak: Kabaltı Mimarlık, 2015

ŞEKİL 65. Oya Kırçalı Evi-Eyvan (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Sofa; ev tiplerine göre değişiklik göstermektedir. “Sinasos evlerinde, sofanın şekli doğrudan doğruya konut plan tipini belirlemiştir. Sofa, odaların arasında ise “İç sofalı”, odaların ortasında ise “Orta sofalı” olmak üzere iki değişik plan tipi bulunmaktadır” (Eldem, 1955, s.16).

İç sofalı evlerde bulunan sofalar evin diğer odaları gibi raf, niş, lambalık, sedir gibi elemanlara sahiptir. Diğer odalardan farklı olarak konuk ağırlamanın başlıca özellik olması ve odalara dağılımı sağlayan merkezi bir mekan olma işlevi nedeniyle yüklük, tahtaboş, gusülhane gibi elemanlar bulunmaz. Genellikle kemerli pencereleri evin diğer odalarına göre daha büyüktür ve daha süslemelidir. Kapının bulunduğu duvarda bir büyük ve bazen yanında iki küçük dairesel niş bulunur. Büyük nişlerin içi çoğunlukla bir sahneyi resmetmektedir ancak günümüzde birçok evde üzeri boyanarak kapatılmıştır (Yıldırım, 2003, s.44).

Sinasos evlerinde odaların her biri sofaya açılmaktadır. İlk plan tiplerinde bu mekanın adı başoda olmakla birlikte zamanla sofa adını almaktadır (Şekil 66).

ŞEKİL 66. Sofa Tipleri

Hizmet mekanları arasında taşlık (avlu), tandır evi, kış mutfağı, erzak deposu, kiler, ahır, şirahane ve helalar bulunur. Taşlıklar toprak ya da taş döşemeli mekanlardır ve evlerin bahçe duvarları ile sokaktan ayrılırlar. Mahremiyet açısından yüksek avlu duvarları Mustafapaşa'da çoğu yapıda kullanılan elemanlardır. İki katlı evlerde, katlar arasında ulaşımı sağlayan bir merdiven olduğu gibi, avlu ile her iki katın ayrı ayrı bağlantısı bulunur. Tandır evleri (yaz mutfakları) yapıya yakın bulunan ya da avluda ayrıca yer alan yapılardır. Dikdörtgen planlı tandır evlerinin ana yapıdan uzak bulunmasının amacı yaz aylarında ısıyı içeri taşımamaktır. Tandır, mekanın ortasında, 40-45 cm çapında ve yaklaşık 50 cm derinliktedir ve çevresi taşla kaplanmıştır. Kullanılmadığı zamanlarda deliğin örtülmesi için de taş bir kapak bulunur (Akman, 1985, sf.68). Kış mutfakları ise genelde yapı içinde alt katta ya da kayaya oyulmuş kütlede yer alan ve erzak depolamak için rafları ve dolapları bulunan mekanlardır. Bu mutfaklarda da evin ihtiyaçlarına göre boyutlandırılmıştandır (Berk, 1990, sf.140). Erzak depoları ve kilerler de genelde evin alt katında ya da kayaya oyulmuş mekanlardır. Kayaya oyulmuş alanlarda bu tarz mekanların duvar ve tavan yüzeyleri daha özensiz şekillendirilmiştir. Helalar evden ayrı olarak avluda bulunan mekanlardır, avlu altında ise şarap ve üzüm üretimi ile uğraşan evlerin 'şirahane damı' adı verilen mekanı bulunur. Oyma mekanlar olan şirahane damlarında farklı ebatlarda havuzlar bulunur. Burada biriktirilen ve

temizlenen üzümler havuzlara doldurularak ezilir, posası ve suyu ayrıldıktan sonra son havuza taşınan üzüm suları burada bekletilerek şarap yapılır (Akman, 1985, sf.74)

“Mustafapaşa konutlarının cephelerinde izlenen belirli bir tipoloji yoktur, yoğun taş bezemeleri ile cephelerin her biri birbirinden farklılaşmaktadır. Ancak avlu girişli yapılarda görülen özel bir nokta, avlu girişinin konutun kendi girişiymişçesine dekore edildiğidir. Girişler genelde taşın kendi renginde bırakılsa da bazı durumlarda beyaz, mavi, yeşil gibi pastel renkler de süslemelerle birlikte kullanılmıştır” (Berk,1990, sf.143).

Mübadele Sinasos’un geçmişinde önemli izler bırakan bir olaydır. Mübadele ile Yunanistan’dan gelen halk geçim kaynakları olan hayvancılığı devam ettirebilmek için evlerinin zemin katlarını ahır olarak kullanmışlardır. Evlerde bulunan duvar resimleri ise zemin katta boyanarak örtülmüş, diğer katlarda ise bozulmamıştır (Şekil 67).

Şekil 67.A. Duvar Resimleri
Kaynak: Özbek, 2005, sf.11

Şekil 67.B. Duvar Resimleri
Kaynak: Özbek, 2005, sf.11

ŞEKİL 67. Mustafapaşa (Sinasos) Evlerinde Duvar Resimleri

4.3.Konut İşlevini Sürdüren Yapılar

Kapadokya bölgesinin sahip olduğu doğal miras kadar, insan eliyle yapılaşmış çevre açısından da özgünlük değeri oldukça yüksektir. Sinasos, Kapadokya'nın kentsel doku anlamında günümüze kadar ulaşmış son derece önemli örneklerin yer aldığı bir yerleşmedir.

Sinasos'da konutlar manzara ve güneşe yöneliş ilkeleri benimsenerek inşa edilmiştir. Konutların bir kısmı kayadan oyma bir kısmı ise kesme taştan yapılmış olup doğal ve insan eliyle yapılmış çevreyle uyumlu örneklerdir.

Sinasos bir diğer adıyla Mustafapaşa kasabasında toplumsal alışkanlıklar yapılar üzerinde kendini göstermektedir. Bölgede yapılan konutlar içinde yaşayanların yaşam anlayışını yansıtır. Sokağa cepheli olan konutların etrafının yüksek ve penceresiz duvarlarla çevrili olması göze çarpmaktadır. Bu anlayış mahremiyet duygusundan kaynaklanmaktadır. Bu duvarların sokağa bakan kısmında bir kapı bulunmaktadır. Bu kapı avluyla beraberinde konuta ulaşım sağlamaktadır (Şekil 68).

ŞEKİL 68. Sinasos'taki konutlardan sağır cepheli zemin kata sahip bir örnek
(Demirkol Arşivi, 2015)

Sinasos'ta konut veya otel olarak kullanılmak üzere restore edilen pek çok yapı bulunmaktadır. Konut işlevini sürdüren yapıların işlev ve kullanım durumlarına bağlı mekansal açıdan değerlendirmesi Tablo.2'de görülmektedir.

Geçmişteki Kullanımları	Bugünkü Kullanımları	Kullanılıyor	Kullanılmıyor
Avlu	Avlu	✓	
Alt kat eyvanı	Alt kat eyvanı	✓	
Üst kat eyvanı	Üst kat eyvanı	✓	
Kış odası	Yok		✓
Alt kat odaları	Yaşam alanları	✓	
Üst kat odaları (kabul odası, büyük oda, başoda)	Yaşam Alanları	✓	
Sofa	Sofa	✓	
İkona odası	Yok		✓
Kiler	Depo	✓	
Ambar	Yok		✓
Şaraphane	Yok		✓
Samanlık	Kömürlük	✓	
Ahır	Yok		✓
Kümes	Kümes	✓	
Tuvalet	Tuvalet	✓	
Dam	Dam	✓	
Yaz mutfığı (tandır evi)	Mutfak		✓
Kış mutfığı	Mutfak	✓	

TABLO 2. Konut işlevini sürdüren yapılarda işlev ve kullanımı

Yukarıdaki tabloda belirtilen bilgiler ışığında, konutların ilk yapıldığı dönemdeki ihtiyaçlar doğrultusunda oluşum gösteren mekanlar, günümüzde kullanıcı ihtiyaçlarına göre değişiklik göstermektedir. Tablo içerisinde gösterilen bugünkü kullanım durumları başlıkları altında yer alan “yok” yapı içerisindeki tamamen kaldırılan birimlerden bahsedilmektedir. “Kullanılmıyor” ise eski işlevinin devam etmediği, mekana yeni bir işlev kazandırılması durumudur. Yaşam alanları olarak adlandırılan mekanların tümü kullanıcıların yatma, oturma, konuk ağırlama vs. olmak üzere gerçekleştirilen eylem alanlarının tümüdür. Diğer mekan birimlerinde

ise bir kısmı tamamen kullanılmıyor iken bir kısmı çok küçük değişiklikler göstermektedir.

4.3.1. Dış ile ilişkisi (Sokak/Avlu)

Sinasos bölgesinde topografik oluşumlar sonucunda arazi oldukça eğimlidir. Avlular bazı konutlarda çok düzgün geometriye sahip iken kimi konutlarda değildir. Günümüzde avlunun kullanım şekli alt avlunun sokağa açıldığı noktada bir bahçe, bir araç otoparkı vs. olmak üzere kullanılmaktadır. Sonradan yapılan yeşil üst örtü ile avlu kapatılmaya çalışılmıştır. Bu durumda avlu olma niteliğini yitirmektedir (Şekil 69.B). Üst avlu ise yaşamın parçası olma niteliğini korumakta, avlu niteliğini sürdürmektedir (Şekil 69).

Şekil 69.A. Üst Avlu
Kaynak: Kabaltı Mimarlık, 2015

Şekil 69.B. Alt Avlu
Kaynak: Kabaltı Mimarlık, 2015

ŞEKİL 69. Alt ve üst avlu (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Sokak ile konutu birbirinden ayıran avludur. Hemen hemen her ev avluya sahip olmak ile birlikte konutun dış ile ilişkisini kesmektedir. Sokaktan konuta girilmesi için önce avluya ulaşılmaktadır. Daha sonra konut içerisine ulaşım gerçekleştirilir (Şekil 70).

ŞEKİL 70. Sokak ile Avlu ilişkisi (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

4.3.2. Açık ve Kapalı Kullanım Alanları

Kapadokya, Sinasos bölgesinde konut kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır. Birimlerin açık alanda toplandığı bölümler ve kapalı alanda toplandığı bölümlerdir. Konutlardaki açık alanlarda konumlandırılan birimler şöyledir; balkon, geçit, açık sofa, eyvan, revak, yaz mutfığı gibi alanlardır. Bunlar yarı açık alanlar olarak nitelendirilmektedir. Bu alanlar yaz, kış aylarında iklim koşullarına göre kullanıcılar için en uygun biçimde ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri doğrultuda planlanmaktadır. Açık alanlar ise avludan oluşmaktadır. Kışın soğuk havalarda eylemlerini gerçekleştiremeyecek kullanıcıların yarı açık alanlara ihtiyaçları bulunmaktadır. Yarı açık alanlar alt ve üst katlarda bulunmaktadır (Şekil 71). Kapalı alanlar ise ev içerisindeki odalar ve sofadan oluşmaktadır. Mekanların ebatları ev planına göre farklılık göstermektedir.

ŞEKİL 71. Alt kat yarı açık alan (Demirkol Arşivi, 2015)

Yarı açık alanlar içerisinde yer alan geçit birimleri yapının çekirdeği gibi açık alan ve kapalı alanları birbirine bağlayan merdivenli mekanlardır. Geçitler genellikle başodanın altında bulunmaktadır. Kapalı, açık sofanın altında bulunabilmektedirler. Geçit yığma yapıli konutların zorunlu gerektirdiği bir sistemdir (Şekil 72).

Şekil 72.A. Geçit Örneği
Kaynak: Kabaltı Mimarlık, 2015

Şekil 72.B. Geçit Örneği
Kaynak: Kabaltı Mimarlık, 2015

ŞEKİL 72. Geçitler (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Balkon birimi ise konutların başoda, sofa ve bazı odaların cephelerinde bulunmaktadır. Genellikle giriş aksında bulunmaktadırlar (Şekil 73).

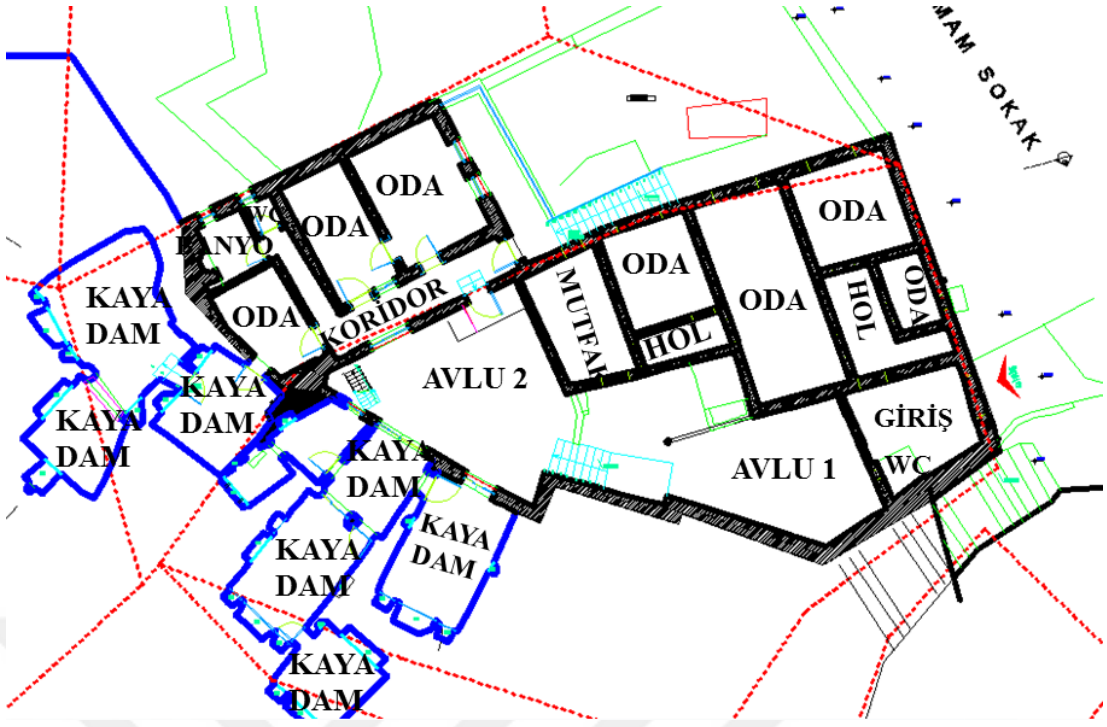
ŞEKİL 73. Old Greek House balkon (Demirkol Arşivi, 2015)

Yukarıda verilen bilgiler ışığında Sinasos bölgesinde konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen yapıların tümünde açık ve kapalı kullanım alanlarının tümü olduğu gibi korunmaktadır. Çok nadir durumlarda avlu üzerine örtü yapılmaktadır.

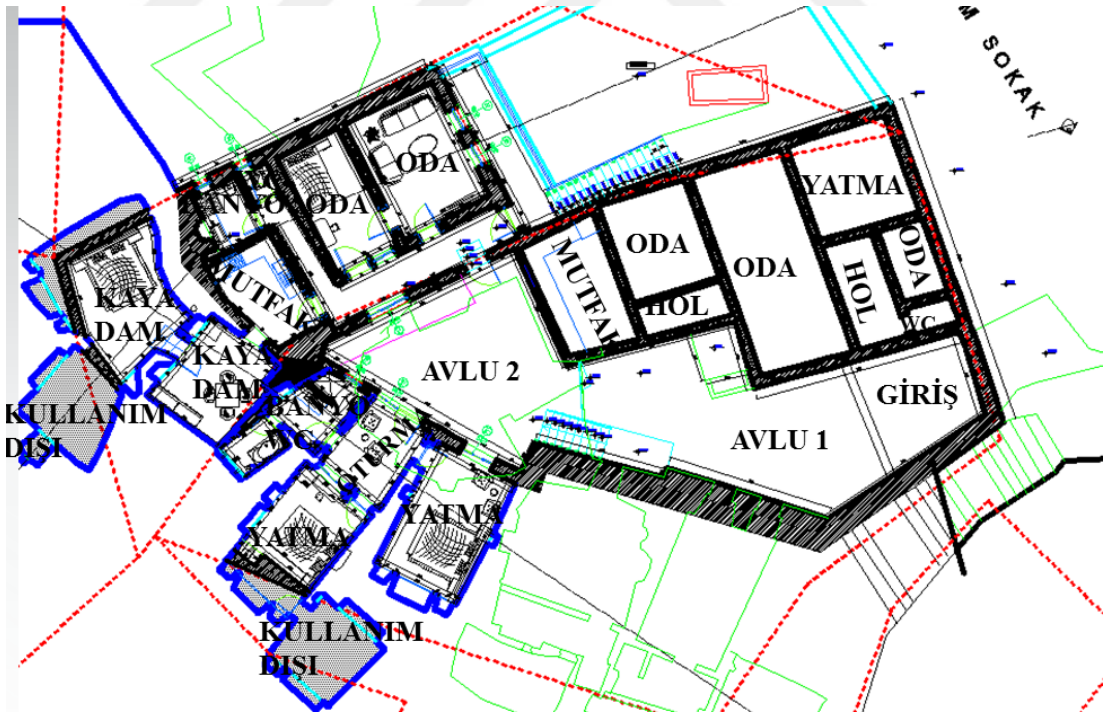
4.3.3. Mekan Organizasyonu

Sinasos bölgesindeki konutların eylem alanları iç ve dış olmak üzere birbirlerinden ayrıştırılmaktadır. Konut içerisindeki mekanlar içeride yaşayan insanların gündelik ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri tüm mekanlardır. Dış mekanlar ise hizmet alanları olarak adlandırılmaktadır. Bu mekanlar gündelik işlerin yapıldığı, tarımsal faaliyetlerin devam ettiği yiyecek içeceklerin depolandığı mekanlardır.

Konutlardaki ana mekana diğer birimler doğrudan açılmaktadır. Avlu esas giriş ile doğrudan bağlantılıdır. Tüm birimlerin dağılımı buradan sağlanmaktadır. Sinasos bölgesindeki eski ve yeni tüm mekanların isimleri aynılığını korumaktadır. Kasaba halkında eyvan, avlu, sofa gibi kullanım alanları bir alışkanlık olduğu için restorasyon geçiren konutlarla da bu mekanlar fiziksel varlığını korumaktadır (Şekil 74.A.B).

ŞEKİL 74.A. Erdoğan Yaman Evi-Restorasyon öncesi (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

ŞEKİL 74.B. Erdoğan Yaman Evi-Restorasyon sonrası (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Eyvan; bazen bir kemer dizisiyle avluya açılan yarı açık mekanlara verilen addır. Konutun alt katında bulunan eyvanlarda günlük işler gerçekleştirilmektedir. Bu eyvanlara ön taraftan giriş sağlanmaktadır. Bunun yanında bu konutlarda bir yaz mutfağı (tandır evi) bulunmaktadır. Dikdörtgen olarak yapılan bu mekanların tam ortasında bir de tandır bulunmaktadır. Genelde tonoz ile örtülmüş yarı açık mekanlardır. Sinasos'taki konutların ilk yapımlarında mutfaklar genellikle konuttan ayrı yarı açık mekanlar içerisine dahil edilmektedir. Bunlara yaz mutfağı denilmektedir. Restorasyona uğrayan konutların mekan organizasyonlarında bir değişme tespit edilmemektedir (Şekil 75).

ŞEKİL 75. Hasan Biçer Evi restorasyon öncesi yaz mutfağı (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Yaz mutfağı dışında Sinasos konutlarında bir diğer mutfak olarak kış mutfakları (himoniko) kullanılmaktadır. Günümüzde her iki mekanın adı yaz ve kış ayrılmsızın mutfak olarak kullanılmaktadır. Eski kullanımlarında genellikle bu mekan konutların en altında kayaya oyma birimlerde kullanılmaktadır. Ortasında diğer yaz mutfağındaki gibi bir tandır bulunmaktadır. “Tandır, 80-100 cm derinliğinde ve 50 cm çapında olup, hava kanallarının genişliği 2-3cm’dir. Tavanda tam tandırın üstüne gelecek şekilde, dumanın dışarı çıkması için bir delik açılır. Tandırın üzerine bir ızgara konarak yemek pişirilir” (Roides, 1924, s.63).

Sinasos’da konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen yapılarda yaz mutfağının yarı açık olan mekânsal özelliği değiştirip, kapatılmış, mekan yaz mutfağı olmaktan çıkıp konutun alt kat mutfak mekanı haline getirilmiştir.

Sinasos bölgesindeki konutlarda ilk yapıldıkları dönemde ahır mekanları genellikle avlu içerisinde bulunmaktadır. Bunun yanında tuvaletler de yapının dışında, avlu içerisinde konumlandırılmaktadır. Konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen yapılarda ise tuvaletler konut içerisine alınmış, yoğunlukla ahır birimi ise mekandan tamamen kaldırılmıştır. Konutlar genellikle Tablo.1.'de anlatıldığı gibi konumlandırılmaktadır, yaşam alanları bu mekanların etrafında dağılım göstermektedir.

4.3.4. Mekansal Yeterlilik

Kapadokya, Sinasos bölgesindeki konutlarda yaşam alanları kullanıcı ihtiyaçlarına göre üreme şeması göstermektedir. Her evde olmamak koşulu ile, yoğunlukla avlu, alt kat eyvanı, üst kat eyvanı, kış odası, alt kat odaları, üst kat odaları (kabul odası, büyük oda, başoda), sofa, ikona odası, kiler, ambar, şaraphane, samanlık, ahır, kümes, tuvalet, dam, yaz mutfağı (tandır evi), kış mutfağı bulunmaktadır. Her evde bu mekanlar dan kimisi olmakta ya da kimisi olmamaktadır. Kullanıcı ihtiyacına göre şekillenen konutlarda mekan tipleri birbirinden farklılık gösterebilmektedir.

Sinasos bölgesindeki konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen yapılara güzel bir örnek olarak Recep Meşe evi verilmektedir. Belli müdahaleler geçirerek yapı özgünlüğünden koparılmış ve zamanın etkileri ile yapıya kazandırılmış olan ekler bulunmaktadır. Yapıldığı dönemde kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiş olan bu yapı restorasyon sürecinden geçtikten sonra yine kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiştir.

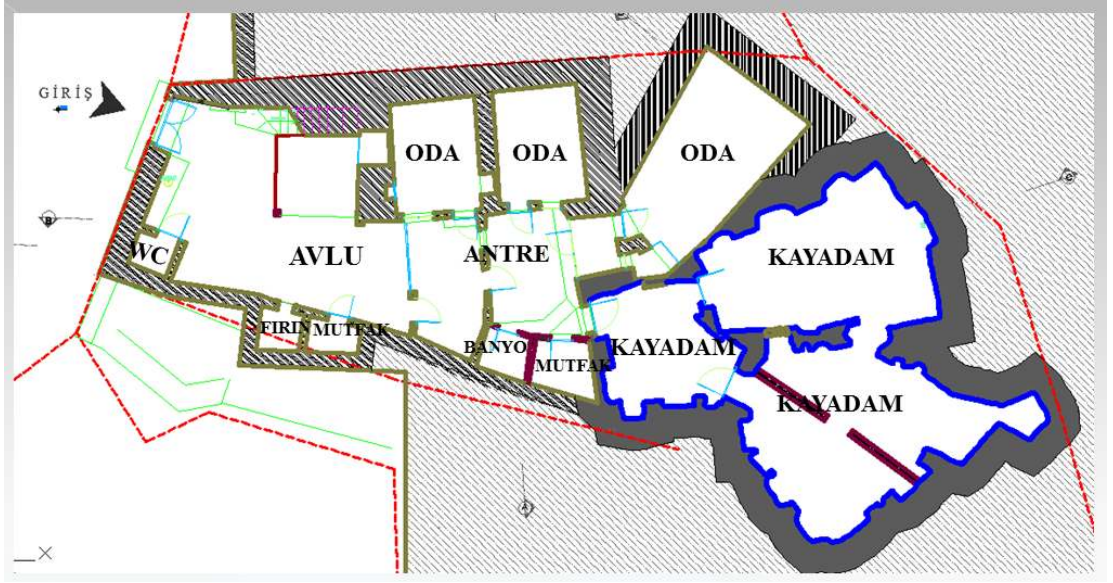
Yapı restorasyona uğramadan önce şunlar tespit edilmiştir; zamanla yanlış müdahaleler ve farklı malzeme kullanılması sonucunda yapının cephesinde yüzeysel farklılıklar oluşmaya başlamıştır. Çevresel etkenler ve bakımsızlıktan dolayı ahşap kapı ve pencerelerde bozulmalar görülmüştür. Aynı zamanda yapının oyma bölümleri olan mekanlarda kararmalar meydana gelmiştir (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Yapının taş yüzeylerine badana ve çimento esaslı sıva yapılmış olması belli hasarlara yol açmıştır. Muhdes eklentilerin yapılmış olması ve yapının damında yalıtım olmadığından dolayı yer yer nemlenmeler tespit edilmiştir. Yapılan hasar

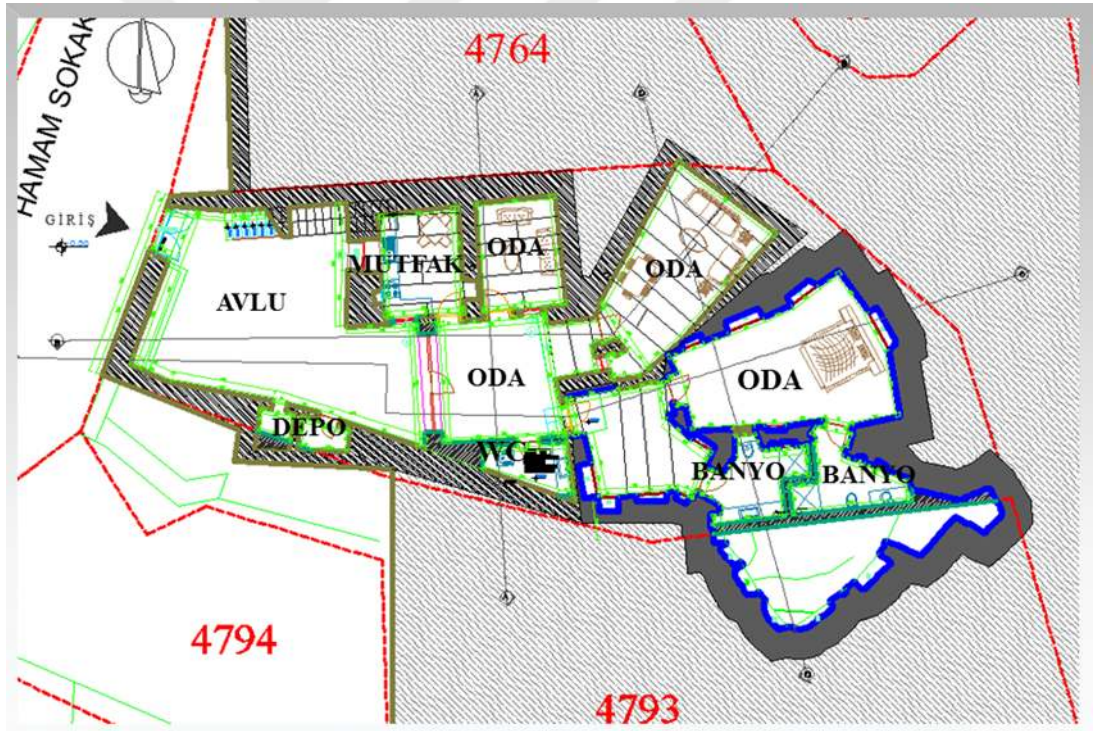
tespitinden sonra özgünlüğünü koruyabilecek şekilde şu onarım yöntemleri izlenmiştir; cephedeki yüzeylerin farklılıklarını kapatmak için ön cephenin 5cm kalınlığında sarı taşla kaplanması gerekmiştir (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Mevcuttaki ahşap kapılardan iyi durumda olanları sağlamlaştırılmıştır. Kullanılmayacak durumda olanlar yeniden yapılmıştır. Oluşan kararmalar yapıyı aşındırmayacak şekilde raspa edilmiştir. Özgün olmayan badana temizlenmiştir. Nemden korumak adına projeye uygun olacak şekilde yapının damına su yalıtımı yapılarak üzerine taş döşenmiştir (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

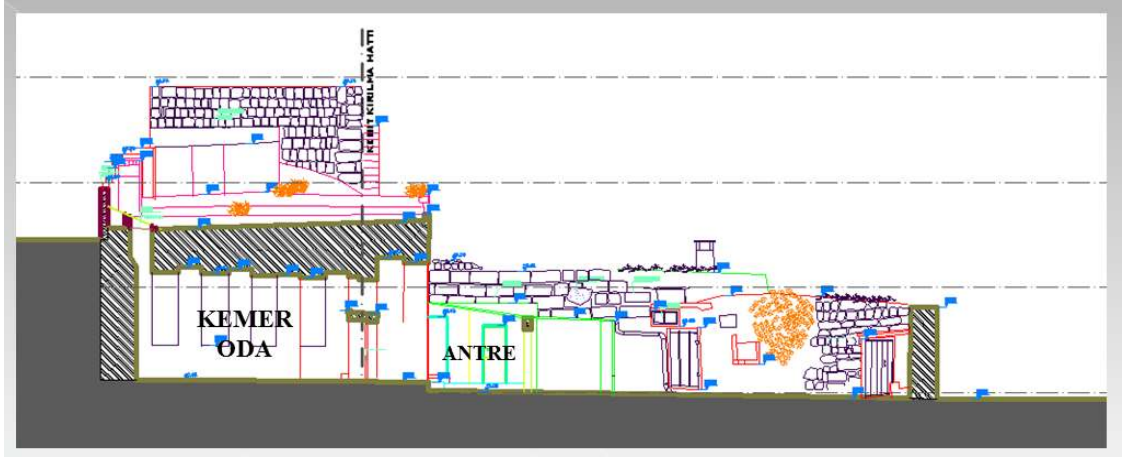
Geçmişte var olan kümes, ahır, samanlık, yaz mutfığı vs. mekanların tümü günümüz koşullarına uyarlanarak kullanıcı ihtiyacını karşılayacak şekilde onarımı gerçekleştirilmektedir. Recep Meşe Evi restorasyonunda yaz mutfığı ve fırın mekanı bir araya getirilerek yeni bir depo mekanı yaratılmıştır. Avlu içerisindeki wc tamamen kaldırılmış konut içerisinde bir ebeveyn ve ortak wc konumlandırılmıştır. Alt ve üst odalar yaşam alanları olarak konut içerisinde yayılımı gerçekleştirilmiştir (Şekil 76-77-78-79).

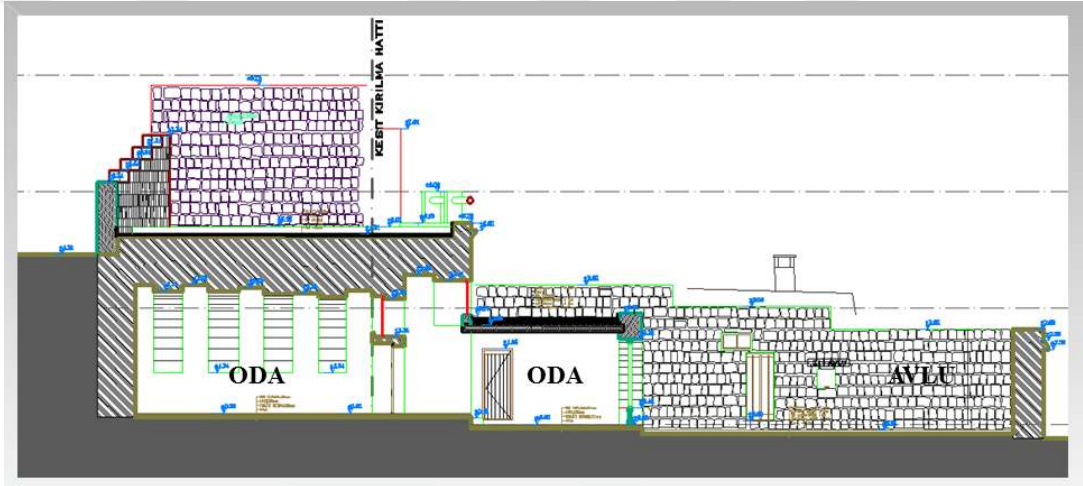
ŞEKİL 76. Recep Meşe Evi restorasyon öncesi plan (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

ŞEKİL 77. Recep Meşe Evi restorasyon sonrası plan (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

ŞEKİL 78. Recep Meşe Evi restorasyon öncesi kesit (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

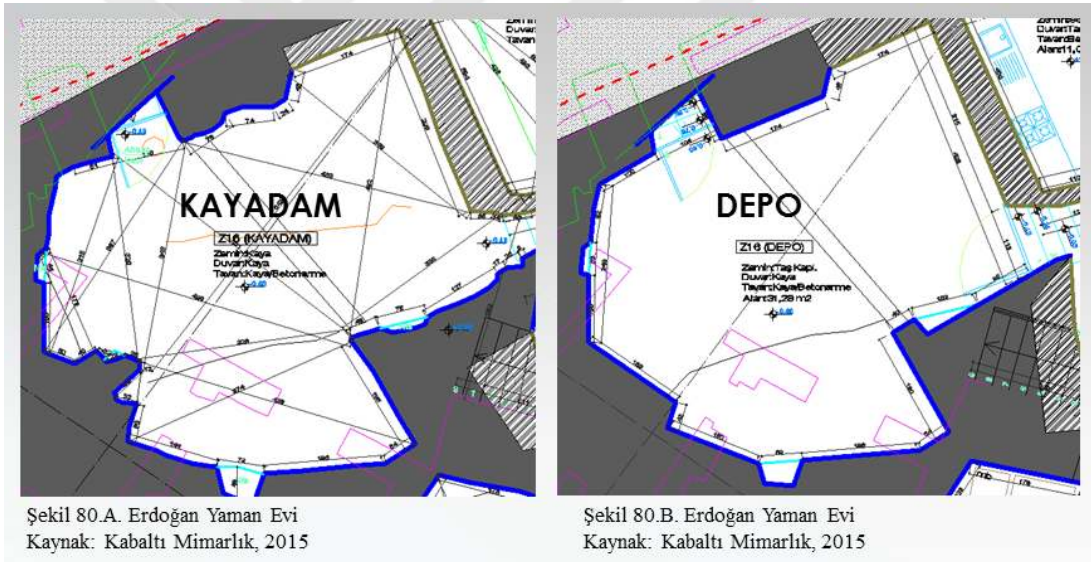
ŞEKİL 79. Recep Meşe Evi restorasyon sonrası kesit (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Günümüz yaşam koşullarında insanlar konfor şartları ve mekanların yetersiz kalmasından dolayı yoğunlukla konutlarını değiştirme ihtiyacı duymaktadırlar. Yukarıda örneği verilen Recep Meşe Evi'nde olduğu gibi belli zaman aşırımları ve ya yanlış müdahaleler dışında yeni mekanlar eklenmekte ve kimi mekanlar yapıdan kaldırılmaktadır. Zamanla deformasyona uğrayan yapılar günümüzde tekrar konut işleviyle kullanılmaya devam etmektedirler.

4.3.5. Odalar

Kapadokya, Sinasos bölgesindeki konut işlevini devam ettiren restore edilmiş yapılarda değişiklik gösteren avlu ve avlu içerisinde yer alan birimlerdir. İlk yapıldığı dönemlerde avlu içerisinde yer alan, yaz mutfığı, wc, samanlık, kümes gibi mekanların bir kısmı tamamen kaldırılarak bir kısmına ise yeni işlevler kazandırılmaktadır. Üst ve alt kattaki odalar işlevsel olarak sürekliliği sağlanmaktadır.

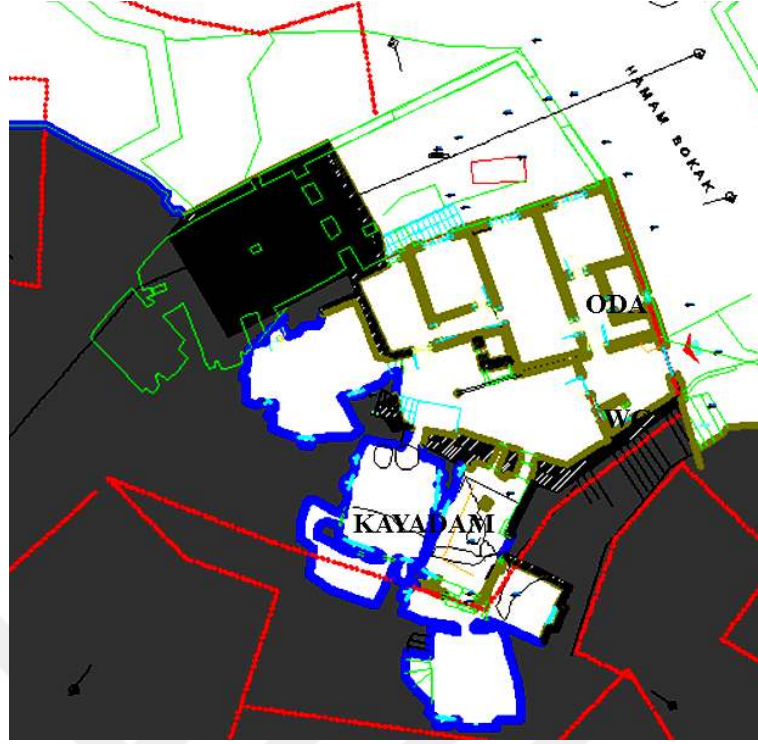
Sinasos bölgesindeki konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen tarihi yapılar günümüzde süreklilik değerinin korunduğu en güzel örneklerdendir. Bölgedeki konutlar restore edilmeden önce malzeme, iç mekan donatıları, karakteri gibi durumlara dikkat edilmektedir. Restore edildikten sonra özgünlüğüne en yakın olabilecek şekilde günümüzde korunmaktadır. (Şekil 80-81-82).

ŞEKİL 80. Erdoğan Yaman Evi restorasyon sonrası değişim gösteren mekanlar

(Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Restorasyon sonrası mekanda yüzey elemanlarının yer yer organik yapısını kaybettiği görülmektedir.

ŞEKİL 81. Erdoğan Yaman Evi restorasyon öncesi mekanlar (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

ŞEKİL 82. Erdoğan Yaman Evi restorasyon sonrası değişim gösteren mekanlar (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Sinasos evlerinde eskiden kullanılan başoda adlı mekan sokağa hakim konumundadır. Plan özellikleri ve iç mekan donatıları açısından günümüz Türk evlerinde konuk odası ile benzerlik göstermektedir. Restore edilen bu tip evlerin çoğu günümüz koşullarında başoda, kabul odası (üst odalar) ve alt odalar adlı mekanlar artık yeni yaşam koşullarında yaşama mekanı işlevi altında kendine yer kazandırmaktadır.

4.3.6. Mimari Elemanlar ve Yüzey Kullanımı

Sinasos bölgesinde konutlardaki yapı elemanları ergonomik açıdan nitelikli ve estetik değere sahiptir. Bölgedeki konutlarda giriş kapısı en etkili elemanlardan biridir. Yoğunlukla kemer içerisine oturtulmaktadır. Konutun avluya açılan giriş kapısı dış ile iç mekanı ayıran bir mimari eleman niteliğinde gösterişli bir karaktere sahiptir. Kapılar genellikle ahşap elemanlar olup süsleme adına renklendirilmektedir. Kemer yüzeyleri ise bezeme yapılarak hareketlendirilmektedir (Şekil 83).

ŞEKİL 83. Sinasos kapıları (Süreyya Aytaş Arşivi, 2015)

Üst katlarda balkonun yanında ikili ya da üçlü düz atkılı, kemerli pencereler bulunmaktadır. Alt katlarda ise avludan içeride kapının her iki yanında ikili ya da üçlü zemin kat pencereleri bulunmaktadır. Bu pencerelerin boyutları yine kullanıcı ve mekan ihtiyacına göre tasarlanmaktadır (Şekil 84).

ŞEKİL 84. Sinasos'taki yapılarda pencere (Süreyya Aytaş Arşivi, 2015)

Sinasos konutlarının en özenli kısımlardan biri de tavanıdır. Bunu sebebi yapının dış görünümündeki sadeliğe rağmen, evin içerisinde özenli estetik yüzeyler görme isteğidir. Tavanlar, ahşap kirişleme üzerine kaplamadır. Arzu edilirse kenar çerçevesi yapılabilir. Restorasyon sonrasında da bu yüzeyler temizleme ve sağlamlaştırma yapılarak koruma altına alınmaktadır (Şekil 85).

ŞEKİL85. Sinasos'taki yapılarda tavan (Demirkol Arşivi, 2015)

Konutlardaki zemin döşemesi mekanlara göre değişiklik göstermektedir. Yarı açık alanlarda taş kullanılır iken ev içerisindeki yaşam alanlarında ahşap kullanılmaktadır. Islak hacimlerde yoğunlukla taş kullanılmakla beraber restorasyon sonrası bu mekanlara mozaik döşemeler yapılabilir. Mekan içerisindeki ahşap

zeminlerin koruma onarımı yapılarak yeni yaşam koşullarında da kullanımı sağlanmaktadır (Şekil 86).

ŞEKİL86. Sinasos'taki yapılarda zemin (Demirkol Arşivi, 2015)

Konutlardaki düşey elemanlar yapı yığma yapı ise duvarlar yöresel taş ile mekanları birbirlerinden ayırmak amacı ile yapılmaktadır. Yapı oyma ise kayalar oyularak mekanlar birbirinden ayrıştırılmaktadır. Oyma yapılarda kullanılan malzeme var olan kaya yüzeyler, yığma yapılarda ise yöresel bir inşaat malzemesi olan tuf taşıdır. Dekoratif amaçlı duvar yüzeylerine renklendirmeler, bezemeler ve nişler yapılmaktadır.

4.3.7. Donatı Elemanları

Sinasos konutlarında başlıca etken ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçlar yoğunlukla konutların odalarında karşılanmaktadır. Bu yüzden Sinasos konutlarının biçimleri, üreme şemaları ve ona bağlı olarak iç mekan donatıları oldukça önemlidir. Buna bağlı olarak bu tez kapsamında Sinasos'taki konutların restorasyon geçirmeden önceki ve sonraki iç mekan donatıları ele alınmaktadır.

Sinasos'ta her ev için dolap ve yüklükler çok büyük önem taşımaktadır. Bu donatılar odada bulunan eşyaların depolanması ve korunması amacıyla yapılmıştır. Dolaplar odanın birden fazla duvarında yer alabilmektedir. Genellikle bir gömme dolap niteliği taşıyan bu dolap ve yüklükler, duvar yüzeyinde bir niş üzerine monte edilen 2 kollu kapak izlenimi vermektedir. Bu dolap şekli standart bir özellik oluşturur. (Şekil 87). Dolapların iç kısımları duvarın yüksekliğine göre raf sistemi ile birbirinden ayrıştırılmaktadır. Restorasyon geçirmiş olan konutlarda ise bu dolap ve yüklüklere dokunulmamakta, temizleme ve sağlamlaştırma yöntemleri uygulanarak yerinde korunmaktadır. Eskiye çağdaş yaşama katarak yine ya bir yüklük görevi ya da sabit bir donatı niteliğinde korunmaktadır ve işlevsel niteliği de sürmektedir.

ŞEKİL 87. Erdoğan Yaman Evi-yüklük (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Sinasos'taki konutların genelinde duvar yüzeyine gömme olacak şekilde yapılan niş dolapların bugün bir kısmında işlev değişikliği gözlenmektedir. Kimi konutlarda bu dolaplar TV ünitesine dönüştürülürken değişen yaşam koşulları, teknoloji göz ardı edilmektedir. Zamanla konutta kullanıcının ihtiyacına ayak uyduramayan bu donatıların tümü günümüzde kullanım dışı kalmakta ve bilinçsiz bir kullanım örneği olarak mekan içerisinde yer almaktadır (Şekil 88).

ŞEKİL88. Hasan Biçer Evi-Tv Ünite (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Yukarıda Şekil 87 ve Şekil 88'de bahsedilen bilgiler ışığında, konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen yapılar içerisinde, özgün donatıları estetik ve kullanım değeri bağlamında günümüz şartlarına uygun hale getirmeye çalışmanın doğru bir durum olmadığı, bunun yerine donatıların olduğu gibi korunması gerektiği anlaşılmaktadır.

Restorasyon sonrası yoğunlukla konutların iç mekan donatılarını korumak amaç edinilmektedir. Zaman zaman bunun tam aksine konut içerisindeki tüm iç mekan donatıları kaldırılarak tamamen bugünün beğenisi içinde yer edinmiş hareketli

donatı elamanları ile yeni bir iç mekan algısı oluşturulmaktadır. Bu durumun yapı için nasıl bir tezatlık oluşturduğu konusu tartışılmaya açık bir durumdur.

Yatma mekanı içerisinde genellikle hem yatak hem çekyat denilen elemanlar barındırmaktadır. Bazı konutlarda aynı mekan, yatma ve yaşama eylemlerinin bir arada sürüldüğüne ilişkin mobilyaları barındırır. Bu konutlarda odalar tasarım açısından bilinçli olmasa da çok işlevli bir oda kullanımını ortaya koyar (Şekil 89).

Şekil 89.A. Recep Meşe Evi Donatılar
Kaynak: Kabaltı Mimarlık, 2015

Şekil 89.B. Recep Meşe Evi Donatılar
Kaynak: Kabaltı Mimarlık, 2015

ŞEKİL 89. Recep Meşe Evi eylemsel tanımı olmayan mekan (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Yeni restore edilmiş bu konutlar oturma ve yatma mekanları birbirinden ayrıştırılmaktadır. Yatma mekanlarına kullanıcı ihtiyaçlarına uygun gelebilecek yeterlilikte yatak sistemleri kurgulanmaktadır. Yaşam alanları ise oturma birimleri, servis elemanları ve TV ünitesi olabilecek şekilde yalın bir hale getirilerek çözümlenilmektedir.

Sinasos bölgesinde dokumacılık da kendi alanında bir ilerleme göstermektedir. Bir geçim kaynağı olan dokumacılık yerel halk tarafından hakim olunan bir uğraştır. Konutlardaki tüm halı türleri geleneksel/folklorik değer taşımaktadır. Restorasyon sonrasında da bu halıların konservasyonu gerçekleştirilerek korunması sağlanmaktadır (Şekil 90).

ŞEKİL 90. Recep Meşe evi halı (Kabaltı Mimarlık Ltd. Şti. 2015)

Sinasos konutlarında iç mekanda genellikle masa bulunmamaktadır. Yer sofrası kurularak yemek yenmektedir. Restorasyon sonrası iç mekanlara bir yemek masası eklenilmektedir. Odalar içerisindeki aydınlatma sistemleri bilinen bir ampul yöntemi ile sağlanmaktadır. Restorasyonu gerçekleştirilen konutlarda yapının karakterine uygun olacak aydınlatma sistemi sağlanmaktadır. Pencereleere takılı olan perdeler ise geleneksel anlayışa uygun olabilecek yöresel işlemelerin hakim olduğu uzun beyaz parçalardır. Bunların da konservasyonu gerçekleştirilerek restorasyon sonrasında korunması sağlanmaktadır.

4.3.8.Malzeme Kullanımı

Sinasos bölgesinde en temel malzeme bölgenin yerel malzemesi olan tuf taşıdır. Kasabadaki tüm yığma yapılar bu taş ile inşa edilmektedir. İlk yapıldığı dönemden günümüze kadar bölgede yöresel bir mimari kimlik oluşturan bu taş, günümüz çağında yeni yapılan yapılarda da kullanılmaktadır. Bölgede ilk yapılan konutlarda kullanılan bu taş restorasyon sonrasında da devamı sağlanmaktadır (Şekil 91).

ŞEKİL 91. Sinasos bölgesi konutlarda kullanılan yerel taş (Demirkol Arşivi, 2015)

Konutların giriş kapıları ve iç mekanlardaki oda kapıları ahşap malzeme kullanılarak yapılmaktadır. Bu kapılar renklendirilerek daha zengin hale getirilmektedir. Konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen yapılarda kapılar korunmuştur. Zaman zaman yüksek derecede bozulmaya uğrayan kapılar için yeni kapı uygulamaları gerçekleştirilmektedir. Bu seçilen kapının yapı karakterine uygunluğuna dikkat edilmektedir (Şekil 92).

Şekil 92.A.Giriş Kapısı Örneği
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 92.B.Yeni İç Mekan Kapı Örneği
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 92.C. Koruması Gerçekleştirilmiş
Kapı Örneği
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

ŞEKİL 92. İç ve dış kapılar

Bölgedeki konutlarda kullanılan bir diğer malzeme türü ise pencere ve balkon doğramalarında kullanılan demirlerdir. Bunlarda genellikle belli motif örnekleri kullanılmaktadır. Genellikle ahşap bir pencere olup ön yüzeylerinde verilen motifler demir malzeme ile yapılmaktadır (Şekil 93). Restorasyon sonrasında da bu pencere ve balkon doğramalarının korunmaları gerçekleştirilmektedir.

Şekil 93.A. Pencereelerde kullanılan malzeme
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 93.B. Balkonlarda kullanılan malzeme
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

ŞEKİL 93. Sinasos'taki konutların pencere ve balkon malzemeleri

4.3.9.Konfor Şartları

Sinasos bölgesindeki konutlarda ilk yapıldıkları dönemde ısınma problemi evlerde tandır bulunması ile birlikte çözülüyordu. Konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen yapıların tümünde değişen yaşam standartları ile birlikte tandır yerini kalorifer sistemlerine ya da soba sistemlerine bırakmaktadır. Klima sistemi ise yok denecek kadar azdır. (Şekil 94).

ŞEKİL 94. Konutlardaki ısıtma sistemleri (Demirkol Arşivi,2015)

Yazın sıcak havalarda konutların alt katlarının daha serin olması sebebi ile sık kullanılmaktadır. Sinasos bölgesindeki tüm konutlarda aynı durum gözlenmektedir.

4.3.10. Süslemeler

Sinasos bölgesindeki süslemeler genellikle resim, doğal ve yapay nesne, insan, hayvan, bitki ya da bunlara ilişkin ürünlerden oluşan geleneksel düzendir. Semboller dini yapıların yanı sıra sivil mimaride, tekstil, halı, kilim, çömlek gibi yöresel ürünlerde de mevcuttur.

Süslemeler yoğun olarak konut girişlerinde; yazılar ve hayvan motifleri, geometrik motifler ve doğal motifler olarak kullanılmaktadır. Çıkma ve balkon altları, pencere ve lento altları ve çörtenlerde hayvan biçimleri kullanılmaktadır (Şekil 95).

Şekil 95.A. Kapı kemerindeki Süsleme
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 95.B. Pencere altı süsleme
Kaynak: Süreyya Aytaş Arşivi, 2015

ŞEKİL 95. Konutlardaki süslemeler

Konut yapılarındaki semboller, kullanıcısının sosyo-ekonomik gücü, bu motiflerin yerleştirilmesi ve biçimi hakkında bazen konutun sahibinin bazen de taş ustasının görüşüne yönelik yapılmaktadır (Şekil 96). Doğal motifler, bitkiler, palmet, hayat ağacı, kuş, arslan, kartal gibi geometrik sembollerdir. Rüzgar gülü, çarkıfelek, düz ya da spiral şekilde mührü Süleyman, Hitit Güneşi ise evren motifidir.

Şekil 96.A. Niş kenarı süsleme
Kaynak: Süreyya Aytaş Arşivi, 2015

Şekil 96.B. Balkon tavan altı süsleme
Kaynak: Süreyya Aytaş Arşivi, 2015

ŞEKİL 96. Mekan içerisindeki süslemeler

Sembollerde anlam;

			
Hayat Ağacı	Çarkıfelek	Süleyman Mührü (6 köşeli yıldız)	Geometrik Yıldız (5 köşeli yıldız)

TABLO 3. Sinasos konutlarında kullanılan semboller (Gibson, 2009)

Hayat Ağacı; Evrenin ve dünyanın merkezini simgelemektedir. Yeri ve göğü birbirine bağladığına inanılmaktadır. Ölü ruhların cennete ulaşmasını sağlayan bir merdiven olarak kabul edilmektedir.

Çarkıfelek; Hitit ve Akatlarda dört rüzgar tanrısını simgelemektedir. Günümüzde dönen dünyayı, kaderin, feleğin ve aşkın çemberini simgelemektedir.

Mührü Süleyman; Peygamber mührü olan altı köşeli yıldızdır. İlahi adaletin rumuzu ve rahmani bir sembol olarak kabul edilmektedir.

Geometrik Yıldız; On iki evreni yöneten yasayı temsil etmektedir. (Gibson, 2009)

Günümüz koşullarında bu motiflerin çoğu yok olmuştur. Mübadele sonrasında bu motiflerin ve süslemelerin bir çoğu geçim sıkıntısı sebebi ile koparılmış, satılmış kimisi ise zaman koşulları, insan vandalizmi sonucunda yok olmuştur.

Konut içerisindeki aksesuarlar yoğunlukla kendi el emekleri sonucunda ortaya çıkan ürünlerdir. Bu ürünler çömlek, dokumacılık olmaktadır (Şekil 97). Kendi ihtiyaçları ve iç mekan süsleme istekleri doğrultusunda ortaya çıkarmış oldukları ürünlerdir.

Şekil 97.A. Dokuma
Kaynak: Süreyya Aytaş Arşivi, 2015

Şekil 97.B. Çömlek
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

ŞEKİL 97. Çömlek ve dokumalar

4.4. Otele Dönüştürülen Yapılar

Kendine özgü mimarisi ile dikkat çeken Sinasos'ta kimi konutların otele dönüşümü ile bölgenin turizmine büyük katkı sağlanmaktadır. Sinasos ve çevresi gibi yerlerde geçmişte konut olarak kullanılan fakat mülk sahiplerinin bırakıp gittiği ya da bakımsızlık dolayısı ile zaman içinde çöküşüne tanıklık edilen konutlar bulunmaktadır. Bu kayıpların önüne geçebilmek için yapıların otele dönüşümü bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Böylelikle bölgede bir koruma ve kullanma dengesi sağlanmaktadır.

Sinasos bölgesindeki tarihi değer taşıyan konutların otel işlevine dönüştürülmesi, titiz bir çalışmayı da beraberinde getirmektedir. Bu dönüşümde müdahalenin sınırları kesin olarak belirlenmelidir. Yapının mimari özelliklerini etkileyecek uygulamalar yapılmamalıdır. Mevcut yapı özelliklerini değiştirmeden, yapıdan maksimum derecede fayda sağlamak amaç edinilmelidir.

4.4.1. Dış ile İlişkisi

Sinasos bölgesindeki konutlarda açık alan kullanımına bağlı, avlulu ve avlusuz olmak üzere iki tip bulunmaktadır. Avlusuz konutların tümünde sokaktan yapıya direkt girilmektedir. Avlulu konutun mekanlarına ulaşım avludan sağlanmaktadır. Günümüz koşullarında bu avlu kavramı bir bahçe olarak değerlendirilebilmektedir.

Bölgedeki konutların otele dönüştürülmesinde de avlulu ve avlusuz konut olma durumu göz önüne alınmıştır (Şekil 98). Avlusuz olan konutları ekstra bir avlu

eklenilmektedir. Dolayısı ile eski konut/yeni otel sokakla direkt ilişki sağlamaktadır. Avlulu otellerin tümünde ise avlu içerisinde genel bir peyzaj düzenlemesi yapılarak bahçe işlevi kazandırılmaktadır. Otele gelecek olan kimseler avludan içeri girdiklerinde ana yapıya ulaşım sağlayana kadar yeşil alanlar ve yürüme yolları ile karşılaşmaktadırlar. Kimi konutları otele dönüştürürken avlular daha fazla genişletilerek daha büyük bahçe alanları elde edilmiştir.

Şekil 98.A. Avlusuz Old Greek House otel
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 98.B. Avlulu Peri Masalı Cave Hotel
Kaynak: Url.22

ŞEKİL 98. Avlulu ve avlusuz konutların otele dönüştükten sonraki durumları

4.4.2. Açık ve Kapalı Kullanım Alanları

Sinasos bölgesindeki konut içerisinde mekânsal ayrımlar yapılmaktadır. Bir konut içerisinde yaz aylarındaki ve kış aylarındaki durumlar göz önünde bulundurularak bir çok mekan oluşturulmaktadır. Balkon, geçit, açık sofa, eyvan, revak, yaz mutfığı gibi yarı açık alanlar avlu içerisinde yer almaktadır. Yaz ve kış aylarına göre bu mekanlar değerlendirilmektedir (Şekil 99). Otel işlevine dönüşmüş olan yapılarda yoğunlukla açık alan yalnızca otelin bahçesi olmaktadır.

Şekil 99.A. Yarı açık alanların otel bünyesine katılması
Old Greek House
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 99.B. Ortak kullanım alanındaki balkon
Old Greek House
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

ŞEKİL 99. Old Greek House açık ve kapalı kullanım alanları

Konutların sahip oldukları balkonlara ise mümkün olduğu kadar dokunulmamaktadır. Bu balkonlar otelin ortak kullanım alanlarında bulunmaktadır. Geçitler (alt avlu ve üst avluyu birbirine bağlayan çekirdek) bazı otellerde sabitliğini korur iken bazı otellerde kaldırılmış durumdadır. Otel işlevine dönüştürülen yapılarda geçite ihtiyaç duyulmamak ile birlikte alanlar birbiriyle bütünleştirilmektedir. Geçitin bağlandığı mekana yapının içerisinden ulaşım sağlanmaktadır.

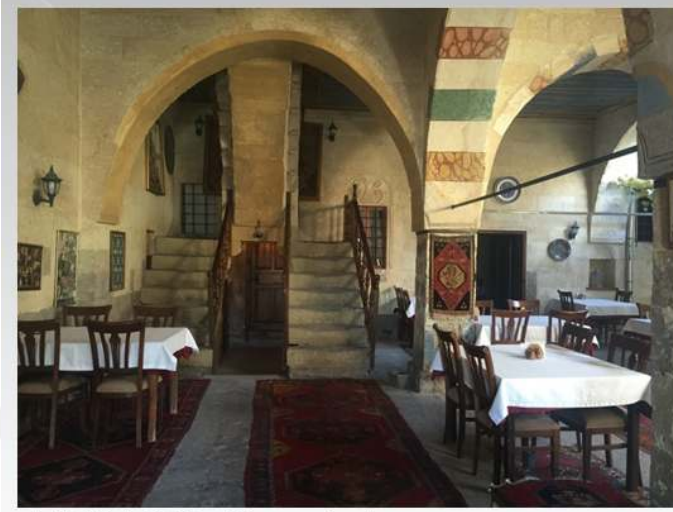
4.4.3. Mekan Organizasyonu

Sinasos bölgesindeki yapılar geleneksel kimliğini korumaktadır. Bölgede yeni oluşum gösteren oteller bulunmamaktadır. Bölgede konaktan otele dönüştürülen pek çok yapı bulunmaktadır.

Konaktan otele dönüştürülen yapılarda yoğunlukla aslına uygun şekilde restorasyon gerçekleştirilmiş küçük çaplı değişiklikler söz konusu olmuştur. Bazen oda sayılarının yetersiz kalması ile birlikte yapı karakterine ve durumuna aykırı olmayacak şekilde yeni mekanlar eklenmektedir. Bazen oda sayılarının yetersiz kalması ile birlikte yapı karakterine ve durumuna aykırı olmayacak şekilde yeni mekanlar eklenmektedir.

Old Greek House olarak bilinen otel yapının konut olarak kullanıldığı dönemde avlu niteliğindeki mekanı bugün otelin restoranı olarak kullanılmaktadır.

Bu restoranın etrafını küçük kapalı mekanlar sarmaktadır. Bunlardan bir kısmı küçük özel yemek mekanları iken bir kısmı otel sahiplerine ve çalışanların kullanımı için ayrılmıştır (Şekil 100).

Şekil 100.A. Old Greek House açık restoran
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 100.B. Old Greek House kapalı yemek alanı
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

ŞEKİL 100. Old Greek House-Restoran

Otel içerisinde lobi olarak kullanılmak üzere masa ve ya sedirlerden oluşan oturma alanları bulunur. Bu mekanlar içerisinde yoğun bir donatı varlığının olmayışından dolayı koruma ve kullanma dengesi oldukça iyi sağlanmaktadır. Misafirlerin konakladıkları odalarda ise gelenekselliğe donatıların seçilmesine özen gösterilmiştir. Yapı içerisindeki çekirdek ve geçitler korunmuştur.

Restoran bölümünden üst kata ulaşım sağlayan merdiven girişin karşısında yer almaktadır. Üst katta konut halinde iken kabul odası niteliği taşıyan bölüm şuan misafirlere açık lobi alanı olarak değerlendirilmektedir. Bu alana açılan odalar da yine otel misafirlerinin kullanımına açıktır. Bu odalarda ortada küçük bir masa ve sedir yer almaktadır.

4.4.4. Mekansal Yeterlilik

Yapılar içerisindeki mekanlar kullanıcı ihtiyacına göre değişim göstermektedir. İhtiyaçlar doğrultusunda kullanıcının en üst düzeyde konforunu sağlamak amacıyla oyma birimlerde büyüklüğü veya küçüklüğü değişim göstermektedir.

Sinasos bölgesinde konut iken otele dönüşen yapılarda kimi mekanlar yeterli iken kimininki yetersiz kalmaktadır. Oda sayısı bakımından yetersiz otellerde zaman zaman büyük olan odalarda bölmeler gerçekleştirilmektedir. Yarı açık alanların tümü kapatılarak otel bünyesine katılarak oda sayıları arttırılmaktadır.

Bölgede otele dönüştürülen konutlarda çoğu zaman odalar içerisine banyo, tuvalet ekleme amacı ile genişletilmeler yapılmaktadır. Böylelikle her odanın kendine ait bir ıslak hacim mekanı bulunmaktadır. Genellikle yöresel bir tasarım anlayışına sahip butik otellerin ıslak hacimleri odalardan farklılık göstermektedir.

4.4.5. Odalar

Sinasos'ta yapılan konutların çoğu yukarıdaki bölümlerde bahsedildiği gibi ilk yapıldıkları dönemde insanların ihtiyaçları ve konfor koşulları doğrultusunda üreme şeması göstermektedir. Elbette bir de aile fertlerinin sayıları da önem göstermektedir. Otele dönüştürülen yapılarda bu mekanlar çoğu zaman bir diğer oda ile birleştirilmekte, büyük odalar bölünmekte ya da oda sayıları otel kapasitesi için az kalmakta ise ek odalar inşa edilmektedir.

Sinasos bölgesindeki Old Greek House aslına uygun şekilde dönüşümü gerçekleştirilen yapılardan bir tanesidir. Açık ve kapalı alanları ile birlikte 14 odası bulunan konutun bugün butik otel projesinde yine 14 odası bulunmaktadır. Bu odaların bugünkü adları ise şöyledir; Taş Oda, Küçük Oda, Teras 1, Teras 2, Teras 3, Teras 4, Teras 5, Sacmalık, Yukarı Mutfak Oda, Yoncalık, Ahır Oda, Undamı, Karanlık Oda, Aşağı Mutfak Oda.

Oda düzenlemelerinde hem kullanıcı konforunu sağlamak hem de yapı karakterine aykırı olmayacak nitelikte olmasına dikkat edilmiştir (Şekil 101).

Şekil 101.A. Taş Oda
Kaynak: Url. 23

Şekil 101.B. Teras 4
Kaynak: Url. 23

ŞEKİL 101. Old Greek House oda tipleri

Old Greek House otele dönüştükten sonra yetersiz, küçük kalan odaların genişletilmesi yönünde oda içinde oda yaparak tek bir oda yaratma yönünde adımlar atılmaktadır. Böylelikle konaklama adına gelen aileleri birbirlerinden ayırma durumları söz konusu olmamaktadır. Günümüzde Kral Dairesi olarak adlandırılan odalar niteliğini yakalayabilmek adına da iki oda birleşim göstermektedir. Bu tarz odaların içerisinde daha çağdaş malzemeler kullanılmaktadır (Şekil 102).

Şekil 102.B. Yoncalık
Kaynak: Url.23

Şekil 102.C. Yoncalık
Kaynak: Url.23

ŞEKİL 102. Old Greek House iki odanın birleşmesi bakımından irdelenmesi

Old Greek House içerisindeki ıslak hacimler yoğunlukla yapının karakterine ve iç mekan durumundan farklılık göstermektedir. Mekanlar içerisinde yöresel bir doku hakim iken ıslak hacimlerde yapılan düzenlemeler özenli tasarım anlayışındaki farklılıkları göstermektedir (Şekil 103).

ŞEKİL 103. Old Greek House ıslak hacim (Demirkol Arşivi, 2015)

4.4.6. Mimari Elemanlar ve Yüzey Kullanımı

Sinasos bölgesindeki konutların tümünde kapı, tavan, zemin malzemeleri, duvar ve balkon önlerinde kullanılan demirler vs. olmak üzere yapı için oldukça önem taşımaktadır. Konuttan otele dönüştürülmüş olan yapılarda da bu önem göz önünde bulundurularak en az müdahale ile restorasyonu gerçekleştirilmektedir.

Kapılar Sinasos bölgesinde özenli tasarımları ile dikkat çekici elemanlardan bir tanesidir. Avlulu ve avlusuz olan tüm yapılarda kapılar genellikle kemerli olmaktadır. Bu kemer üzerinde belli motifler yer alır. Her kapının kendi yapı karakterine uygun bir rengi bulunmaktadır. İç kapıların tümünde de bu durumlar söz konusudur. Malzeme olarak iç kapılar ve dış kapılar genellikle ahşap tercih edilmektedir (Şekil 104).

Şekil 104.A. Old Greek House dış kapı
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 104.B. Old Greek House iç kapı
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

ŞEKİL 104. Old Greek House kapıları

Sinasos kasabasında yapılan konutların pencereleri de bölgedeki kapılar kadar önemlidir. Kapı kemerlerine yapılan motiflerin geneli pencerelerin ve balkonların önlerinde bulunan korkuluklara yapılmaktadır. Malzeme gereği ahşap pencereler kullanılırken önlerinde bulunan parmaklıklar demir ile yapılmaktadır. Pencerelerin cam yüzeylerinde ahşap çıtalar ile birlikte cam birkaç kareye ayrıştırılarak zengin hale getirilmektedir. Pencerelerin aşağıdan yukarıya sürülerek açılımı gerçekleştirilmektedir. Konutun büyük kabul odası ya da baş oda niteliği taşıyan mekanı tam ortada bulunmaktadır. Bu odanın hemen ön cephesinde ise balkon bulunmaktadır. Balkona açılan camlar yine ahşap olup, çıtalarla zenginleştirilmektedir. Balkonun korkulukları ise demirden yapılmaktadır. Dış cephe yüzeylerindeki pencerelerin aksine bir de iç mekanda odalarda da pencere bulunmaktadır. Ortak yaşam alanlarını birbirlerinden ayıran duvar yüzeylerinde bir diğer odaya açılan pencere bulunmaktadır. Bunlar da malzeme yönünden dış cepheye açılan pencerelerle aynı olma özelliği göstermektedir. Otele dönüştürülen konutlardaki bu mimari özelliklerin tümü korunmaktadır. Bu alanlar otelin ortak kullanım alanları olarak değerlendirilmektedir (Şekil 105).

ŞEKİL 105. Old Greek House pencere

Bölgedeki genel mimari malzemenin tuf taşı, kesme taş olduğu yukarıdaki bölümlerde bahsedilmektedir. Dış cephe ve iç mekanların tümünde bu malzeme kullanılmaktadır. Restore edilerek otele dönüşen konutlarda yoğunlukla iç mekanlardaki bölücülerde bir takım değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bozulma gerçekleşen bölücüler aynı malzeme ile yenilenmeyerek bir takım sıva ve boya gibi yöntemlerle onarımı gerçekleştirilmektedir (Şekil 106).

ŞEKİL 106. Old Greek House duvar restorasyon sonrası duvar

(Demirkol Arşivi, 2015)

Bölgedeki konut işlevinde iken açık ve kapalı alanların zeminleri birbirinden farklılık göstermektedir. Yarı açık ya da açık alanların zeminleri tuf taşı, kesme taş ile yapılmaktadır. İç mekanlardaki odaların zeminleri ise ahşap olurken ıslak

hacimlerde yine kesme taş kullanılmaktadır. Restorasyon sonrası otele dönüştürülen yapılarda ıslak hacimler tamamen değişiklik gösterirken ahşap zeminlerin bir kısmı korunmaktadır. Korunamayacak durumda olanlara ise yeni çağdaş malzemeler kullanılarak yenilenmesi gerçekleştirilmektedir (Şekil 107).

Şekil 107.A. Açık alan zemin
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 107.B. İç mekan zemin
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 107.C. Yeni çağdaş malzeme zemin
Kaynak: Url. 23

ŞEKİL 107. Old Greek House zemin örnekleri

Tavan yüzeyleri otele dönüşen yapılarda iyi korunmuş yüzeylerdendir. Tavanlar genellikle ahşap malzeme ile yapılmış ve renklendirilmiştir. Renklendirilmiş ahşap şeritlerin kullanıldığı ahşap tavan yüzeyleri konutlar otele dönüştükten sonra da korunmaktadır. Yapının ve bölgenin mimari kimliğini yansıtan yüzeylerden biri olan tavanlar yeni oluşum gösteren yapılarda da aynı şekilde tasarlanmaktadır (Şekil 108).

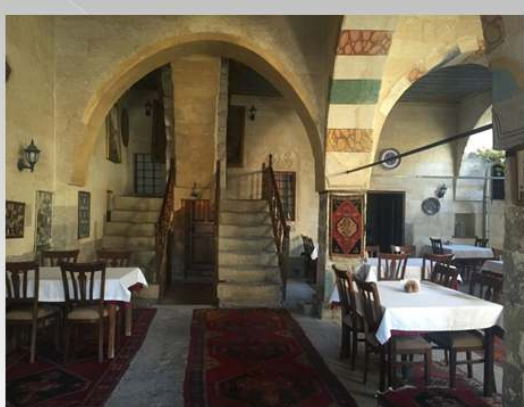

ŞEKİL 108. Tavan yüzey örnekleri

4.4.7. Donatı Elemanları

Sinasos bölgesinde konuttan otele dönüşmüş olan yapılarda yoğunlukla donatı elemanları değişiklik göstermektedir. Konutlardaki ortak alanlarda bulunan donatıların bir çoğunun yerinde korunurken otel işlevine uyarlanacak olan odaların donatı elemanlarında değişiklikler görülmektedir.

Bölgenin mimari karakterine aykırılık söz konusu olmaması adına yeni yapılan veya restorasyon ile otele dönüştürülmüş yapıların ortak kullanım alanlarından biri olan restoranlarda genellikle ahşap donatılar tercih edilmektedir. Dokumacılık bölgede hem ekonomik açıdan hem de geleneksel açıdan güçlü olduğu için yeni ve eski olma durumu fark etmeden mekanların tümünde kullanılmaktadır. Restorasyon sonrasında elde kalan birçok halı kilim örnekleri ise duvar yüzeylerine asılarak sergilenmektedir (Şekil 109).

Şekil 109.A. Old Greek House restaurant donatıları
Kaynak: Demirkol Arşivi, 2015

Şekil 109.B. Büyük Sinasos Konağı restaurant donatıları
Kaynak: Url. 15

ŞEKİL 109. Otellerdeki restoran iç mekan donatıları

İlk olarak konutların inşasında gerçekleştirilen, kapı renk ve dokusuyla bir duvar gibi devam eden gömme dolapların tümü otel işlevine dönüştürülen yapılarda da korunmaktadır. Bunlar genellikle duvar yüzeyine oluşturulan nişin ön yüzüne kapatılan genellikle içinde raf bulunan renkli, ahşap kapaklardır. Döneminde yüklük olarak kullanılan bu dolapların şimdi kültürel bir miras olarak devamlılığı sağlanmaktadır (Şekil 110).

ŞEKİL 110. Old Greek House dolap (Demirkol Arşivi, 2015)

Konutlarda ilk yapıldıkları dönemlerde oturma birimleri için sedirler kullanılmaktadır. Bunlar genellikle başoda ya da kabul odası denilen mekanlarda bulunmaktadır. Restorasyon sonrası otelin açık alanlarında bu sedirlerin tümünün yerinde korunması gerçekleştirilmiştir. Birçok otelde ise tamamen kaldırılmıştır (Şekil 111).

ŞEKİL 111. Old Greek House sedir örneği (Demirkol Arşivi, 2015)

Otellerde odaların bazılarında yöresel tasarım anlayışının dışında mobilya ve malzeme seçimleri ile karşılaşmaktadır. Kullanılan tekstil ürünlerinin çoğunluğu bölgedeki dokuma atölyelerinden çıkan geleneksel ürünler olmakla birlikte kimi zaman çağdaş ürünlere de rastlanmaktadır. Genellikle bir oda içerisinde iki tekli yatak ya da bir tane çift kişilik yatak ve her iki yanında ahşap komodinler bulunmaktadır. Otel odalarında ıslak hacimlere ayrılmış olan bölümler ise tamamen yöresel mimarinin dışında yapı ve bölge mimari kimliğine aykırı nitelikte yapılmaktadır. (Şekil 112).

Şekil 112.A. Büyük Sinasos Konağı iç mekan donatıları
Kaynak: Url. 15

Şekil 112.B. Old Greek House iç mekan donatıları
Kaynak: Url. 23

Şekil 112.C. Peri Masalı Cave Hotel iç mekan donatıları
Kaynak: Url. 24

ŞEKİL 112. Otel odalarındaki iç mekan donatıları

4.4.8.Malzeme Kullanımı

Sinasos bölgesindeki ilk oluşum örneklerinde yöresel tüf taşı, ahşap ve demir malzemeler kullanılmıştır. Zamanla aşınmış olan yüzeylerin yenilenmesi ya da konutun işlevlerinde görülen değişiklikler dolayısı ile malzemelerde bir takım değişiklikler görülmektedir. Otele dönüştürülen konutlarda yoğunlukla değişim göstermeyen yüzey malzemeleri, pencereler, kapılar, gömme dolaplar ve cephedeki kesme taşlardır. Geri kalan tüm malzemelerde özellikle donatılar ve ıslak hacimlerde büyük ölçüde değişim görülmektedir.

Konut işlevi ve otel işlevi arasında büyük farklar olması ve değişen yaşam koşullarının beraberinde getirdiği konfor şartları ile birlikte yapı ve çevresinin kimliğine çok az denilebilecek ölçüde de olsa aykırılıklar görülmektedir. Mobilyaların tümünde ahşap kullanılırken şimdi demir elemanları ile daha dekoratif iç mekan elemanları tercih edilmektedir. Konutlarda geleneksellik hakim iken otel odalarında daha çağdaş elemanlar tercih edilebilmektedir. Islak hacimler konut

işlevinde tamamen kesme taş ile yapılmaktadır. Şimdi otele dönüşen yapılarda günümüz seramikleri ve banyo-wc elemanları kullanılmaktadır (Şekil 113).

Şekil 113.A. Peri Masalı Cave Hotel iç mekan malzemeleri
Kaynak: Url. 24

Şekil 113.B. Büyük Sinasos Konağı iç mekan malzemeleri
Kaynak: Url. 15

Şekil 113.C. Peri Masalı Cave Hotel ıslak hacim malzemeleri
Kaynak: Url. 15

Şekil 113.D. Peri Masalı Cave Hotel ıslak hacim malzemeleri
Kaynak: Url. 24

ŞEKİL 113. Yeni malzemeler

4.4.9.Konfor Şartları ve Güvenlik

Eskiden konutlardaki ısı probleminin tandır ile çözüldüğü yukarıdaki bölümlerde bahsedilmektedir. Restore edilerek otel işlevi kazandırılan bu konutların günümüzde ısı problemi ise kalorifer ile çözümlenmektedir. Eski Kız Yurdu olarak kullanılan yapı zamanın vermiş olduğu hasarlar doğrultusunda günümüzde Jerveni Cave Hotel olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Yapı sıcaklığının ayarlanacağı her noktaya radyatör yerleştirilerek mekândaki sıcaklık kontrol altına alınmaktadır (Şekil 114)

ŞEKİL 114. Jerveni Cave Hotel kalorifer noktaları

Otellerde mekanı serinletmeye yönelik herhangi bir eleman kullanılmamaktadır. Turistik amaçlı bölgeye gelen ve otelde konaklayan misafirler için sıcak hava koşullarında yoğunlukla mağara odalar daha serin olduğundan dolayı tercih edilmektedir (Şekil 115).

ŞEKİL 115. Jerveni Cave Hotel mağara oda (Demirkol Arşivi, 2015)

4.4.10. Süslemeler

Sinasos konutlarında yapıya özgün bir kimlik kazandıran özelliklerden biri de aksesuar ve süslemelerdir. Restore edilerek otel işlevi kazandırılan yapılar da bu kimliği kaybetmemek oldukça önemlidir. Ta bezemeler, kartal, aslan gibi motifler konutlarda cephe ve iç mekanda kullanıldığı yüzeylerde olduğu gibi korunmaktadır. Genellikle tüm oda boyunca dönen tavan ve duvar birleşiminde desenlerden oluşan bir süsleme bulunmaktadır (ekil 116).

ŞEKİL 116. Old Greek House tavan ve duvar birleimindeki süsleme detayı

(Demirkol Arşivi, 2015)

Restorasyon ile otel işlevi kazandırılan yapıların odalarında geleneksel nitelikte halı, kilim, yatak örtüsü vb. parçalar yer yer kullanılmakta, yer yer de dekoratif bir unsur olarak sergilenmektedir (ekil 117).

ŞEKİL 117. Jerveni Cave Hotel oda iç mekanı (Demirkol Arşivi, 2015)

Bazı otellerde mekan içerisinde yöresel olmak üzere küçük ayrıntılara yer verilmektedir. Dokumacılığın bir gelir kaynağı olduğu Sinasos'ta, bölgeye özgün sayılabilecek desenlerde parçalar yapılmaktadır. Bunlar mekan içerisinde bir televizyon kumandasının koyulabileceği bir cep vs. olmak üzere kullanılmaktadır (Şekil 118).

ŞEKİL 118. Jerveni Cave Hotel TV kumanda cebi (Demirkol Arşivi, 2015)

Oteller için en iyi sergileme alanı lobileridir. Konut durumunda iken yapı içerisinde kullanılan taşınabilir elemanların tümünü otel işlevi kazandıktan sonra donatıları kendi içerisinde sergilerken, misafirlere döneminden bir takım fikirler vermektedir (Şekil 119).

ŞEKİL 119. Jerveni Cave Hotel lobisi (Demirkol Arşivi, 2015)

Bölgedeki otellerin bazılarında oda isimleri tanımsız, kimi zaman numaralandırılmakta, kimi zaman da geleneksel niteliktedir. Bazı örneklerde çömlekçiliği ile bilinen Kapadokya bölgesinde otellerde oda numaraları çömlekler üzerine yazılarak verilmektedir. Mübadele ile göç yaşamak zorunda kalan gayrimüslimlerin mahalle isimlerinden ilham alınarak bu odalara ayrıca isim verildiği de görülmüştür (Şekil 120).

ŞEKİL 120. Jerveni Cave Hotel oda numaralandırılmasında kullanılan aksesuarlar

(Demirkol Arşivi, 2015)

5. SONUÇ

Sinasos, Kapadokya bölgesinin genel karakteristiğine sahip bir yerleşimdir. Bölgede yerleşimin ilk başladığı dönemde oyma konutların bulunduğu bilinmektedir. Bunlar tamamen güvenlik için korunma, sığınma ve barınma amaçlı yapılmıştır. Zamanla bu yapılaşmalara yığma konut birimlerinin eklenmesi ile birlikte yerleşim kalıcı hale getirilmiştir. Yerleşimin ilerlemesi ile birlikte bölgede oyma konutlardan bağımsız yığma konutların tek başına inşa edildiği de görülmektedir. Buna göre bölgede; oyma, karma (yarı oyma-yarı yığma), yığma olmak üzere bölgenin mimari dokusunu oluşturan üç konut tipi bulunmaktadır.

Kapadokya'da olduğu gibi Sinasos'ta da yapılar kullanıcı ihtiyaçlarına göre üreme şeması göstermektedir. Zamanla tarımın yoğunlaşması ile birlikte bu konutlar içinde yaşayanların ayıklama, kurutma, muhafaza etme, gibi birimlere duyulan ihtiyaçlarıyla mekânsal gelişim göstermiştir. Zaman geçtikçe ve gelir düzeyi arttıkça oyma yapılara eklenen yığma birimlerin sayılarında artış görülmüştür. Bölgede karma yapı sistemli yapıların dışındaki yığma sistemli yapılar da yöresel kesme taş malzeme kullanılmıştır.

Zaman ilerledikçe konutlardaki eskimeler ve, değişen konfor şartlarına bağlı mekânsal ihtiyaçlar yapılarda restorasyonu gerekli kılmıştır. Sinasos bölgesinde konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen yapılarda bazı mekanların kullanımında değişiklikler görülmektedir. İlk yapılan konutlarda eyvan, alt ve üst avlu, yaz mutfığı ve kış mutfığı, ahır, kümes, samanlık, başoda, kabul odası, alt ve üst odalar, kiler, sofa, ikona odası, kiler, ambar, tuvalet, dam gibi mekanlar görülmektedir. Konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen yapılarda bu birimlerin bir kısmı tamamen kaldırılmış, bir kısmı ise günümüz ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiştir.

Restore edilen konutlarda yarı açık alanlardaki yaz mutfığı, ahır, samanlık gibi mekanlar günümüzde depo, kiler ve kömürlük olmak üzere kullanılmaktadır. Avluda yer alan tuvalet tamamen kaldırılmıştır. Alt ve üst avlu olarak ayrılan birimlerde zaman zaman günümüz yaşam koşullarına uygun kullanımlar görülmektedir. Bazı konutlarda değişen mevsim koşulları ile birlikte açık alanların üzeri yeşil örtü ile kapatılmıştır. Başoda, kabul odası olarak adlandırılan mekanlarda konutun sahipleri günümüzde konuklarını ağırlamaktadır. Diğer odalarda da ihtiyaca

göre düzenlemeler yapılmaktadır. Mutfaklar sürekliliğini koruyan mekanlardır. Konutlarda mekânsal açıdan belirgin değişim görülen birimler ıslak hacimlerdir. Mekanlarda ısınma, havalandırma, aydınlatma, tesisat gibi unsurların çağdaş yöntemlerle yapılara eklendiği görülmüştür. Günümüz şartlarına uygun restore edilen konutlar geleneksel niteliğini yitirmemiştir.

Kapadokya kültür turizmi açısından önemli bir bölgedir. Sinasos'ta bozulmaya yüz tutmuş, bir kısmı yıkılmış, yok olmuş, terk edilmiş yapıların restore edilerek, otele dönüştürülmesi bölgede yoğun bir eylem olarak belirmektedir.

Otele dönüştürülen yapılarda, konut işlevini sürdürmek üzere restore edilen yapılarda görüldüğünden daha büyük değişiklikler görülmektedir. Konuttan otele dönüştürülen yapılarda, cepheler korunmakla birlikte, mekânsal organizasyonda büyük ölçüde değişiklik görülmektedir. Konutlardaki avlular, otel işlevi kazanan yapılarda sürekliliğini sağlamanın yanı sıra, bir sosyalleşme ve yeme-içme mekanı olarak kullanılmaktadır.

Özgün konutun avlusunda yer alan mekanların oda işlevi verilerek değerlendirildiği görülmektedir. Konutun özgün mekan kurgusunun dışına çıkılarak odalarda yer yer değişimler gerçekleşmektedir. Başoda, kabul odası gibi önemli mekanlar çoğu otelde özgün haliyle korunarak kullanılmaktadır.

Otele dönüştürülen tüm yapılarda özellikle pencere, kapı ve duvar yüzeylerindeki sabit donatıların ve bezemelerin tümü korunmuştur. Genellikle zemin ve tavan yüzeyleri korunan yapıların, bozulma görülen bölümleri günümüzdeki özgün teknikler kullanılarak onarılmaktadır. Otele dönüştürülmek üzere restore edilen yapılarda, restorasyon sonrasında yoğunlukla özgün malzeme seçimlerine dikkat edilip, mimari karakteristik özelliklerden kopulmamaya gayret gösterilmiştir. Ancak otel odalarına eklenen ıslak hacimlerde olduğu gibi iç mekanda çağdaş malzeme kullanılan yapılar da bulunmaktadır.

Sonuç olarak, restorasyon çalışmalarının yoğun olduğu bir yerleşim olan Sinasos'taki tarihi konutlar iç mekandaki değişikliklere rağmen mimari karakteristik yapısını büyük oranda korumaktadır. Tarihi konutların yöre halkının kullanımı için gerek konut olarak gerekse kültür turizmine sağladığı katkıdan dolayı otel olarak

varlıklarını sürdürmeleri onların doğru kararlarla kullanılarak korunmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA;

- AHUNBAY, Z.**, Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, YEM Yayın, 1996
- AKURGAL, E.**, Tarih Öncesi Çağlardan Osmanlılara, Anka Yayın, Ankara, 1983
- AKGÜÇ A., ATUK, N.**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu 3447, Ankara, 1987
- BALTA, E.**, (Ed.) Sinasos: Mübadeleden Önce Bir Kapadokya Kasabası. Bir Zamanlar Yayıncılık, İstanbul, 2007
- BERK, Ö.**, Ev Pansiyonlarında Standart Oda Üretimi Araştırması ve Mustafapaşa (Sinassos) Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü., İstanbul, 1990.
- BİNAN, D. U.**, Güzelyurt Örneğinde, Kapadokya Bölgesi Yığma Taş Konut Mimarisinin Korunması İçin Bir Yöntem Araştırması. Doktora Tezi, Y.T.Ü., İstanbul, 1994.
- BRANDI, C.**, Theory of Restoration, Nardini Editore, Firenze, Italy, 2005.
- CİMSİT, F.**, Tepe Kent Yerleşmelerinde Psiko-Sosyal Alan Olgusunun Konut Örüntüleri İle İlişkisi; Uçhisar Örneği, Doktora Tezi, 2007
- DİNÇOL, A.**, ‘Hititler Öncesinde Anadolu’ Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi, C.1, 1982
- ERDER, C.**, Tarihi Çevre Bilinci, Yayın No: 24, ODTÜ Yayını, 1975
- ERENÇİN, A.**, Kapadokya Yerel Konutlarında Turizme Yönelik Yenileme Çalışmalarına Bir Yaklaşım, Örnek : Avcılar Köyü, Doktora tezi, İ.T.Ü., İstanbul.
- GIOVANNINI, L.**, The Rock Settlements. Arts of Cappadocia, London, 1971
- GIOVANINI, L.**, Yapı Dergisi, sayı: 77, İstanbul, 1988
- GIBSON, C.**, Semboller Nasıl Okunur? YEM Yayın, 2016
- GÖRMEZ, K.**, ‘‘Kapadokya Mevcut Durum Raporu’’, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002

GÜNEY, E., “Nevşehir İli:Kapadokya”, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988

GÜLYAZ, M. E., Kapadokya Doğa, Tarih, Kültür; Retma Yayınları, AntalyaYaklaşım, Örnek : Avcılar Köyü, Doktora tezi, İ.T.Ü., İstanbul, 1979

ICOMOS New Zealand Charter for the Conservation of Places of Cultural Heritage Value Revised 2010, MEGARON, 2013

ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, 2013

İŞCEN, Y., Mustafapaşa Evleri, 2007

İLBARS, Z., TEMREN, B., Kültürel Boyutta Mustafapaşa, Ankara, 2003

KABALTI MİMARLIK LTD. ŞTİ. Ürgüp/Nevşehir

KAPTAN, A., KOÇAK, S., Doğa Tarih Kültür Hazinesi Ortahisar, 2000

KEJANLI T., Türkiye’de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi Üzerinde Bir İnceleme, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2007

KEJANLI, D., Türkan, Mimari Kentsel Koruma Dergisi, 2007

KORAT. G., Taş Kapıdan Taç Kapıya. İletişim Yayınları, İstanbul, 2003

KUBAN, D., Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu Kuram Ve Uygulama – Koruma Düşüncesinin Evrimi, 2000

KUBAN, D., Türkiye’de Kentsel Koruma, Birinci Baskı, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 2001

MADRAN E., ÖZGÖNÜL N., Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Ankara, 2005

MADRAN, E., Kent Belleğinin Oluşumunda Mimarlık Yapıtları, Mimarlık Dergisi, 2005

Okuy, İ., Kentsel Koruma ve Geliştirme Planlaması, 2001

ÖZBAY, A., Mimarlık Dergisi, Kapadokya'nın uyuyan güzeli: Mustafapaşa-Sinasos. Mimarlık 319, 2004

RHODIES, S., Sinasos – It's People And Houses. Common Cultural Heritage: Developing Local Awareness Concerning The Architectural Heritage Left From The Exchange Of Populations In Turkey And Greece. Ed. Güvenç, S. LMV, İstanbul, 2005

RODIES, S., "Sinasos Evleri", H Sinasos Tis Kappadokias, Agra Publications, Atina, 1924

RODIES, S., Sinasos Tis Kappadokias, Kathimerini Eptn Imeres, Atina, May 2001

STEAD, D., TURAN, M., "Placemaking, The Production of Built Environment in Two Cultures", G.Britain, 1993

THIERRY, N., "The Rock Churches " Arts of Cappadocia, London, 1971

THIERRY, N., "La Cappadoce depuis L'antiquite", Histoire et Archeologie, 1982

THIERRY, N., Nouvelles Eglises Rupestres de Cappadoce Region Hassan Dagı, Paris, 1963

TMMOB, 2006 (<http://www.tmmob.org.tr/>) (Erişim Tarihi 15/01/2015)

ULUSOY, D., Güzelyurt (Gelveri) 'ta Geleneksel Yapım Sistemleri , Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü., İstanbul, 1985

ÜSTÜNKÖK, O., Tarihi Çevre Koruması Mı?, Tarihi Çevre Savunması Mı? Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi, 2. Kitap, 1982

VENEDİK TÜZÜĞÜ

YILDIRIM Z. Ö., Sinasos Yöresel Mimarisi ve 19.yy Batılılaşma Hareketlerinin Konut Mimarisine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. İ.T.Ü., İstanbul, 2004

YURDAYDIN, G.H., "Düşünce ve Bilim Tarihi", Türkiye Tarihi, Osmanlı Tarihi (1600-1908), c. III, İstanbul, 2000

Url. 1, <http://www.elkepevi.com.tr> (Erişim Tarihi: 04.01.2016)

- Url. 2,** <http://www.heavencavehouse.com.tr> (Erişim Tarihi: 25.12.2015)
- Url. 3,** <http://www.frescomansions.com.tr> (Erişim Tarihi 02.01.2015)
- Url. 4,** <http://www.museumhotel.com.tr> (Erişim Tarihi: 05.01.2015)
- Url. 5,** <http://www.goremekayaotel.com.tr> (Erişim Tarihi: 21.05.2015)
- Url. 6,** <http://www.cappadociapalace.com.tr> (Erişim Tarihi: 21.05.2016)
- Url. 7,** <http://www.peribacalariinnhotel.com.tr> (Erişim Tarihi: 25.12.2015)
- Url. 8,** <http://www.taskonaklar.com.tr> (Erişim Tarihi 26.12.2015)
- Url. 9,** <http://www.yunak.com.tr> (Erişim Tarihi: 10.11.2015)
- Url. 10,** <http://www.efsaneikonagi.tr> (Erişim Tarihi: 10.11.2015)
- Url. 11,** <http://www.museum-hotel.com.tr> (Erişim Tarihi: 05.01.2015)
- Url. 12,** <http://www.kayakapipremium.tr> (Erişim Tarihi: 10.11.2015)
- Url. 13,** <http://www.ta.konak.tr> (Erişim Tarihi: 10.11.2015)
- Url. 14,** <http://www.argosincappadocia.com.tr> (Erişim Tarihi: 05.01.2015)
- Url. 15,** <http://www.buyuksinasoskonagi.com.tr> (Erişim Tarihi: 07.02.2015)
- Url. 16,** <http://www.villacolumba.com.tr> (Erişim Tarihi: 07.02.2015)
- Url. 17,** <http://www.gulkonaklari.com.tr> (Erişim Tarihi: 07.02.2015)
- Url. 18,** <http://www.akyolhotel.com.tr> (Erişim Tarihi: 11.02.2015)
- Url. 19,** <http://www.akyolhotel.com.tr> (Erişim Tarihi: 11.02.2015)
- Url. 20,** <http://www.akyolhotel.com.tr> (Erişim Tarihi: 11.02.2015)
- Url. 21,** <http://www.butikhotelvillacolumba.com.tr> (Erişim Tarihi: 07.02.2015)
- Url. 22,** <http://www.oldgreekhouse.com/tr> (Erişim Tarihi: 25/12/2015)

Url. 23, <http://www.oldgreekhousebutikhotel.com/tr> (Erişim Tarihi: 25/12/2015)

ÖZGEÇMİŞ

23 Mayıs 1990, İstanbul doğumluyum. Orta öğretimi G.S.D Eğitim Vakfı Bahçelievler İlköğretim Okulu'nda, lise eğitimini ise Bilim Kültür Akşam Lisesi'nde tamamladıktan sonra T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Mühendislik ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı bölümde okudum. Sonrasında T.C Beykent Üniversitesi, İç Mimarlık Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladım.

Lisans döneminde Arkeoloji Müzesi'nde stajımı, Osmanlı Mimarlık ve Min Tasarım'da ofis stajımı, Osmanlı Mimarlık ve Kurtoğlu Mimarlık'ta şantiye stajımı tamamladım. Mezun olduktan sonra özel sektörde çalıştım. Yüksek lisans eğitimi sırasında freelance işlerle beraber T.C İstanbul Aydın Üniversitesi ve T.C Gelişim Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladım. T.C Gelişim Üniversitesi İç Mekan Tasarımı program başkanı görevini yürütmekteyim.

Orta derecede İngilizce bilmekteyim. Autocad, 3D Max - vray, skechup, photoshop programlarını aktif olarak kullanmaktayım.

Rabia Sevdâ DEMİRKOL